ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

5

DERS KİTABI

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 18.04.2019 tarih ve 8 sayılı (ekli listenin 103'üncü sırasında) kurul kararıyla 2019-2020 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

YAZAR

Bekir PINARBAŞI

TUTKU YAYINCILIK

ISBN
978-975-8851-95-9

Dil Uzmanı
Necla ŞANAL

Görsel Tasarım Uzmanı
Aysel GÜNEY TÜRKEÇ

TUTKU YAYINCILIK

Kavacık Subayevleri Mah. Fahrettin Altay Cad. No.: 4/8 Keçiören/ANKARA
tel.: (0.312) 318 51 51 - 50 • belgegeçer: 318 52 51

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhaEy Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
(1881–1938)

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI

1. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN ÇOCUKLUK YILLARI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Genel Ağ, İslam tarihi vb. kaynaklardan, "Cahiliye Dönemi" kavramının anlamı ve bu dönemin özellikleri hakkında bir araştırma yapınız. Araştırmanızı sunu hâline getirip sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

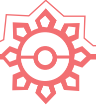
2. Peygamberimizin (s.a.v.)* çocukluk ve gençlik yıllarındaki ahlaki özellikleri hakkında bir araştırma yapınız.

3. Hz. Muhammed'e (s.a.v.) peygamberlik nerede, kaç yaşında ve ne zaman verilmiştir? Araştırınız.

4. Peygamberimiz (s.a.v.) İslam'ı insanlara anlatırken ne gibi baskılarla karşılaşmıştır? Araştırınız.

5. Şirk, müşrik, tevhit, hicret, muhacir, ensar, sahabe, suffe kavramlarının anlamlarını araştırınız.

* "Sallallâhü aleyhi ve sellem" ifadesinin kısaltılmış şeklidir. Bu ifade, "Selam, esenlik, iyilik ve hayırlar onun (Hz. Muhammed'in) üzerine olsun." anlamına gelir. Peygamber Efendimiz için kullanılan bir dua ve saygı ifadesidir.

1. PEYGAMBERİMİZİN ÇOCUKLUK YILLARI

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatını niçin öğrenmeli, onu doğru tanımak için neler yapmalıyız? Söyleyiniz.

Hz. Muhammed (s.a.v.) bizim peygamberimizdir. O bize Rabb'imizi (c.c.)* tanıtmış, yüce dinimizi öğretmiş, dünya ve ahirette mutlu olmanın yollarını göstermiş, yaşayışı ve ahlakıyla da bizler için en güzel örnek olmuştur. Onu tanımak, sevmek, örnek almak bizler için başta gelen vazifelerden biridir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'i (s.a.v.) doğru bir şekilde ve gereği gibi tanıyabilmek için onun hayatını çok iyi bilmemiz gerekir. Bunun için de Efendimizin (s.a.v.) doğduğu çevre hakkında bilgi sahibi olmamız önemlidir. Ayrıca Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) ailesi, soyu, isimleri, çocukluk yılları hakkında da doğru bir şekilde bilgi sahibi olmamız gereklidir. Şimdi bu konuları genel hatlarıyla öğrenelim.

AYET YORUMLAYALIM

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فٖى رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثٖيراًۜ ﴿٢١﴾

"Andolsun ki Resulullah sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir."

Ahzâb suresi, 21. ayet.

1.1. Peygamberimizin Doğduğu Çevre

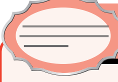
Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu çevre hakkında neler biliyorsunuz? Söyleyiniz.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), miladi VI. yüzyılın ikinci yarısında, 571 yılında, Arap Yarımadası'nın en önemli bölgesi olan Hicaz'da dünyaya gelmiştir. Hicaz; Mekke, Medine, Taif gibi şehirleri de içine alan önemli bir bölgeydi. Bu bölge; Kızıldeniz'in doğusunda olup kuzeyde Ürdün'ün liman şehri Eyle'den, güneyde Yemen sınırındaki Aşire'ye ve doğuda Necid çöllerinden Irak'a kadar uzanır.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğduğu Mekke, Hicaz bölgesinin en önemli şehriydi. Çünkü çok eski zamanlardan beri Araplarca kutsal kabul edilen Kâbe bu şehirde bulunmaktaydı. Yılın özellikle belli zamanlarında Arap Yarımadası'nın her yerinden insanlar Kâbe'yi ziyaret etmek amacıyla Mekke'ye gelirlerdi. Mekke'nin yanı sıra Medine ve Taif de Hicaz bölgesinin önemli şehirleriydi. Kâbe, yeryüzünde Allah'a (c.c.) ibadet amacıyla yapılan ilk ibadethane idi. Bu durum bir ayette şöyle açıklanmaktadır:

* "Celle celâlühü" ifadesinin kısaltılmış yazımıdır ve "Şanı yüce" manasına gelir.

“Şüphesiz, âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev (mâbet), Mekke’deki (Kâbe) dir.”[1] Kâbe’nin, Hz. Âdem (a.s.) tarafından yapıldığı ancak Hz. Nuh (a.s.) zamanındaki tufanda yıkıldığı, Hz. İbrahim (a.s.) ve oğlu İsmail (a.s.) tarafından yeniden inşa edildiği belirtilmektedir.[2] Kur’an’da, Kâbe için Beytullah (Allah’ın Evi) ifadesi de kullanılmaktadır.

BİLGİ NOTU

Mekke’yi önemli kılan etkenlerden biri de kutsal sayılan zemzem suyunun burada bulunmasıydı. Zemzem; Hz. İbrahim (a.s.), oğlu İsmail (a.s.) ve eşi Hz. Hacer’i Mekke’ye bıraktığında Allah (c.c.) tarafından onlara ikram olarak verilen, Kâbe’nin yanındaki kaynak suyudur. Bir dönem kaybolan bu suyu, Peygamberimizin (s.a.v.) dedesi Abdülmuttalip, gördüğü bir rüya üzerine yeniden bulmuştur. Bu kutsal su, kendisini içen kişilerin açlığını ve susuzluğunu gidermektedir. Mekke’ye hac veya umre için gelen Müslümanlar, memleketlerine dönerken bu sudan götürürler. Zemzemi ayakta içip dua etmek Peygamber Efendimizin (s.a.v.) sünnetidir.

İbn-i İshak, es-Sîretü’n-Nebeviyye, s. 71-72; İbn-i Hişam, es-Sîretü’n-Nebeviyye, C 1, s. 196-200; Dinî Terimler Sözlüğü, s. 399.

İslam öncesi Arap Yarımadası ile çevresinin gösteren bir harita

1. Âl-i İmrân suresi, 96. ayet.
2. Sadettin Ünal, "Kâbe", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (TDVİA), C 24, s. 14-15; Dinî Terimler Sözlüğü, s. 187.

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu çevrede insanların çoğunluğu putperestti. Putperestler kendi elleriyle taştan, ağaçtan, madenlerden yaptıkları putlara taparlardı. Cansız varlıklar olan bu putları tanrı kabul ederler, onlar için kurban keserlerdi. Putlara dua eder, onlardan dilekte bulunurlardı. Putperest Araplar, Kâbe'nin içini de putlarla doldurmuşlardı. Esasen putperestler, her şeyi yaratan Allah'ın (c.c.) varlığını biliyorlar ve kabul ediyorlardı. Ancak putların, kendilerini Allah'a (c.c.) yaklaştıracağına inanıyorlardı. Böylece Allah'a (c.c.) şirk koşuyorlardı. **Şirk;** Allah'a (c.c.) inanmakla birlikte başka varlıkları da tanrı kabul etmektir. Zatında, sıfatlarında, fiillerinde, yaratma ve emretme konularında Allah'a (c.c.) başka bir varlığı denk görmektir. Bu şekilde Allah'a (c.c.) şirk koşanlara **müşrik** denilmektedir.[1]

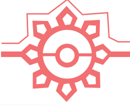
Mekke'yi önemli kılan en temel etken, kutsal Kâbe'nin bu şehirde olmasıdır.

Hz. Peygamberin (s.a.v.) doğduğu çevrede putperest müşriklerin yanı sıra Yahudilik, Hristiyanlık, Mecusilik gibi inançları benimseyenler de yaşamaktaydı. Arap toplumunda; putlara tapmayı ve şirki reddeden, Allah'ın (c.c.) birliğine iman eden, Hz. İbrahim'in (a.s.) getirdiği tevhit inancını koruyan kimseler de bulunuyordu. Bu kişilere **Hanif** denilmektedir.[2]

Arap Yarımadası'nda insanlar, yaşam tarzları itibarıyla başlıca iki gruptu. Bunlardan birincisi, kentlerde yerleşik yaşam sürdürenlerdi. Bunlara **hadari** denirdi. Bir kısım insanlar ise çöllerde ya da vahalarda göçebe bir hayat tarzını benimsemişti. Bu şekilde yaşayanlar **bedevi** olarak adlandırılırdı. Geniş çöllerle kaplı olan Arap Yarımadası'nda yaşayan halk için deve çok önemliydi. Çünkü develer, suyun çok az bulunduğu çöllerde uzun süre açlığa ve susuzluğa dayanabiliyorlardı. Bedeviler genellikle hayvancılık yaparken hadariler, geçimlerini tarım ve ticaretle sağlıyorlardı.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu çevrede insanlar kabileler hâlinde yaşardı. Kabile fertleri arasındaki akrabalık bağları çok güçlüydü. Kabile fertleri, haklı mı haksız mı olduğuna bakmaksızın her durumda dayanışma içinde olur ve birbirlerini korurlardı. Her kabilenin bilgili, tecrübeli bir başkanı olurdu. Kabile başkanlarına **şeyh** ya da **emir** denirdi.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 356, 450.
2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 121.

İslam öncesi Arap toplumunda kölelik yaygındı. Her türlü hakka sahip olan hürler ve hiçbir hakkı olmayan, pazarlarda bir mal gibi alınıp satılan köleler, toplumda iki temel sosyal sınıfı oluşturuyordu. Önceden köle olduğu hâlde sonradan hürriyetini elde etmiş bir kesim daha vardı ki bunlara **mevali** denirdi. Bir kişinin kölelikten kurtulup mevali statüsüne geçmesi genel olarak iki yolla olurdu. Bunlardan birincisinde, köleye sahip olan kişi kölesini azat ederdi. İkinci yolda ise köleler sahipleriyle anlaşma yapar ve hür kalma bedelini ödeyerek kölelikten kurtulurlardı.

Araplar, yolculuklarını genellikle develerle yaparlardı ve onlar için deve çok kıymetliydi.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğduğu toplumsal çevrede sosyal ve dinî açıdan olduğu gibi ahlaki açıdan da birçok olumsuzluk vardı. Örneğin kabileler arasında sık sık kan davaları ve bunun yol açtığı savaşlar yaşanırdı. İçki, kumar, yağmacılık, gasp, hile, falcılık ve faiz gibi toplumun temelini sarsan kötü davranışlar yaygındı. Toplumda güçlü olan kişi, aynı zamanda haklı da sayılırdı. Toplumun ezilen kesimleri olan güçsüzlerin ve zayıfların, hakkını arayacağı bir makam bulunmuyordu.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu toplumsal çevrede kadınlara değer verilmezdi. Bir erkek istediği kadar kadınla evlenebilir, istediği zaman karısını boşayabilirdi. Miras erkeklerin hakkı sayılır, kadınlara mirastan pay verilmezdi. Arap toplumunda erkek çocuklarına değer verilirdi. Erkek çocuğu olmak övünülecek bir durum kabul edilirdi. Kız çocuğu olanlar ise bunu utanılacak bir durum olarak görürlerdi. Bazı kişiler, kız çocuklarının dünyaya gelmesinden dolayı toplum içine çıkmaya utanır, bu utancı sebebiyle de kızlarını diri diri toprağa gömerlerdi.

AYET YORUMLAYALIM

وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِالْاُنْثٰى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظ۪يمٌۚ ﴿٥٨﴾ يَتَوَارٰى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُٓوءِ مَا بُشِّرَ
بِه۪ۜ اَيُمْسِكُهُ عَلٰى هُونٍ اَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِۜ اَلَا سَٓاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

"Onlardan birine kız çocuğu müjdelendiği zaman öfkelenmiş olarak yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğünden dolayı kavminden gizlenir. Onu, aşağılık duygusu içinde yanında mı tutsun yoksa toprağa mı gömsün? Bakın ki verdikleri hüküm ne kadar kötüdür."

Nahl suresi, 58-59. ayetler.

İslam öncesi Araplar arasında okuma yazma bilenlerin sayısı oldukça sınırlıydı. Bununla birlikte Araplar arasında sözlü kültür yaygındı. Hitabet (güzel söz söyleme) ve şiir çok gelişmişti. Araplar arasında nesep (soy) ilmi de oldukça gelişmiş durumdaydı. Çünkü akrabalık temeline dayanan kabile yaşamını benimseyen Araplar, soylarını bilmeye ve öğrenmeye çok önem verirlerdi.

BİLGİ NOTU

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğinden önce insanların yaşadıkları ve özünde; putlara tapma, soy-sopla övünme, hukuksuzluk, kibir ve zayıfları ezme gibi olumsuzlukları barındıran sosyal ve kültürel ortama **Cahiliye Dönemi** denir.

Dinî Terimler Sözlüğü, s. 44.

Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde de Cahiliye kavramı geçmektedir. Örneğin bir ayet-i kerimede Rabb'imiz (c.c.), Peygamber Efendimizin (s.a.v.) eşlerine hitaben şöyle buyurmaktadır: **"…eski cahiliye âdetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın…"**[1] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de Veda Hutbesi'nde, **"Cahiliye Dönemi'nden kalma bütün faizler kaldırılmıştır... Cahiliye Dönemi'ndeki bütün kan davaları kaldırılmıştır…"**[2] buyurmuştur.

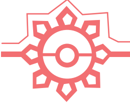
ETKİNLİK

CAHİLİYE DÖNEMİ'NDE ARAP TOPLUMU

Dinî Durum:	Sosyal Durum:	Ahlaki Durum:	Ekonomik Durum:
a) Putperestlik	a) Kabilecilik yaygındı.	a) Hile	a) Tarım
b) Yahudilik	b) Kölelik yaygındı.	b) Yalan	b) Ticaret
c) Hristiyanlık	c) Kadınlar ve kız çocukları hor görülüyordu.	c) Zulüm	c) Hayvancılık
d) Mecusilik	d) Cahillik yaygındı.	d) Gasp	
e) Haniflik		e) Fuhuş	
		f) İçki	

İslamiyetten önceki dönemde insanların içinde bulunduğu olumsuzluklar, toplumda ne gibi sorunlara ve kötülüklere sebep olur? Siz böyle bir dönemde yaşamak ister miydiniz? Neden? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Ahzâb suresi, 33. ayet.
2. Vâkıdî, Kitabü'l-Meğâzî, C 3, s. 362.

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğduğu çevreyle ilgili olarak bilinmesi gereken önemli olaylardan biri de Fil Vakası'dır. Bu olay Mekke'de, Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu sene meydana gelmiştir. Arap Yarımadası'nın her yanından insanların Kâbe'yi ziyaret etmek için akın akın Kâbe'ye gittiğini gören Yemen Valisi Ebrehe, bunu önlemek için Yemen'e büyük ve gösterişli bir kilise yaptırmıştır. Böylece insanların, Kâbe yerine kendi yaptırdığı kiliseye geleceğini düşünmüştür. Ancak insanların, kendi yaptırdığı kiliseye gelmeyip Kâbe'ye gitmeye devam etmesi üzerine Kâbe'yi yıkmak için ordusuyla Mekke'ye doğru harekete geçmiştir. Mekke'ye yaklaşınca ordunun en önünde bulunan fil, Mekke yönüne doğru hareket etmemiştir. Yemen'e döndürüldüğünde ise âdeta koşar adımlarla harekete geçmiştir. Ebrehe ve askerleri buna bir anlam verememişler, ne yaptılarsa fili Mekke yönüne götürememişlerdir. Tam bu sırada gökyüzünde beliren çok kalabalık bir kuş sürüsü, Ebrehe'nin ordusuna küçük taşlar atmaya başlamıştır. Her bir taşın değdiği asker orada ya ölmüş ya da yaralanmıştır. Ne yapacağını şaşıran Ebrehe'nin ordusunun bir kısmı orada ölmüş, kaçabilenler ise Yemen'e dönmüşlerdir. Yaralı olarak Yemen'e kaçan Ebrehe de kısa süre sonra bu şehirde ölmüştür. Böylece Cenab-ı Allah (c.c.) kendi beytini yani evini korumuştur.[1] Bu olaya **Fil Vakası** (olayı) denir.

İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s.109-112.

1.2. Peygamberimizin Doğumu

Hz. Muhammed (s.a.v.) soylu bir aileye mensuptur. Onun soyu, İbrahim Peygamber'in (a.s.)* oğlu İsmail'in (a.s.) oğullarından Adnan'a kadar uzanmaktadır. Peygamberimizin (s.a.v.) hayatı konusunda ilk eser yazanlardan biri olan İbn-i Hişam şöyle demektedir: "Resulullah (s.a.v.), nesep yönüyle Âdem'in çocuklarının en şereflisi, babası ve annesinin tarafından nesep yönünden en faziletlisidir."[1] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de bu konuda, **"(Ben) nesilden nesile süzülerek ta içinde bulunduğum nesilden gönderilinceye kadar, Âdem soyunun en hayırlısından gönderildim."**[2] buyurmuştur. Allah Resulü (s.a.v.) başka bir hadisinde de soyunun temizliğini şöyle belirtmiştir: **"Ben Âdem'den beri... nikâhlı evliliklerden doğdum. Bana, Cahiliye ehlinin iffetsizliğinden hiçbir şey bulaşmamıştır. Ben ancak Cahiliye ehlinin temiz olanlarından dünyaya geldim."**[3]

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), temiz soyu hakkında şunu söylemektedir:

"Allah; İbrahim'in neslinden İsmail'i, İsmail'in neslinden Kinâneoğullarını, Kinâneoğullarından Kureyş'i, Kureyş'ten Haşimoğullarını, Haşimoğullarından da beni seçti."

İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 1.

---

* "Aleyhisselam" ifadesinin kısaltılmış yazımıdır. "Selam, esenlik, iyilik üzerine olsun." manasına gelir.
1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 255.
2. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 6; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 119.
3. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 46.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğduğu evin yerinde, günümüzde bir kütüphane bulunmaktadır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Mekke'deki en köklü ve soylu kabilelerden biri olan Kureyş kabilesine mensuptu. Onun babasının adı Abdullah, annesinin adı da Âmine'dir. Abdullah, Kureyş kabilesinin Haşimoğulları koluna mensuptur. Mekke'nin başkanı, saygın ve sözü dinlenen bir kişi olan Abdülmuttalip'in oğludur. Âmine ise yine Kureyş kabilesinin Zühreoğulları koluna mensup bir ailenin kızıdır. Babasının adı Vehb'tir. Âmine, son derece güzel ahlaklı, iffetli, temiz bir hanım idi.

Peygamberimizin (s.a.v.) babası Abdullah, Mekkelilerin çoğu gibi ticaretle uğraşırdı. Abdullah, Âmine ile evlendikten bir süre sonra ticaret yapmak amacıyla Şam yönüne gitti. Şam dönüşünde Medine'de hastalandı. Burada bir ay kadar hasta yattı. Babası Abdülmuttalip, onu getirmesi için oğullarından Haris'i Medine'ye gönderdi. Ancak Haris Medine'ye ulaştığında Abdullah vefat etmişti. Vefat ettiğinde henüz 25 yaşında olan Abdullah, Medine'ye defnedildi. Abdullah öldüğünde Âmine, Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (s.a.v.) hamileydi.

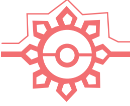
Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), ay takvimine göre Rebiü'l-evvel ayının on ikinci gecesi, Pazartesi günü sabaha karşı dünyayı şereflendirmiştir. Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu tarih, miladi takvime göre ise 20 Nisan 571'dir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Kâbe'nin yakınlarında bulunan babasının evinde dünyaya gelmiştir. Efendimizin (s.a.v.) doğumu sebebiyle aile fertleri büyük bir sevinç ve mutluluk yaşamıştır. Örneğin Abdülmuttalip, torunu doğunca çok mutlu olmuş, bu mutluluğu sebebiyle Allah'a (c.c.) şükretmiştir.[1]

ETKİNLİK

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dünyayı şereflendirdiği gecenin yıl dönümünü bizler, her yıl Mevlit Kandili olarak kutlarız. Sizin yaşadığınız çevrede "Mevlit Kandili" nasıl kutlanmakta ve insanlar bu kandilde neler yapmaktadır? Gözlemlerinizi ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 92-96; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 115-124.

Âmine, Peygamber Efendimize (s.a.v.) hamileyken hiç zorluk çekmedi, oldukça rahat bir hamilelik dönemi geçirdi. Bu durumu bir sözünde şöyle ifade etmektedir: “Ona hamile kaldığımda, doğuruncaya kadar hiçbir sıkıntı çekmedim. Ona hamile kaldığımın farkında değildim. Diğer kadınların hissettikleri gibi onun ağırlığını hissetmedim.…”[1] Âmine, rüyasında kendisine şöyle denildiğini ifade etmektedir: “Şüphesiz sen, bu ümmetin seyyidine hamile kalmışsındır. Öyle ise doğduğunda şöyle söyle: Onun için her hasetçinin şerrinden Vahid (tek) olan Allah’a sığınırım...” Âmine, Peygamberimizi (s.a.v.) dünyaya getirince Abdülmuttalip’e haber yolladı. Âmine’nin gönderdiği haberci, bir erkek torunu olduğunu Abdülmuttalip’e müjdeledi. Abdülmuttalip bu habere çok sevindi. Hemen Âmine’nin yanına geldi. Torununu kucağına alarak Kâbe’ye gitti. Burada, kendisine bir torun verdiği için Allah’a (c.c.) şükrederek dua etti. Sonra tekrar eve gelip Hz. Muhammed’i (s.a.v.) annesine teslim etti.[2]

ETKİNLİK

“Âmine Hâtun Muhammed ânesi
Ol sadeften doğdu ol dür dânesi
Çünki Abdullah’tan oldu hâmile
Vak-t erişdi hafta vü eyyam ile
Hem Muhammed gelmesi oldu yakîn
Çok alâmetler belirdi gelmeden

Ol rebiu’l-evvel âyın nîcesi
On ikinci gece isneyn gecesi
Ol gece kim doğdu ol Hayr-ûl-Beşer
Annesi anda neler gördü neler
Dedi gördüm ol Habîbin annesi
Bir acep nûr kim, güneş pervânesi.”

Süleyman Çelebi, Musahhah Mevlid-i Şerif, s. 15-16.

sedef: 1. Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde. 2. Bu maddeden yapılmış veya bu madde ile süslenmiş.

dür dâne: İnci tanesi.

hafta vü eyyam: Hafta ve günler.

isneyn: Pazartesi.

habib: Sevgili, Hz. Muhammed (s.a.v.).

kim: ki, öyle ki.

Yukarıdaki dizelerde neler anlatılmakta, Peygamberimizle (s.a.v.) ilgili hangi bilgiler verilmektedir? Arkadaşlarınızla belirleyiniz.

1. İbn-i Sa’d, Kitabü’t-Tabakâti’l-Kebîr, C 1, s. 86.
2. İbn-i Sa’d-Kitabü’t-Tabakâti’l-Kebîr, C 1, s. 89-9; İbn-i Hişam, es-Sîretü’n-Nebeviyye, C 1, s. 216.

1.3. Peygamberimizin İsimleri

Peygamberimizin (s.a.v.) isimlerinden hangilerini biliyorsunuz? Söyleyiniz.

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) birden fazla ismi vardır. Onun en fazla bilinen ve kullanılan ismi Muhammed'dir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) doğduğunda annesi, onun doğumunu Abdülmuttalip'e haber verdi. Abdülmuttalip bu habere çok sevindi. Torununu kucağına aldı, Kâbe'ye götürdü. Allah'a (c.c.) şükür ve dua etti. Torununa Muhammed ismini verdi. Muhammed "övülmüş, övgüye değer, güzel huyları çok olan, övülmeye değer bütün güzel özellikleri kendinde toplamış" anlamlarına gelmektedir.[1]

BİLGİ NOTU

Dedesi Abdülmuttalip torununa "Muhammed" ismini verince Mekkeliler Abdülmuttalip'e, "Ataların arasında Muhammed ismini taşıyan biri olmadığı hâlde torununa neden bu ismi koydun?" diye sordular.

Abdülmuttalip de "Onun yerde ve gökte övülmesini istedim." diyerek cevap verdi.

İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 124-125.

Kur'an-ı Kerim'de Muhammed ismi çeşitli ayetlerde geçmektedir. Yüce kitabımızda, Muhammed suresi adıyla anılan bir sure de yer almaktadır. Örneğin bir ayette, **"Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir…"**[2] buyrulmaktadır. Başka bir ayette de **"Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir..."**[3] ifadesi yer alır. Fetih suresinde ise "**Muhammed Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler…**"[4] buyrulur.

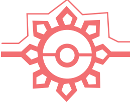
HADİS YORUMLAYALIM

أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَحْمَدُ وَأَنَا الْمَاحِى الَّذِى يُمْحَى بِىَ الْكُفْرُ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِى يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى عَقِبِى
وَأَنَا الْعَاقِبُ الَّذِى لَيْسَ بَعْدَهُ نَبِىٌّ

"Ben Muhammed'im, ben Ahmed'im, Allahü Teâlâ benimle küfrü yok edip mahvettiği için benim adım Mâhî'dir (mahvedici). Ben Hâşir'im, bütün insanlar benden sonra haşrolunurlar. Ben Âkib'im (en son gelen peygamberim), benden sonra peygamber yoktur."

Buhârî, el-Câmius's-Sahih, Menâkıb, 17; Tirmizî, Kitâbü'ş-Şemâil, s. 362-363.

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 92-93.
2. Âl-i İmrân suresi, 144. ayet.
3. Ahzâb suresi, 40. ayet.
4. Fetih suresi, 29. ayet.

Peygamberimizin (s.a.v.) çok kullanılan ve bilinen bir diğer ismi ise Ahmed'dir. Bu ismi Peygamberimize (s.a.v.), annesi Âmine vermiştir. Çünkü Âmine Peygamberimize (s.a.v.) hamileyken rüyasında ona, doğacak çocuğuna Ahmed ismini koyması söylenmiştir.[1] Ahmed, hamd kökünden türemiştir ve "Allah'ı herkesten daha çok öven, çok hamd eden, herkesten çok hamd eden" anlamlarına gelir. Kur'an-ı Kerim'de Ahmed ismi bir ayette geçmektedir. Bu ayette belirtildiğine göre İsa Peygamber (a.s.), kendisinden sonra gelecek bir peygamberi müjdelemiş ve onun adının da Ahmed olduğunu söylemiştir. Bu konuda Saff suresinde şöyle buyrulmaktadır: **"Hatırla ki Meryem oğlu İsa, 'Ey İsrailoğulları! Ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim.' demişti. Fakat o, kendilerine açık deliller getirince 'Bu apaçık bir büyüdür.' dediler."**[2] Peygamberimizin (s.a.v.) isimlerinden biri de Mustafa'dır. Seçilmiş anlamına gelen bu isim, aynı zamanda Hz. Peygamberin (s.a.v.) sıfatıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), kendisinin insanlar arasından seçildiğini şöyle ifade etmektedir: **"Ben Akîb'im (son peygamberim), ben seçilmiş (Mustafa) nebiyim."**[3] "Çok övülmüş" anlamına gelen Mahmud da Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) isimleri arasında yer almaktadır.

ETKİNLİK

Aşağıya, Peygamberimizin (s.a.v.) Muhammed adının ilk harflerini kullanarak bir şiir yazınız.

M ....

U ....

H ....

A ....

M ....

M ....

E ....

D ....

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) isimlerinin neler olduğu ve bunların anlamlarına olan yakın ilgi, edebiyatımızda ve kültürümüzde "Esmâ-i Nebi" (Peygamber'in İsimleri) türü eserlerin yazılmasına vesile olmuştur. Esmâ-i Nebi türü eserler, İslamiyetin ilk dönemlerinden başlayarak çeşitli asırlarda yazılmıştır.

1.4. Annesiyle Geçen Yıllar

"Sütanne, süt kardeş" ifadeleri ne anlama gelmektedir? Bu konuda bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu dönemde genel olarak aileler, yeni doğan çocuklarını kırsal kesimlerde yaşayan sütannelere verirlerdi. Çünkü Mekke'nin havası çok sıcaktı ve sıcak hava çocuklara iyi gelmiyordu. Ayrıca çocuklar, çevre köylerde yaşayan ailelerin yanında daha düzgün Arapça öğreniyorlardı.

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 92.
2. Saff suresi, 6. ayet.
3. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 6, s. 25.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) dünyaya gelince onu, birkaç gün Ebu Leheb'in cariyesi Süveybe emzirdi. Dolayısıyla Efendimizin (s.a.v.) ilk sütannesi Süveybe'dir.[1]

Âmine, oğlunu dünyaya getirdiğinde ona uzun süreli bir sütanne arıyordu. Çevre köylerden kadınlar, sütannelik yapmak için çocuk almak üzere Mekke'ye gelmişlerdi. Ancak Âmine, küçük ve sevimli yavrusuna sütanne bulmakta oldukça zorlandı. Çünkü kadınlar, bebeğin babasının olmadığını öğrenince "Annesi bize ne verebilir ki?" diye düşünüyorlardı. İstedikleri ücreti alamayacaklarını düşünerek bu küçük yavruyu almaktan vazgeçiyorlardı.[2]

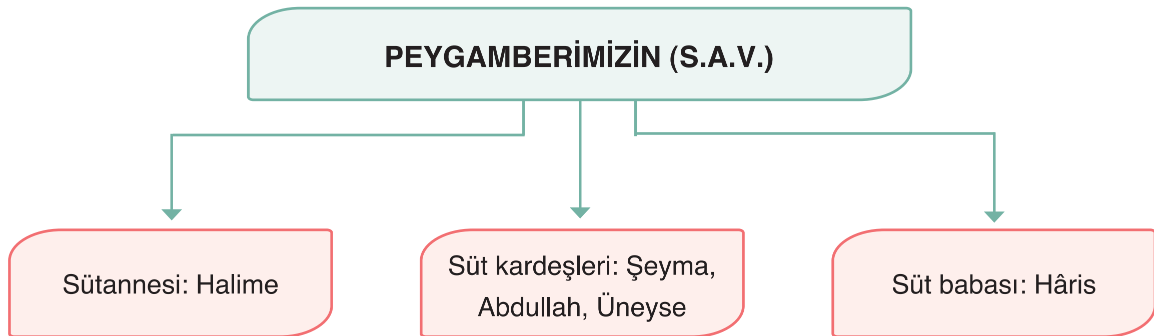
Merkebi yorulduğu için geride kalan ve şehre diğer kadınlardan geç gelen Sa'doğulları kabilesinden Halime adında bir hanım, Mekke'ye geldiğinde bütün çocukların sütanneye verildiğini gördü. Sütanneye verilmeyen sadece Peygamberimiz (s.a.v.) kalmıştı. Halime, onun yetim olduğunu öğrenince önce alıp almamakta tereddüt etti. Sonra kocası Haris'e danıştı. Kendisi, bir çocuk almadan köyüne dönmeyi istemediğini eşine söyledi. Haris de "Sen bilirsin." deyince Peygamber Efendimizi (s.a.v.) alıp köyüne götürdü. Hz. Muhammed (s.a.v.), sütannesinin evine huzur, bolluk ve bereket getirdi. Halime ve ailesi onu çok sevdiler. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de burada oldukça mutlu bir dört sene geçirdi. Süt kardeşleriyle iyi ilişkiler içinde oldu, onlarla oyunlar oynadı.[3]

BİLGİ NOTU

Halime, Âmine ile anlaşmasına göre Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) iki yıl bakacaktı. Anlaşma gereği Halime, iki yılın sonunda Hz. Muhammed'i (s.a.v.) annesine getirdi. Halime onu çok seviyor ve yanında biraz daha kalmasını istiyordu. O dönemde Mekke'de yaygın bir şekilde taun (veba) hastalığı vardı. Halime, Âmine'ye şöyle dedi: "Ey şefkatli ana! Onu bize bırak, yanımızda kalsın. Çünkü biz, Mekke taunundan ona zarar gelir diye korkuyoruz." dedi. Âmine de bu teklifi kabul etti. Hz. Muhammed (s.a.v.) sütannesinin yanında kalmaya devam etti.

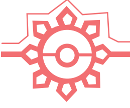
İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 98.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), sütannesinin yanında dört yıl kaldı. Bu süre içinde; Halime, kocası Hâris, onların çocukları Şeyma, Abdullah ve Üneyse Hz. Muhammed'e (s.a.v.) çok iyi davrandılar. Peygamberimiz (s.a.v.) süt kardeşleriyle çok iyi anlaştı, onlarla güzel vakit geçirdi, oyunlar oynadı. Dört yılın sonunda Hz. Muhammed (s.a.v.), annesine teslim edildi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) dört yaşından sonra annesiyle kaldı.[4]

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâtü'l-Kebir, C 1, s. 96.
2. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 97; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 219.
3. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 97; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 99.
4. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 99; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 100.

*"Radıyallâhü anhü", kadınlar için kullanıldığında "Radıyallâhü anhâ" şeklinde okunur. "Allah ondan razı olsun." demektir.

BİLGİ NOTU

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) son derece vefalı bir insandı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocukluk yıllarında kendisine dört yıl bakan sütannesini sever ve ona saygı gösterip ikramlarda bulunurdu. Örneğin bir keresinde Halime, Peygamber Efendimizi (s.a.v.) ziyarete gelmişti. Efendimiz (s.a.v.) onu büyük bir sevgi ve saygıyla karşılamış, "Anneciğim, anneciğim." diyerek ridasını yere sermiş ve onu ridasının üzerine oturtmuştur.

İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 102.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) altı yaşına kadar annesiyle birlikte yaşadı. Bu süre boyunca annesinin sevgisi, merhameti ve himayesi altında büyüdü. Resulullah (s.a.v.) altı yaşındayken Âmine, oğlunu da alarak Medine'ye gitti. Yanlarında Efendimizin (s.a.v.) dadısı Ümmü Eymen (r.a.)* de bulunuyordu. Amaçları hem Medine'de bulunan akrabalarını hem de Resulullah'ın (s.a.v.) babası Abdullah'ın mezarını ziyaret etmekti. Burada yaklaşık bir ay kaldıktan sonra Mekke'ye dönmek üzere yola çıktılar. Dönüş yolunda Medine yakınlarındaki Ebvâ köyüne geldiklerinde Âmine hastalandı ve vefat etti. Böylece doğmadan babası vefat eden ve yetim olarak dünyaya gelen Hz. Muhammed (s.a.v.), annesini de kaybedince öksüz kaldı.[1]

Medine'nin günümüzden bir görünümü

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 115.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), annesiyle Medine'ye gidişini, hayatının sonraki dönemlerinde hep hatırlamıştır. Medine'ye hicretinden sonra bir keresinde Adiyoğullarının yaşadığı bölgedeki surlara bakmış ve **"Ben, ensardan Üneyse adında bir kızla bu surların üzerinde oynuyordum. Dayılarımın bazı çocuklarıyla buraya konan kuşları uçuruyorduk."** demiştir. Ayrıca Efendimiz (s.a.v.), annesiyle kaldıkları eve bakmış ve **"Annem burada benimle birlikte misafir oldu. Babam Abdullah b. Abdülmuttalip de bu evde defnedilmiştir. Ben Adiy b. en-Neccar'ın kuyusunda (havuzunda) güzel yüzüyordum."**[1] buyurmuştur.

BİLGİ NOTU

Peygamberimiz (s.a.v.), annesini çok sever ve onu her zaman hatırlardı. Sahabileriyle Hudeybiye umresi için Mekke'ye giderken Ebva'dan geçiyordu. Annesinin mezarını ziyaret etti. Mezarın yanına geldiğinde durdu, mübarek elleriyle onu düzeltti ve bu sırada duygulandı. Gözyaşlarına hâkim olamadı. Efendimizin (s.a.v.) ağladığını gören sahabiler de duygulanıp ağlamaya başladılar. Niçin ağladığını Allah Resulü'ne (s.a.v.) sordular. Merhamet Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), **"Annemi hatırladım, çok duygulandım ve ağladım. Onun şefkati beni kuşattı."** buyurdu

İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 105.

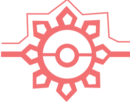

ETKİNLİK

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), önce babasını, sonra da annesini kaybedip öksüz ve yetim kalınca hangi duyguları yaşamış, ne tür zorluklar çekmiş olabilir? Empati yapınız ve düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 104.

1.5. Dedesinin Sevgili Torunu

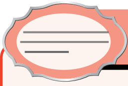

Sizin dedeniz var mı? Dedenizle ilişkileriniz nasıldır? Söyleyiniz.

Peygamberimizin (s.a.v.) annesi Âmine, Medine'den dönerken yolda vefat edince dadısı Ümmü Eymen (r.a.), Hz. Muhammed'i (s.a.v.) Mekke'ye getirdi ve dedesi Abdülmuttalip'e teslim etti. Abdülmuttalip, Mekke'nin başkanıydı. Toplumda sözü dinlenen, saygı gösterilen, güven duyulan bir insandı. Haşim'in oğlu olan Abdülmuttalip'in asıl adı Şeybe idi. Şeybe, Medine'de doğmuş ancak çocuk yaşta iken amcası Muttalip onu Mekke'ye getirmişti.[1]

Abdülmuttalip, torunu Muhammed'i (s.a.v.) çok sevdi. Oğlunun ve gelininin vefatı üzerine yetim kalan bu yavruya sahip çıktı. Hz. Muhammed'e (s.a.v.) hep şefkatle, merhametle muamele etti. Torununa babasının ve annesinin yokluğunu hissettirmemek için elinden gelen çabayı gösterdi. Ümmü Eymen'e (r.a.) de torununa göz kulak olmasını söyledi. Bir keresinde Ümmü Eymen'e, "Ey Bereke! Oğlumdan gözlerini ayırma. Doğrusu onu sidreye yakın çocuklarla (meleklerle) beraber gördüm…"[2] demiştir.

Dedesi, Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) yanından ayırmamaya özen gösterir, gittiği yerlere onu da götürürdü. Abdülmuttalip için Kâbe'nin gölgesinde bir yatak serilirdi. Abdülmuttalip'in oğulları, babaları gelene kadar yatağın etrafında otururlardı. Babalarına olan saygıları sebebiyle yatağın üzerine oturmazlardı. Resulullah (s.a.v.) o zamanlar 7-8 yaşlarında bir çocuktu. Efendimiz (s.a.v.) gelir ve dedesinin yatağının üstüne otururdu. Amcaları, onu engellemek için tutup geri çekerlerdi. Fakat Abdülmuttalip onların bu davranışını görünce oğullarına engel olur, "Oğlumu serbest bırakın. Allah'a yemin ederim ki o, büyük bir adam olacaktır." derdi. Sonra da torununu kendi yanına, yatağının üzerine oturtur, Resulullah'ın (s.a.v.) yaptığı hareketleri görmekten mutluluk duyardı.[3]

BİLGİ NOTU

Abdülmuttalip, Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) olmadan yemek yemez, "Oğlumu da yanıma getirin." derdi. Bunun üzerine Hz. Muhammed (s.a.v.) hemen Abdülmuttalip'in yanına getirilirdi.

İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 136.

Peygamberimiz (s.a.v.) sekiz yaşındayken hastalanan ve oldukça yaşlı olan Abdülmuttalip, seksen yaşını geçmiş olduğu hâlde vefat etti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), onun ölümüne çok üzülüp ağlamıştır. Peygamberimizle (s.a.v.) ilgili en eski eserlerden birini yazan ünlü İslam tarihçisi İbn-i İshak, bu durumu, "Onun ölümüne, Resulullah (s.a.v.) kadar kimse ağlamamıştır."[4] diyerek belirtmektedir.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 189-190.
2. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 136.
3. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 115; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 226-227; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 135-136; Ahmet Sezikli, "Abdülmuttalip", TDVİA, C 1, s. 72-273.
4. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 119.

BİLGİ NOTU

Abdülmuttalip; üstün karakterli, inançlı, iyi kalpli bir insan ve adil bir reisti. Ömrünün sonuna doğru puta tapmayı terk etmiş, içkiyi bırakmış, Kâbe'nin çıplak olarak tavaf edilmesini yasaklamıştır. Allah'ın (c.c.), varlığına, ceza ve mükâfat yeri olarak ahiretin mevcudiyetine inanmış, zaman zaman Hira Mağarası'na çekilip ibadetle meşgul olmuştur. Kur'an-ı Kerim'de haber verilen Fil Vakası'nda, Kâbe'yi yıkmaya gelen Ebrehe ile müzakerelerde bulunmuş ve Kâbe'yi, sahibinin mutlaka koruyacağını ona hatırlatmıştı.

Ahmet Sezikli, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Abdülmuttalip", C 1, s. 273.

ETKİNLİK

Abdülmuttalip'in kızlarından Ebu Beyda Ümmü Hakîm, babası ölüm döşeğindeyken şunları söyledi:

"Hey göz, gözyaşını çoğalt.
Ağla, fazilet ve iyilikler sahibine.
Hey göz, yazık sana.
Yaklaş bana iri taneli gözyaşlarından bir gözyaşıyla.
Ağla, binitlere binenlerin en hayırlısına
Hayırlı baban, deniz gibi cömert insana
Cömert, şeref sahibi, asil seciyeli, övgüye değer hibeleri olana.
Akrabayı arayıp soran, hoş insana.
Ve kurak yıllardaki bereketli yağmur gibi olana."

İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 118.

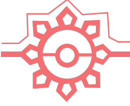
Yukarıdaki şiirde, Abdülmuttalip'in hangi özelliklerinden söz edilmektedir? Düşüncelerinizi sınıfta anlatınız.

1.6. Amcasına Emanet

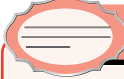

Abdülmuttalip, on oğlu olmasına rağmen Peygamberimize (s.a.v.) Ebu Talip'in bakmasını istemiştir. Sizce bunun sebebi ne olabilir? Düşününüz.

Abdülmuttalip oldukça yaşlı bir insandı. Yaşı sekseni geçmişti. Ölümünün yaklaştığını hissetti. Kendisinden sonra torununu kime bırakacağını düşünüyordu. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) merhametle ve şefkatle yetiştirecek, ona sahip çıkacak, onu kendi evladı gibi görecek birine emanet etmeliydi. Biraz düşündükten

sonra oğullarından Ebu Talip'in, bu iş için en uygun kişi olduğuna karar verdi. Çünkü Ebu Talip hem merhamet ve şefkat sahibi bir kişiydi hem de Peygamber Efendimizin (s.a.v.) babası Abdullah'ın öz kardeşiydi. Yani Abdullah ile Ebu Talip'in anneleri birdi, ikisi de Abdülmuttalip'in aynı eşinden dünyaya gelmişti. Abdülmüttalip Ebu Talip'e, kendisinin ölümünden sonra torununa bakmasını söyledi. Ebu Talip'ten, torunu Muhammed'e (s.a.v.) şefkat ve merhametle muamele etmesini istedi. Bunun üzerine Ebu Talip, babasının vasiyetini yerine getirdi. Yeğeni Muhammed'i (s.a.v.) himayesine aldı.[1] Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), amcası Ebu Talip'in evine yerleşti. Çocukluk döneminin bundan sonraki kısmını ve gençlik yıllarını amcasının evinde geçirdi.

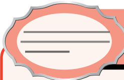
BİLGİ NOTU

Abdülmuttalip, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) Ebu Talip'e vasiyet ederken şu şiiri söyledi:
"Sana tavsiye ederim ey Abd-ı Menaf*, benden sonra
Babasından yalnız kalan, tek kalanı,
Ondan, daha beşik çocuğuyken ayrıldı,
Ben de sanki onun sevgili annesiydim,
Onu yürekten seven,
Nihayet vadolunan yardımdan korktuğum zaman,
Ailemizin, Allah'tan en korkanına vasiyet ettim,
İstemeye istemeye,
Babasını mezara gömdüğüm çocuğu."

İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 119-120.

* Ebu Talip'in diğer adı

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), sekiz yaşından sonra evlenene kadar amcası Ebu Talip'in evinde kaldı. Gerek Ebu Talip gerekse onun eşi Fâtıma Hanım, Peygamber Efendimize (s.a.v.) çok iyi davrandılar. Ona hep sevgi ve şefkat gösterdiler. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) kendi çocuklarından ayırmadılar.

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), yengesi Fâtıma Hanım vefat edince çok üzülmüştür. "Bugün annem öldü." buyurarak da üzüntüsünü belirtmiştir. **"O benim annemdi. Kendi çocukları aç dururken önce beni doyururdu. Kendi çocuklarından önce benim saçımı yıkar, tarar ve gül yağı ile yağlardı."** buyurmuştur.

İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 8, s. 222.

Ebu Talip çok varlıklı bir insan değildi. Ailesi de kalabalıktı. Ancak Peygamber Efendimiz (s.a.v.), amcasının evinde çok iyi muamele gördü. Burada, kendisini evinde gibi hissetti. Amcası, Peygamber Efendimize (s.a.v.) çok iyi davrandı. Onu kendi çocuğu gibi sevdi. Yeğeni Muhammed'e (s.a.v.), annesizliğini ve babasının yokluğunu hissettirmemek için çaba harcadı. Ona hep şefkat ve merhametle yaklaştı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) uyumak için yatağa yattığında amcası Ebu Talip de onun yanına uzanırdı. Böylece ona, baba şefkatini ve yalnız olmadığını hissettirirdi. Ebu Talip, dışarı çıktığında da yeğenini yanına alırdı. Onu yanından ayırmamaya özen gösterirdi. Amcasının evinde Resulullah'ın (s.a.v.) yemeği özeldi.

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 73; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 106-107.

O, Ebu Talip'in ailesine bereket ve hayır getirmişti. Ebu Talip, yeğeni olmadan ailesini sofraya oturtmazdı. "Oğlum gelinceye kadar durun." derdi. Ebu Talip yeğenine, "Muhakkak ki sen mübarek bir insansın." diyerek iltifat ederdi.[1]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) son derece sevimli, sevecen bir çocuktu. Diğer aile büyükleri gibi Ebu Talip de onu çok severdi. Yeğeninin kalbini kırmamaya özen gösterir, ona kızmazdı. Ebu Talip, Peygamber Efendimize (s.a.v.) karşı çok merhametliydi. Peygamberimizin (s.a.v.) çocukluğunda, Mekke ile Mina arasında bulunan bölgede, Batha denilen bir yer vardı. Burada Ebu Talip'in yaslanması için yere bir yastık konulurdu. Bir gün Hz. Muhammed (s.a.v.) geldi, yastığı serip üzerine uzandı. Ebu Talip geldi, yastığa dayanmak istediği için onun nerede olduğunu sordu. Oradakiler, "Onu yeğenin aldı." dediler. Bunun üzerine Ebu Talip, "Batha'da oturanlara yemin olsun ki bu benim yeğenim, rahatını güzel biliyor."[2] dedi.

ETKİNLİK

Kabilesi	Dedesi	Dedesi	Babası ....
Annesi	Sütannesi	Amcası	Dadısı ....

Peygamberimizin (s.a.v.) çocukluk dönemini dikkate alarak yukarıdaki kutularda yer alan boşlukları doldurunuz.

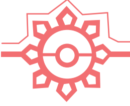
1.7. Şam'a Yolculuk

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocukluk döneminde amcası Ebu Talip'le Şam'a gitmiştir. Sizce bu yolculuğun amacı ve sebebi ne olabilir? Düşününüz.

Mekkelilerin çoğu ticaretle uğraşırdı. Ebu Talip de geçimini ticaret yaparak sağlıyordu. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), on iki yaşındayken Ebu Talip, bir ticaret yolculuğu için hazırlık yapmaya başladı. Şam yönüne gidecekti. Ebu Talip'in yolculuğa çıkacağını öğrenen Hz. Muhammed (s.a.v.) onunla gitmek istiyordu. Bu isteğini ona iletti. Amcasının devesinin yularından tutarak **"Ey amcacığım, benim babam yok, anam yok. Beni kime bırakıyorsun?"** dedi. Ebu Talip yeğeninin bu tavrı sebebiyle duygulandı, üzüldü, ona karşı merhamet duyguları kabardı. "Allah'a yemin ederim ki onu benimle birlikte götüreceğim, o benden ayrılmayacaktır, ben de asla ondan ayrılmayacağım." dedi ve yeğenini de yanında götürmeye karar verdi.[3]

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 107.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 108.
3. İbn-i İshak, es-Siretü'n-Nebeviyye, s. 124.

Ebu Talip ve Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), bir kervanla birlikte yola çıktılar. Şam yolu üzerinde, Busra denilen bir yere geldiler ve burada konakladılar. Esasen burası, genellikle Mekke'den gelen kervanların konakladıkları bir yerdi. Busra'da bir manastır vardı ve bu manastırda, Hristiyanların en bilgililerinden biri olan Bahira adındaki rahip vardı. Bahira, ilginç bir şekilde bir bulutun kervanı takip ettiğini görmüş ve bu durum onun çok dikkatini çekmişti. Ayrıca kervan konaklayınca bulut, kervanın konakladığı ağacın üstüne gölge yapmış, bu durum Bahira'nın şaşkınlığını daha da artırmıştı. Bunun üzerine Bahira, kafileyi manastıra yemeğe çağırdı. "Ey Kureyş topluluğu! Size yemek hazırladım. Küçük, büyük, hür, köle hepinizin bu yemekte hazır olmasını istiyorum." diye haber gönderdi.

Kervandakiler yemek için manastıra geldiler. Yaşı küçük olduğu için Peygamber Efendimizi (s.a.v.) kervanın başında bıraktılar. Herkes yemeğe oturmuştu. Bahira, sofradakileri gözleriyle dikkatlice tek tek süzdü. Birini arıyordu. İncil'de son peygamberin geleceği yazıyor ve bu son peygamberin özellikleri de anlatılıyordu. Bahira, İncil'de bunları okumuştu. Son peygamber bunların arasında olmalı, diye düşündü ama yemeğe gelenlerin hiçbiri, geleceği belirtilen peygamberin özelliklerini taşımıyordu. Yemek yiyenlere, "Herkes geldi mi? Aranızda olup da yemeğe gelmeyen var mı? Herkesin yemekte bulunmasını istiyorum." dedi. İçlerinden biri, "Ey Bahira! Senin bu davetinden, gelmesi gereken hiç kimse geri kalmadı. Ancak bir oğlan çocuğu hariç. O, kafilenin en gencidir, onun için kervanın başında kaldı." dediler. Rahip Bahira, onun da yemeğe çağrılmasını istedi. "Yapmayın, onu da çağırın. Sizinle beraber o da yemekte bulunsun." dedi. Bunun üzerine içlerinden biri, kalkıp kervanın bulunduğu yere gitti ve Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) alıp yemeğe getirdi. Bahira, Peygamberimizi (s.a.v.) dikkatlice incelemeye başladı. Ona baktıkça şaşkınlığı ve heyecanı iyice arttı. Evet evet, aradığı kişi buydu. İncil'de anlatılan son peygamber bu çocuktu.[1]

ETKİNLİK

Yemekten sonra insanlar dağılmaya başlayınca Bahira, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) yanına yaklaştı. Ona şöyle dedi: "Ey oğul! Lat ve Uzza hakkı için sana bazı sorular soracağım. Sorduğum şeylere cevap ver." Bahira, Resulullah'ın (s.a.v.) kavminin Lat ve Uzza adlı iki puta yemin ettiklerini duymuş ve bu sebeple kendisi de aynı şekilde yemin etmişti.

Ancak Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Bahira'ya tepki gösterdi. Ona şunu söyledi:

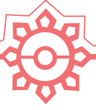
"Lat ve Uzza'ya yemin ederek benden bir şey sorma. Vallahi ben onlardan nefret ettiğim kadar hiçbir şeyden nefret etmem."

(İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 243.)

Yukarıda verilen metinden, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ile ilgili nasıl bir sonuç çıkarabiliriz?

Siz, insanların cansız varlıklar olan putlara tapması konusunda neler düşünüyorsunuz? Görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. İbn-i İshak, es-Siretü'n -Nebeviyye, s. 125-126; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 242-244.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hayatı boyunca putlara tapmamıştı. Putları sevmez, onlardan nefret ederdi. İnsanlara bir fayda sağlamaktan ya da zarar vermekten âciz olan bu cansız varlıklara tapanları da anlayamazdı. Hz. Muhammed'den (s.a.v.) bu cevabı alan Bahira, "Allah aşkına, sana soracağım sorulara doğru cevap ver." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de "Sor." dedi. Bahira; Efendimize (s.a.v.) uykuda gördüğü rüyalardan, korkularından, çekincelerinden ve işlerinden sormaya başladı. Resulullah (s.a.v.), onun sorularına tek tek cevap verdi. Resulullah'ın (s.a.v.) söyledikleri ile Bahira'nın İncil'de okudukları birbiriyle örtüşüyordu.

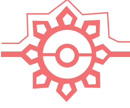
Rahip Bahira, Peygamberimize (s.a.v.) sorularını sorduktan sonra onun sırtına baktı. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) iki kürek kemiği arasında, bildiği sıfatlara uygun bir şekilde, tam tahmin ettiği yerde peygamberlik mührünü gördü. Rahip Bahira, İncil'de özelliklerinden söz edilen ve geleceği belirtilen son peygamberin Hz. Muhammed (s.a.v.) olduğu konusunda artık neredeyse emindi.[1]

ETKİNLİK

Doğmadan önce babası .... vefat etti.
→ ....Nisan .... tarihinde dünyayı şereflendirdi.
→ Doğunca birkaç gün .... Hanım tarafından emzirildi.
→ .... adında bir sütanneye verildi.
→ .... yaşına kadar sütannesinin yanında kaldı.
→ .... ile .... yaş arası annesiyle kaldı.
→ ...... yaşında iken annesi .... köyünde vefat etti
→ .... yaşından .... yaşına kadar dedesi ile kaldı.
→ .... yaşında Ebu Talip'le .... yönüne yolculuğa çıktı.
→ .... yaşından itibaren evleninceye kadar amcası ile kaldı.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) çocukluk dönemini dikkate alarak yukarıdaki kutularda boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s.125-126; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 243-244; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 137-139.

BİLGİ NOTU

Hz. Peygambere (s.a.v.) istediği soruları soran ve beklediği cevapları alan Rahip Bahira, Ebu Talip'e dönerek "Bu çocuk senin neyindir?" diye sordu. Rahibin çocuğa zarar verebileceği endişesini taşıyan Ebu Talip, "Oğlumdur." diye cevap verdi. Bahira, "O, asla senin oğlun olamaz. Bu çocuğun babasının hayatta olmaması gerekir." diye itirazda bulundu. Bunun üzerine Ebu Talip, "Kardeşimin oğludur." dedi. Bahira, "Babasına ne oldu?" diye sordu. Ebu Talip de "Annesi buna hamileyken öldü." diye cevap verdi.

Beklediği cevapları alan Rahip Bahira, Ebu Talip'e şunları söyledi: "Doğru söyledin. Kardeşinin oğlunu memleketine götür. Onu Yahudilerin kötülük yapmasından koru. Vallahi onu görürlerse ve benim bildiğim şeyleri öğrenirlerse mutlaka ona bir kötülük yapmak isteyeceklerdir. Çünkü şu kardeşinin oğlu, ileride çok büyük biri olacak. Bu nedenle onu çabucak memleketine geri götür."

Bahira'nın söylediklerini dikkatle dinleyen Ebu Talip, Şam'da ticaret işlerini hızlıca tamamlayıp hemen Mekke'ye döndü.

İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s.124-126; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 241-244; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 137-139.

2. PEYGAMBERİMİZİN GENÇLİK YILLARI

İnsanın gençlik dönemi, sizce hangi yaşlar arasını kapsar? Söyleyiniz.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), gençlik döneminde amcası Ebu Talip'in yanında yaşamaya devam etti. Ticaretle uğraşan amcasından ticaret hayatının inceliklerini öğrendi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), gençliğinde ticaretle uğraştı. Ticaret amacıyla Mekke dışına yolculuklara çıktı.

Hz. Muhammed (s.a.v.) gerek çocukluğunda gerekse gençliğinde her zaman güzel, ahlaklı bir insan oldu. Daima doğruyu söyledi. Verdiği sözde durdu. Kendisine emanet edilen şeyleri titizlikle korudu. Bu sebeple de Mekkeliler ona çok güvenirlerdi. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) **el-Emin** yani "güvenilir insan" diye çağırırlardı.[1]

BİLGİ NOTU

İbn-i İshak der ki:

"Resulullah (s.a.v.) Cahiliye pisliklerinden ve kusurlarından uzak olarak büyüdü. Allahü Teâlâ onu -kavminin idaresi altında olduğu hâlde-peygamberliğini murat ettiği için bu kusur ve ayıplardan korudu ve gözetti. Büluğa erince kavminin en üstün erkeği, en güzel ahlaklısı, en iyi geçimlisi oldu. En iyi komşu, en doğru sözlü insan, en güvenilen kişi, insanları kötü duruma düşürecek huylardan ve çirkin şeylerden en uzak duran kimse oldu. Kavmi arasında el-Emin (güvenilir) olarak anılıyordu."

İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 130.

1. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 136-137.

a. Ficar Savaşı'na Katılması

Araplar; zilkâde, zilhicce, muharrem ve recep aylarını "haram aylar" olarak nitelendirir ve bu aylarda savaşmazlardı. Eğer haram aylarda kabileler arasında savaş olursa bu savaşlara Ficar Savaşları denirdi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), 20 yaşındayken Ficar Savaşları'nın dördüncüsüne katıldı. Bu savaşta sadece amcalarına ok verdi. Efendimizin (s.a.v.) katıldığı Dördüncü Ficar Savaşı, Kureyş ile Hevazin kabileleri arasında olmuştu.[1]

b. Hılfu'l-Fudûl Cemiyetine Katılması

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğduğu çevrede haksızlık ve adaletsizlik yaygın durumdaydı. İnsanların can ve mal güvenliği yoktu. Bu durumdan rahatsız olan bazı kişiler bir araya geldiler ve şehirde yaşanan haksızlıklara bir son verilmesi gerektiğine karar verdiler. Mekke'de hak ve hukukun hâkim kılınması, adaletin, can ve mal güvenliğinin sağlanması için çaba harcanması gerektiği konusunda görüş birliğine vardılar. Bu amaçla da **Hılfu'l-Fudûl** (Erdemliler Sözleşmesi) adlı bir topluluk oluşturdular. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de yirmi yaşlarında iken Hılfu'l-Fudûl'a üye oldu. Bu cemiyetin amaçları doğrultusunda, Mekke'de haksızlıkların önüne geçilmesi için çalıştı. Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamberliği döneminde Hılfu'l-Fudûl'dan övgüyle söz etmiş, şimdi olsa yine böyle bir topluluğa katılacağını ifade etmiştir.[2]

ETKİNLİK

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ
وَذَلِكَ أَضْعَفُ الإِ يمَانِ

"Sizden herhangi biriniz bir kötülük gördüğünde onu eliyle değiştirsin. Eğer buna güç yetiremezse diliyle değiştirsin. Buna da güç yetiremezse kalbiyle (buğz etsin). Bu ise imanın en zayıf mertebesidir."

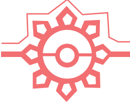
Müslim, el-Câmiu's-Sahih, İman, 78.

Sizce kötülükler karşısında sessiz kalmak doğru mudur? Niçin? Yukarıdaki hadis-i şerifi de dikkate alarak tartışınız. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) Hılfu'l-Fudûl cemiyetine katılması, onun nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir? Arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

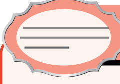
c. Hz. Hatice ile Evlenmesi

Hz. Muhammed (s.a.v.) yirmi beş yaşına gelmişti. O, Mekkeliler arasında dürüstlüğü, güvenilirliği ve güzel ahlakı ile tanınmıştı. Mekkeliler tarafından seviliyor ve sayılıyordu. Peygamberimizin (s.a.v.) güzel ahlakını ve dürüstlüğünü duyan Mekke'nin zengin kadınlarından Hz. Hatice (r.a.), ona birlikte ticaret yapma teklifinde bulundu. Peygamberimiz (s.a.v.) de onun teklifini kabul etti. Hz. Peygamber (s.a.v.), Hz Hatice'nin (r.a.) ticari işlerini yürüttü. Bu süreçte Hz. Hatice'nin (r.a.) kârı çok arttı. Hz. Hatice (r.a.), ortaklık sürecinde Hz. Muhammed'i (s.a.v.) yakından tanıdı. Onun kişiliğini, dürüstlüğünü ve güzel

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 248.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 183-185.

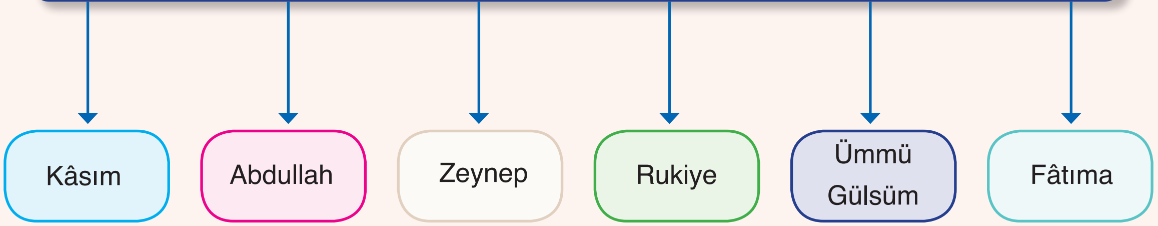

ahlakını çok beğendi. Aracılar vasıtasıyla Hz. Muhammed'e (s.a.v.) evlenme teklifini iletti. Peygamberimiz (s.a.v.), aile büyükleriyle görüş alışverişi yaptıktan sonra Hz. Hatice'ye (r.a.) olumlu cevabını bildirdi ve evlendiler. Onların bu evlilikten altı çocukları dünyaya geldi. Çocuklardan dördü kız, ikisi erkekti.[1]

BİLGİ NOTU

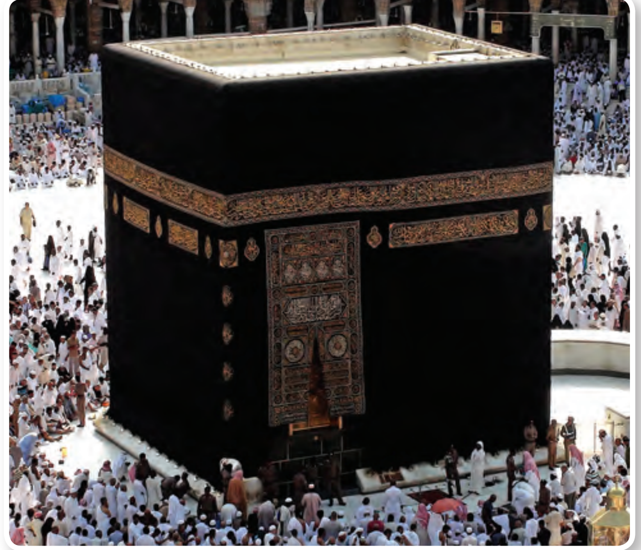
Peygamberimizin (s.a.v.) Hz. Hatice (r.a.) ile evliliğinden olan çocukları

Hz. Peygamberin (s.a.v.), Mariye isimli hanımından da İbrahim adında bir çocuğu olmuştur.

ç. Kâbe Hakemliği

Peygamberimiz (s.a.v.) otuz beş yaşındayken Mekkeliler Kâbe'yi tamir etmeye karar verdiler. Bunun için el birliğiyle çalışmalara başladılar ve Kâbe'nin tamir edilmesi işini tamamladılar. Sıra Hacerü'l-Esved adı verilen ve kutsal sayılan taşın yerine konulmasına gelince kabileler bu konuda anlaşmazlığa düştüler. Çünkü her kabile, bu şerefli görevi kendisi yapmak istiyordu. Aralarında tartışma çıktı ve anlaşmazlık büyüdü. Sonunda içlerinden biri, Kâbe'ye ilk gelecek kişinin hakemliğinde bu sorunun çözülmesini teklif etti. Teklif kabul edildi. Aradan bir süre geçince Hz. Muhammed (s.a.v.) göründü. Herkes, Kâbe'ye ilk gelenin o olmasına sevindi. Çünkü herkes onun adaletli ve güvenilir bir kişi olduğunu biliyordu. Durumu ona anlattılar ve anlaşmazlığa bir çözüm bulmasını istediler. "Aramızda vereceğin hükme razıyız." dediler. Resulullah (s.a.v.), **"Bana bir örtü getirin."** buyurdu. Getirdiler. Peygamberimiz (s.a.v.), Hacerü'l-Esved'i o örtünün içine mübarek elleriyle koydu. Sonra **"Her kabile, örtünün bir tarafından tutsun, sonra hep birlikte kaldırın."** buyurdu. Kabile temsilcileri örtüyü kaldırdılar. Hacerü'l-Esved'i konulacağı yere kadar getirdiler. Resulullah (s.a.v.), onu bizzat kendi elleriyle örtünün üstünden aldı ve yerine yerleştirdi.[2] Bu olay, Peygamber Efendimizin (s.a.v.), toplumdaki güvenilirliğini ve saygınlığını göstermesi açısından önemlidir.

Peygamberimiz (s.a.v.) otuz beş yaşındayken Kâbe tamir edilmiştir.

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 132-134.
2. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 162; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye C 1, s. 256-262.

3. PEYGAMBERİMİZİN MEKKE VE MEDİNE YILLARI

Mekke ve Medine, biz Müslümanlar için neden önemlidir? Bu konuyla ilgili görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

A. Mekke Yılları

a. İlk Vahyin Gelişi

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), otuz beş yaşından itibaren sık sık Mekke yakınlarında bulunan Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na gidiyordu. Özellikle ramazan ayını Hira Mağarası'nda geçirmeye önem veriyordu. Burada, toplumun içinde bulunduğu kötü durumları düşünüyor, dua ve ibadet ediyordu. 610 yılının Ramazan ayında, Hz. Muhammed (s.a.v.) kırk yaşındayken Hira Mağarası'nda Vahiy Meleği Cebrail (a.s.) kendisine göründü. Karşısında Cebrail'i (a.s.) gören Hz. Muhammed (s.a.v.) şaşırdı ve heyecanlandı. Melek Cebrail (a.s.), Peygamber Efendimize (s.a.v.) "Oku!" dedi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) **"Ben okuma bilmem."** dedi. Cebrail (a.s.), Efendimize (s.a.v.) yine "Oku!" dedi. Hz. Muhammed (s.a.v.), okuma bilmediğini tekrarladı. Cebrail (a.s.) üçüncü kez Efendimize (s.a.v.) "Oku!" deyince Hz. Peygamber (s.a.v.) bu sefer, **"Ne okuyayım?"** diye sordu. Cebrail (a.s.) da ona, Alak suresinin ilk beş ayetini okudu.[1]

AYET YORUMLAYALIM

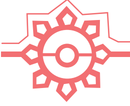
اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذٖى خَلَقَۚ ﴿١﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍۚ ﴿٢﴾ اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُۙ ﴿٣﴾ اَلَّذٖى عَلَّمَ
بِالْقَلَمِۙ ﴿٤﴾ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْؕ ﴿٥﴾

"Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O, insanı alaktan (embriyodan) yarattı. Oku! İnsana bilmediklerini belleten, kalemle (yazmayı) öğreten Rabb'in, en büyük kerem sahibidir."

Alak suresi, 1-5. ayetler.

Cebrail (a.s.), Peygamberimize (s.a.v.) Kur'an'ın ilk ayetlerini getirdikten sonra Hira Mağarası'ndan ayrıldı. Yaşadığı bu olay, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) heyecanlandırdı, onu telaş ve endişeye sevk etti. Efendimiz (s.a.v.) hemen Hira'dan ayrılıp evine gitti. Hz. Hatice'ye (r.a.), Cebrail (a.s.) ile karşılaşmasını ve mağarada yaşadıklarını anlattı. Yaşadıklarından dolayı çok endişeli olduğunu ifade etti. Resulullah'ın (s.a.v.) hayat arkadaşı Hz. Hatice (r.a.), eşini teselli etti. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) üstün özelliklerini övdü ve ona, endişelenmesine gerek olmadığını söyledi. Allah'ın (c.c.), kendisini asla yalnız bırakmayacağını ve onu mahcup etmeyeceğini söyleyerek Peygamberimizi (s.a.v.) sakinleştirdi. Sonra da onu, amcasının oğlu Varaka b. Nevfel'e götürdü. Varaka, ilahi kitapları okumuştu. Tevrat ve İncil hakkında bilgi sahibiydi.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 312-315; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 152-153.

Hz. Peygamber (s.a.v.), Cebrail (a.s.) ile karşılaşmasını Hira Mağarası'nda yaşadıklarını Varaka'ya anlattı. Varaka, Peygamber Efendimize (s.a.v.), "Nefsim kudret elinde olan zata (Allah'a) yemin ederim ki sen bu ümmetin nebisisin. Andolsun ki sana, Musa'ya gelen Namus-u Ekber (Cebrail) gelmiştir…" dedi. Mekkelilerin Peygamberimize (s.a.v.) eziyet edeceğini, onu Mekke'den çıkaracağını ve kendisiyle savaşacağını söyledi. Varaka o günlere yetişmesi durumunda kendisinin de Efendimize (s.a.v.) yardım edeceğini ifade etti.[1]

Hacca ve umreye giden müminler, Hira Mağarası'nı da ziyaret etmeye önem verirler.

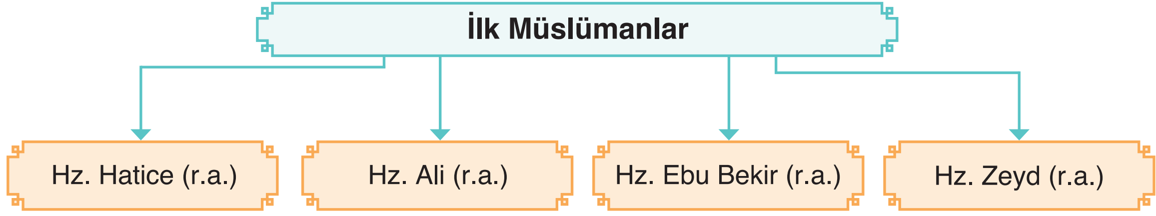
Peygamberimize (s.a.v.), ilk vahiyden sonra bir müddet vahiy gelmedi. Vahyin kesildiği bu dönem, İslam tarihinde **Fetret-i Vahiy** (vahyin kesintiye uğradığı dönem) olarak adlandırılır. Peygamberimiz (s.a.v.), ilk vahiyden sonra kendisine bir daha vahiy gelmemesine üzülüyor, **"Rabb'imin bana darılıp beni terk etmesinden korkarım."** diyordu. İlk vahiyden sonra da sık sık Hira Mağarası'na gidiyordu. Bir gün yine Hira'dan evine doğru giderken Cebrail'i (a.s.) gördü. Telaşlandı ve heyecanlandı. Hızlı adımlarla evine doğru yürüdü. Eve ulaştığında hemen yatağına yatıp eşi Hz. Hatice'ye (r.a.), **"Beni ört."** dedi. Biraz o şekilde yattıktan sonra Allah (c.c.) ona, Müddessir suresinin ilk beş ayetini indirdi: "**Ey bürünüp sarılan (Resulüm)! Kalk ve uyar. Rabb'ini yücelt. Nefsini (manevi kirlerden) arındır. Her türlü şirkten (ve isyandan) uzak dur.**" Bu ayetin nazil olmasıyla birlikte Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberlik görevi başlamış oldu.[2]

b. Gizli Davet Dönemi

Diğer tüm peygamberler gibi Hz. Muhammed'in (s.a.v.) de temel görevi, ilahi ilkeleri insanlara tebliğ etmekti. Allah Resulü (s.a.v.), bu görevinin gereği olarak insanları İslam'a davet etmeye başladı. Tebliğ görevine de en yakınlarından başladı. Öncelikle çok güvendiği, en yakınında olan kişileri İslam'a davet etti. Onlara, kendisinin Allah'ın (c.c.) elçisi olduğunu ve peygamber olarak görevlendirildiğini söyledi. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) İslam çağrısına olumlu cevap veren ilk kişi, hayat arkadaşı, sevgili eşi Hz. Hatice (r.a.) oldu. Daha sonra Efendimizin (s.a.v.) evinde kalan ve ailesinin bir ferdi sayılan amcasının oğlu Hz. Ali (r.a.), hürriyetini bağışlayıp azat ettiği kölesi Zeyd b. Hârise (r.a.) ile Hz. Peygamberin (s.a.v.) yakın dostu Hz. Ebu Bekir (r.a.) İslamiyeti kabul etti. Bu dört kişi, İslam tarihinde **İlk Müslümanlar** olarak anılır.[3]

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 180-181; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 315.
2. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 194-195; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 157.
3. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 199.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) insanları üç sene boyunca İslam'a gizlice davet etti. Bu süreçte sadece çok güvendiği kişilere ve en yakınında olanlara İslam'ı tebliğ etti. Çünkü Mekkelilerin, şirki reddeden bu yeni dine karşı çıkacağını ve tepki göstereceğini biliyordu. Gizli davet sürecinde Müslümanlar Erkam b. Ebi'l-Erkam (r.a.) adlı genç bir sahabinin evinde toplanıyorlardı. Dâru'l-Erkam denen bu evde Resulullah'tan (s.a.v.) İslam'ı öğreniyor ve ibadet ediyorlardı. Üç yıl boyunca devam eden gizli davet sürecinde, Hz. Ömer (r.a.) ve Peygamberimizin (s.a.v.) amcası Hz. Hamza'nın (r.a.) da aralarında bulunduğu kırk kadar kişi Müslüman oldu.[1]

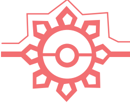
Hz. Muhammed'in (s.a.v.) risaletinin üçüncü yılının sonunda Allah (c.c.), Peygamber Efendimizden (s.a.v.) insanları İslam'a açıktan davet etmesini istedi. Bu dönemde Rabb'imiz (c.c.), **"(Önce) en yakın akrabanı uyar."**[2] ve **"Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir!"**[3] ayetlerini vahyetti. Bu ayetlerin nazil olmasıyla birlikte İslam tarihinde açıktan davet dönemi başlamış oldu. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), yakın akrabalarını yemeğe davet etti. Onlar için bir davet hazırlattı. Yemekte onlara, kendisinin Allah'ın (c.c.) elçisi olduğunu ve peygamber olarak görevlendirildiğini söyledi. Kendileri için dünyada ve ahirette iyi olacak şeyler getirdiğini ifade etti. Ancak amcası Ebu Leheb'in de yönlendirmesiyle akrabaları genel olarak ona tepki gösterip söylediklerine karşı çıktılar.[4]

c. Açıktan Davet ve Müşriklerin Baskıları

Hz. Peygamber (s.a.v.), risalet görevinin gereği olarak insanlara her fırsatta İslam'ı tebliğ ediyordu. Onun çağrısıyla Mekke'de Müslüman olanların sayısı her geçen gün artıyordu. İslam'ın gittikçe yayıldığını gören Mekkeli putperestler, bunu önlemek için ellerinden gelen çabayı harcadılar. Hem Peygamberimize (s.a.v.) hem de diğer müminlere hakaretlerde bulundular, iftiralar attılar, onlarla alay ettiler. Özellikle kimsesi olmayan güçsüz Müslümanlara, kölelere dayanılması zor işkenceler ettiler. Ancak müşrikler ne yaptılarsa İslam'ın nurunu söndüremediler, Allah'ın (c.c.) dininin yayılmasını engelleyemediler. İslamiyet insanlar arasında hızla yayılmaya devam etti ve Müslüman olanların sayısı her geçen gün arttı.[5]

Mekkeli müşrikler, yaptıkları baskılardan sonuç alamayınca Efendimiz'e (s.a.v.), İslam tebliğinden vazgeçmesi karşılığında bazı tekliflerde bulundular. Ona mevki, makam, para vb. şeyler teklif ettiler. Resulullah (s.a.v.) onların bütün tekliflerini kararlılık ve cesaretle reddetti. Ne olursa olsun İslam'ı tebliğden vazgeçmeyeceğini söyledi. Müşrikler bir gün Ebu Talip'in yanına gelip ondan ya yeğenini İslam tebliğinden vazgeçirmesini ya da onu korumayı bırakmasını istediler. Ebu Talip, durumu yeğenine iletti. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) amcasına şu meşhur cevabını verdi: "**Ey amca! Şayet Güneş'i sağ elime, Ay'ı da sol elime verseler davamdan yine de vazgeçmem. Ya Allah bu davayı başarıya ulaştırır ya da o yolda ölürüm."**[6] Onu dinleyen Ebu Talip, ne pahasına olursa olsun yeğenini müşriklere teslim etmeyeceğini ve onu korumaya devam edeceğini söyledi.

---
1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 233, 243, 247.
2. Şuarâ suresi, 214. ayet.
3. Hicr suresi, 94. ayet.
4. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 219-205.
5. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 206-213.
6. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 214; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 181.

ç. Habeşistan'a Hicret

İslam'ın Mekke'de yayılmasını engelleyemeyen müşrikler, Müslümanlara yönelik baskılarını artırdılar. Baskı ve işkencelerden bunalan bazı Müslümanlar, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) yönlendirmesiyle 615 ve 616 yılında iki ayrı grup hâlinde Habeşistan'a hicret ettiler. İslam tarihindeki ilk hicret budur. Habeşistan'ın, Hristiyanlık dinine inanan adaletli kralı Necaşi, ülkesine gelen Müslümanlara iyi davrandı. Onları alıp Mekke'ye götürmek için Habeşistan'a gelen Mekkeli müşriklere, müminleri teslim etmedi.[1]

d. Sosyal ve Ekonomik Boykot

Mekkeli müşrikler, Habeşistan'dan elleri boş dönünce Müslümanlara yaptıkları baskıları daha da artırdılar. Aralarında karar alıp müminlerle her türlü alışverişi kestiler. Onlar, Müslüman olanlarla kız alıp vermemek, oturup konuşmamak, mal alıp satmamak ve her türlü ticari ilişkiyi kesmek üzere sözleştiler. Böylece sosyal ve ekonomik boykot yoluyla Müslümanları yıldırarak dinlerinden dönmeye mecbur bırakmak istediler. 616-619 yılları arasında, üç yıl boyunca bu boykotu uyguladılar. Bu süreçte Müslümanlar büyük zorluklar yaşadılar. En temel ihtiyaçlarını temin etmekte bile büyük güçlüklerle karşılaştılar. Üç yılın sonunda, akrabalarının ve hemşehrilerinin çektiği sıkıntıdan rahatsız olan bazı Mekkelilerin girişimiyle boykot kaldırıldı.[2]

AYET YORUMLAYALIM

وَاِذَا قٖيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَٓا اَلْفَيْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَاۜ اَوَلَوْ كَانَ اٰبَٓاؤُ۬هُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـٔاً وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾

"Onlara (müşriklere) 'Allah'ın indirdiğine uyun.' denildiği zaman onlar, 'Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız.' dediler. Ya ataları bir şey anlamamış, doğruyu da bulamamış iseler?"

Bakara suresi, 170. ayet.

e. Hüzün Yılı

620 yılında, Peygamber Efendimiz (s.a.v.), en büyük iki destekçisinin peş peşe vefatıyla sarsıldı. Bunlar, aynı yıl içinde kısa aralıklarla vefat eden Hz. Hatice (r.a.) ile Ebu Talip'ti. Hz. Peygamberin (s.a.v.) amcası Ebu Talip, küçüklüğünden beri Efendimize (s.a.v.) kol kanat germiş, Peygamberimizi (s.a.v.) koruyup gözetmiş ve müşriklere karşı onu her zaman savunmuştu. Hz. Hatice (r.a.) de Peygamber Efendimize (s.a.v.) ilk iman eden, ona her zaman maddi ve manevi en büyük desteği veren kişiydi. Resulullah'ın (s.a.v.) sevgili eşi, hayat arkadaşıydı. Bu iki kayıp, Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) çok üzdü. Bu sebeple de Efendimizin (s.a.v.) eşi Hz. Hatice (r.a.) ile amcası Ebu Talip'in vefat ettiği yıla **Hüzün Yılı** denildi.[3]

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 236-240; 278-280.
2. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 219-222.
3. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 305,316; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 72-74; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s.113.

f. Taif'e Yolculuk

Hz. Hatice (r.a.) ve Ebu Talip'in vefatı, Mekkelilerin de artan baskısı Peygamber Efendimizi (s.a.v.) üzüyordu. Mekkelilerin şirkte ve İslam düşmanlığında ısrar ettiğini gören Hz. Peygamber (s.a.v.), İslam tebliğinde yeni arayışlara girdi. Bu amaçla Mekke yakınlarında bulunan Taif'e gitti ve buranın halkına İslam'ı tebliğ etti. Onları Müslüman olmaya davet etti. Ancak Taifliler Peygamber Efendimizi (s.a.v.) hiç de iyi karşılamadılar. Efendimizle (s.a.v.) alay ettiler, ona hakaretlerde bulundular. Onu, kölelere ve çocuklara taşlattılar. Taiflilerin attığı taşlar sebebiyle Efendimizin (s.a.v.) mübarek vücudu kanlar içinde kaldı. Allah'ın (c.c.) insanlığa rahmet olmak üzere gönderdiği merhamet peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), uğradığı kötü muamele karşısında Taiflilere beddua etmedi. Karşılaştığı kötü durumdan dolayı Allah'a (c.c.) sığındı ve ondan yardım diledi.[1]

Taif yolculuğundan sonra İsrâ ve Miraç mucizesi gerçekleşti. Peygamberimiz (s.a.v.), Allah'ın (c.c.) izniyle bir gece Mekke'deki Mescid-i Haram'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya götürüldü. Bu olaya **İsrâ** denir. Hz. Peygamber (s.a.v.), Mescid-i Aksa'dan göklere yükseltildi. Buna da **Miraç** adı verilir. Bu olay, Hicret'ten yaklaşık bir buçuk yıl önce Recep ayının yirmi yedinci gecesinde gerçekleşmiştir.

g. Akabe Biatları

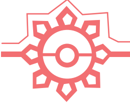
Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) sadece Mekke halkına değil; ticaret, hac vb. sebeplerle Mekke dışından gelen kişilere de İslam'ı anlatıyor, onları Müslüman olmaya davet ediyordu. Efendimiz (s.a.v.), 620 yılında, Yesrib'den (Medine) gelen altı kişiyle Akabe denilen yerde görüştü ve onlara İslam'ı tebliğ etti. Bu altı kişi Müslüman oldu ve Yesrib'e dönüp burada İslam'ı yaydı. 621 yılında Yesribliler, on iki kişilik bir grupla yine Akabe'de Peygamberimizle (s.a.v.) gizlice buluştular. "Hiçbir şeyi Allah'a eş koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, çocuklarını öldürmeyeceklerine, birbirlerine iftira etmeyeceklerine, Resulullah'ın (s.a.v.) emirlerine uyacaklarına" dair söz verip ona biat ettiler. Ertesi yıl yine aynı yerde bir araya gelmek üzere sözleştiler. Bu olay, İslam tarihinde **I. Akabe Biatı** olarak adlandırılır. Peygamberimiz (s.a.v.), I. Akabe Biatı'ndan sonra Mus'ab b. Umeyr'i (r.a.), Kur'an-ı öğretmesi ve henüz Müslüman olmanyanları İslam'a davet etmesi için Yesrib'e gönderdi.

Peygamberimiz (s.a.v.), daha önce sözleştiği üzere 622 yılında Yesrib'den gelen yetmiş beş kişilik bir grupla Akabe'de bir araya geldi. Yesribliler bu buluşmada; Efendimizi (s.a.v.) koruyacaklarına, ona her durumda itaat edeceklerine, bollukta da darlıkta da infakta bulunacaklarına, iyiliği emredip kötülüğe engel olacaklarına, hiç kimseden çekinmeden hak üzere bulunacaklarına söz verip ona biat ettiler. İslam tarihinde bu biata, **II. Akabe Biatı** adı verilmektedir. II. Akabe Biatı'na katılanlar, Peygamberimize (s.a.v.) bağlılık sözü verdikten sonra onu ve Müslümanları Yesrib'e davet ettiler.[2]

h. Hicret

Mekke'de müşriklerin baskı ve işkencelerinden bunalan Müslümanlar, II. Akabe Biatı'ndan sonra gizlice Medine'ye göç etmeye başladılar. Müslümanların birer ikişer şehirden ayrıldığını öğrenen müşrikler, bundan rahatsız oldular. Çünkü onlar Yesrib'de İslam'ın güçleneceğini, Şam ticaret yolu üzerindeki Medine'nin Müslümanların eline geçmesinin kendileri için iyi olmayacağını biliyorlardı. Mekkeli müşriklerin ileri gelenleri toplandılar ve İslam'ı yok etmenin tek yolunun, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) ortadan kaldırmak olduğu sonucuna vardılar. Ancak Resulullah'ın (s.a.v.) kabilesinin kan davası gütmesinden çekiniyorlardı.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 75-77.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 90-100; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 249-256.

Bunun için de her kabileden bir kişiyi seçip hava kararınca bunları Hz. Muhammed'in (s.a.v.) evinin çevresine yerleştirdiler. Suikastçılar, sabah evinden çıkarken Efendimizi (s.a.v.) öldüreceklerdi.

Allah (c.c.), Peygamberimize (s.a.v.) müşriklerin planını haber verdi ve ondan, Yesrib'e hicret etmesini istedi. Gerekli hazırlıkları yapan Efendimiz (s.a.v.) de sadık dostu Hz. Ebu Bekir (r.a.) ile yola çıktı. Hz. Peygamber (s.a.v.), kendisinin evden ayrıldığı fark edilmesin diye de yatağına Hz. Ali'yi (r.a.) yatırdı. Yanında bulunan emanetleri de sahiplerine teslim etmesi için ona bıraktı. Hava kararıp gece olunca Peygamber Efendimiz (s.a.v.), eline bir avuç toprak alıp orada bekleyen suikastçıların yüzüne doğru savurdu. Yasin suresini okuyarak evinden ayrıldı. Suikastçılar, Peygamber Efendimizi (s.a.v.) göremediler. Çünkü Allah (c.c.), elçisini koruyordu.[1]

Hava aydınlanınca Peygamberimizin (s.a.v.) çıkmadığını gören suikastçılar eve girdiler. Yatakta onun değil, Hz. Ali'nin (r.a.) olduğunu görünce çok öfkelendiler. Hemen onu arama çalışmalarına başladılar. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) yakalayıp getirene 100 deve vereceklerini Mekkelilere duyurdular.[2]

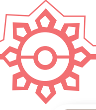
Peygamberimiz (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a.), Mekkeli müşrikleri şaşırtmak için Yesrib yolunun aksi yönünde bulunan Sevr Mağarası'nda üç gün gizlendiler. Onları arayan bir grup Mekkeli, mağaranın önüne kadar geldi. Ancak mağaranın girişine bir güvercin yuva yapmış, bir örümcek de ağ örmüştü. Bunu gören müşrikler, içeride kimsenin olmadığını düşünüp geri döndüler.[3]

Sevr Mağarası'nın girişi

Müşrikler mağaradan ayrılınca Hz. Peygamber (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a.), Yesrib'e doğru yola çıktılar. Yesrib'e yakın mesafede bulunan Kuba köyüne geldiler. Resulullah (s.a.v.) burada birkaç gün misafir oldu ve bir de mescit yaptırdı. İslam tarihinde kurumsal anlamda yaptırılan ilk mescit, Kuba Mescidi'dir. Daha sonra Kuba'dan ayrılan Hz. Muhammed (s.a.v.), Ranuna denilen yere geldi. Burada Müslümanlara ilk cuma namazını kıldırdı. Bunun ardından yoluna devam eden Peygamberimiz (s.a.v.), 622 yılının Eylül ayında Yesrib'e ulaştı. Heyecanla onu bekleyen Yesribliler, Efendimizin (s.a.v.) gelişiyle sevinç gösterilerinde bulundular.[4]

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 147-148.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 156; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 273-274.
3. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 151 ve 156, 157.
4. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 162-163; Hayreddin Karaman, "Cuma" maddesi, TDVİA, C 8, s. 86.

İslam tarihinde, kurumsal anlamdaki ilk cami olan Kuba Mescidi'nin günümüzdeki görünümü

BİLGİ NOTU

Hz. Peygamberin (s.a.v.) ve sahabilerinin; İslam'ı gereği gibi yaşamak, diğer insanlara Allah'ın (c.c.) emirlerini duyurmak ve müşriklerin işkencelerinden kurtulmak amacıyla Mekke'den Medine'ye 622 tarihinde yapmış oldukları göçe **Hicret** denir.

Dinî Terimler Sözlüğü, s. 136.

Hicret, ikinci Halife Hz. Ömer (r.a.) zamanında takvim başlangıcı kabul edilmiş ve bu takvim **hicri takvim** olarak adlandırılmıştır.

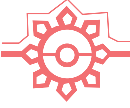
Yesrib Hicret'ten sonra Medine olarak anılmıştır. Müslümanlar Yesrib'e Medinetür-Resül (Peygamber Şehri) demişlerdir. Daha sonra bu ifade kısaca Medine olarak kullanılmıştır.

ETKİNLİK

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde hüzünlenmiştir. Çünkü Mekke, onun için özel bir şehirdi. Allah Resulü (s.a.v.) burada doğup büyümüştü. Ömrünün elli üç yılını bu mübarek şehirde geçirmişti. Burası, onun doğup büyüdüğü vatan toprağıydı. **"Allah'a yemin ederim ki ey Mekke! Sen Allah'ın yerlerinin en hayırlısısın. Allah'ın yerleri arasında en çok sevdiğim sensin. Eğer ben senden çıkarılmasaydım kendiliğimden çıkıp gitmezdim."**

İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 281.

Yukarıdaki bilgiler ve Peygamberimizin (s.a.v.) sözü, vatan sevgisi ve vatana bağlılık konusunda bize nasıl yol gösterebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

B. Medine Yılları

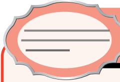
a. Mescid-i Nebi'nin ve Suffe'nin İnşası

Medineli müminlerin her biri, Peygamberimizi (s.a.v.) kendi evinde misafir etmek istiyordu. Peygamberimiz (s.a.v.), devesinin serbest bırakılmasını istedi. Deve önce boş bir arsada, sonra da Halid b. Zeyd el-Ensarî'nin (r.a.) evinin önünde durdu. Efendimiz (s.a.v.) de evi yapılıncaya kadar bu sahabinin evinde misafir oldu. Devenin ilk durduğu boş arsa, sahibi olan iki yetimden satın alındı. Buraya bir mescit yapıldı. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) de yapımında bizzat çalıştığı bu mescide **Mescid-i Nebi** (Peygamber Mescidi) denildi. Mescidin bitişiğine, Peygamberimiz (s.a.v.) ve ailesi için odalar inşa edildi. Ayrıca kimsesiz Müslümanların barınması için bir gölgelik yapıldı. **Suffe** denilen bu gölgelikte yoksul ve kimsesiz Müslümanlar kalıyordu. Zamanlarının çoğunu ilim ve ibadetle geçiren suffe ehline de **ashab-ı suffe** denildi.[1]

b. Toplumsal Barışın ve İslam Kardeşliğinin Tesisi

Mekkeli Müslümanlar mallarını, tarlalarını, hayvanlarını, evlerini, kısaca her şeylerini Mekke'de bırakıp inançları uğruna yeni bir şehre göç etmişlerdi ve Medine'de zorluk yaşıyorlardı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Medine'ye hicret ettiğinde güçlü bir İslam toplumu oluşturmayı hedefledi. Bunun için öncelikle muhacirlerle ensar arasında kardeşlik tesis etti. Buna **muahat** (kardeşleştirme) denir. Peygamberimiz (s.a.v.), her bir muhaciri, bir ensarla kardeş yaptı.

Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye hicret ettiğinde burada Evs ve Hazreç adında iki büyük Arap kabilesi yaşıyordu. Bu iki kabile arasında uzun yıllardan beri devam eden çekişme ve düşmanlık vardı. Allah Resulü (s.a.v.), Evs ve Hazreç kabileleri arasındaki düşmanlığa son verdi ve bu iki kabileyi İslam kardeşliği temelinde barıştırdı. Böylece güçlü bir İslam toplumu oluşturma yolunda önemli bir adım daha attı.[2]

BİLGİ NOTU

Hicret'le ilgili olarak bilinmesi gereken kavramların başında muhacir ve ensar gelir.

İslam dinini Kur'an-ı Kerim'in emrettiği gibi yaşamak, Mekkeli müşriklerin her türlü baskısından kurtulmak ve din, can, namus, akıl ve soy emniyetini sağlayıp her türlü tehlikeden korunmak amacıyla Mekke'den Medine'ye hicret eden Hz. Muhammed (s.a.v.) ve arkadaşlarına **muhacir** denir.

Hicret sırasında Hz. Peygambere (s.a.v.) ve Mekke'den Medine'ye göç eden diğer Müslümanlara kucak açıp onları misafir eden, onların beslenme ve barınma ihtiyaçlarını gideren, farklı bir ortamda yeni bir yaşamın kurulabilmesinde onlara yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi onlarla paylaşan Medineli Müslümanlara **ensar** adı verilir.

Dinî Terimler Sözlüğü, s. 76, 242.

c. Medine Sözleşmesi

Medine'de Evs ve Hazreç kabileleriyle birlikte Yahudiler ve müşrik Araplar da yaşıyordu. Şehirde barış ve güven ortamını sağlamak isteyen Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Medine'de yaşayan Yahudi ve müşrik Arap kabileleriyle bir araya gelip İslam tarihinde Medine Sözleşmesi adıyla bilinen antlaşmayı imzaladı.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 164-168; ibn-i Kesir, es-Siretü'n-Nebeviyye, s. 286-293.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 176-177; İbn-i Kesir, es-Siretü'n-Nebeviyye, s. 293-296.

Antlaşma ile şehirde yaşayan her grubun hak ve sorumlulukları belirlendi. Medine Sözleşmesi ile herkesin din ve inanç hürriyeti güvence altına alındı. Antlaşma, Medine'ye bir saldırı olması durumunda Yahudilerle Müslümanların şehri birlikte savunmasını öngörüyordu. Antlaşma ile taraflar arasında çıkabilecek anlaşmazlıklarda Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hakem kabul edilmesi kararı alındı. Medine Sözleşmesi, İslam'ın inanç hürriyetine verdiği önemi ortaya koyan, farklı inanç gruplarının barış içinde yaşayabileceğini gösteren güzel bir örnektir.[1]

ç. Bedir Savaşı

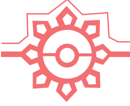
Mekkeli müşrikler, Medine'ye hicret eden Müslümanların geride bıraktıkları malları yağmaladılar. Ayrıca İslam'ın yayılmasını ve Müslümanların güçlenmesini istemeyen Mekkeli müşrikler, ordu donatmak için Şam'a bir ticaret kervanı gönderdiler. Ebu Süfyan başkanlığındaki bu kervandan elde edilecek gelirle Medine üzerine yürüyecek ve Müslümanlara saldıracak bir ordu hazırlayacaklardı. Bunu önlemek isteyen Peygamberimiz (s.a.v.), kervanın yolunu kesmek için harekete geçti. 300 kadar Müslüman ile Medine'den hareket etti. Durumu haber alan Ebu Süfyan, Mekkelilere haber yollayıp yardım istedi. Ebu Süfyan'ın çağrısı üzerine Mekkeli müşrikler, 624 yılında 1.000 kişilik bir ordu hazırlayıp Medine'ye doğru harekete geçtiler. Bu arada Ebu Süfyan, kervanın yolunu değiştirip Mekke'ye ulaştı. Müşrik ordusu, bunu öğrenmesine rağmen geri dönmedi. Durumu haber alan Peygamber Efendimiz (s.a.v.), beraberindeki Müslümanlarla Bedir mevkiine geldi. Burada iki ordu arasında yapılan Bedir Savaşı'nı Müslümanlar kazandı. Bedir'de müşriklerden, Ebu Cehil, Utbe b. Rebia gibi Mekke'nin ileri gelenlerinin de aralarında olduğu yetmiş kadar kişi öldürüldü. Birçok müşrik de esir alındı. On dört Müslüman ise şehit düştü.

Müslümanların ilk askerî ve siyasi zaferi olan Bedir Savaşı'ndan sonra Beni Kaynuka adlı Yahudi kabilesi, Medine'den sürgün edildi. Çünkü Beni Kaynuka Yahudileri bir Müslüman kadına saldırıp kadını korumaya çalışan bir Müslüman'ı da şehit ettiler. Üstelik şehit ettikleri kişinin diyetini ödemeyi reddettiler. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) onları cezalandırdı ve sürgün edip Medine'den çıkardı.[2]

d. Uhud Savaşı

Mekkeli müşrikler, Bedir Savaşı'nda uğradıkları yenilginin intikamını almak istiyorlardı. Bunun için gerekli hazırlıkları yaptılar ve 625 yılında 3.000 kişilik bir orduyla Medine üzerine yürüdüler. Durumu öğrenen Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), ashabıyla istişare etti. Peygamberimiz (s.a.v.), şehirde kalıp savunma savaşı yapılmasının daha doğru olduğu düşüncesindeydi. Ancak ashabın çoğunluğu aksi yönde görüş belirtince onların istediği yönde karar aldı. Düşman ordusunu Medine dışında karşılamaya karar verdi ve 1.000 kadar kişiyle Uhud mevkisine doğru yola çıktı. Yolda, münafıkların lideri Abdullah bin Übey, 300 kadar adamını alarak Medine'ye döndü. İki ordu, Uhud Dağı eteklerinde karşı karşıya geldi. Allah Resulü (s.a.v.), Ayneyn Geçidi denilen stratejik bir noktaya elli kadar okçu yerleştirdi. Onlara, ne olursa olsun yerlerinden kesinlikle ayrılmamaları talimatını verdi. Savaş Müslümanların lehine devam ediyordu ve müşrikler bozguna uğramıştı. Bunu gören Ayneyn Geçidi'ndeki okçuların büyük çoğunluğu, Efendimizin (s.a.v.) kesin talimatına rağmen yerlerini terk etti. Düşman askerlerinden bir grup, bunu fırsat bilip önce geçitte kalan okçuları şehit etti, sonra da Müslümanları arkadan kuşattı. Neye uğradığını şaşıran Müslümanlar paniklediler ve dağılmaya başladılar. Bu savaşta Hz. Peygamberin (s.a.v.) mübarek yüzü yaralandı, dudağı yarıldı, dişi kırıldı. Uhud Savaşı'nda, içlerinde Hz. Hamza (r.a.) da olmak üzere yetmiş sahabi şehit düştü. Daha sonra Müslümanlar toparlandı. Müslümanlar, savaşı kazandığı düşüncesiyle Mekke'ye doğru hareket eden müşrikleri takip ettiyse de tekrar savaş olmadı.[3]

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 172-175; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 293-296.
2. Vâkıdî, Kitabü'l-Meğâzî, C 1, s. 66-200; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 314-359.
3. Taberî, Tarih-i Taberî, C 3, s. 175-190; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 362-380.

Medine'de yaşayan Yahudi Nadiroğulları kabilesi, Peygamberimizle (s.a.v.) yaptığı sözleşmeye aykırı davrandı. Nadiroğulları Kabilesi, Hz.Peygamber'e (s.a.v.) suikast girişiminde bulundular ancak başarıya ulaşamadılar. Ayrıca öldürdükleri bir Müslüman'ın kan bedeli olan parayı da ödemediler. Resulullah'a (s.a.v.) savaş açtılar. Ancak daha sonra teslim olmak zorunda kaldılar. Peygamberimiz (s.a.v.) de onları Medine'den çıkarıp sürgün etti.[1]

Peygamberimizin amcası Hz. Hamza'nın (r.a.) mezarının da bulunduğu Uhud Şehitliği ile Uhud Dağı'ndan bir görünüm

ETKİNLİK

Uhud Savaşı'nda Ayneyn Tepesi'ndeki okçuların yerlerini terk etmesinin sonuçları neler olmuştur? Uhud'da yaşanan bu olay, bize hangi mesajları vermektedir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

e . Hendek Savaşı

Mekkeli müşrikler, Uhud Savaşı'ndan sonra Müslümanları yenebileceklerini düşünerek bir ordu hazırladılar. Yahudilerin de kışkırtması sonucunda 10.000 kişilik bir ordu hazırlayıp 627 yılında Medine'ye doğru harekete geçtiler. Bu orduya çeşitli Arap kabileleri de destek verdi. Durumu öğrenen Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) ashabıyla istişarede bulundu. Selman-i Farisi isimli İranlı sahabinin teklifi üzerine şehrin saldırıya açık bölgelerine hendek kazılması fikri benimsendi. Medine'ye ulaşan müşrikler, şehri çevreleyen hendekleri görünce ne yapacaklarını bilemediler. Çünkü böyle bir savunma tarzıyla ilk kez karşılaşıyorlardı. Mekkeli müşrikler Medine'yi bir ay kadar kuşattılar ancak hendekleri aşamadılar. Uzun kuşatma süreci, müşrik askerlerde bıkkınlık meydana getiriyordu. Ayrıca onların erzakları da gittikçe azalıyordu. Bunlara ek olarak Allah (c.c.) hem şiddetli bir fırtına göndererek hem de melekleriyle müminlere yardım etti. Bu durum bir ayette şöyle açıklanır: **"Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın; hani size ordular saldırmıştı da biz onlara karşı bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik. Allah ne yaptığınızı çok iyi görmekteydi."**[2] Bütün bunların sonucunda Mekkeliler, kuşatmayı sonlandırdılar ve Mekke'ye döndüler. Hendek Savaşı'nda Mekkelilerle iş birliği içine giren Kurayzaoğulları adlı Yahudi kabilesini Peygamberimiz (s.a.v.) cezalandırdı. Hendek kuşatması, Mekkeli müşriklerin Medine'ye son saldırısı oldu.[3]

1. Vâkıdî, Kitabü'l-Meğâzî, C 1, s. 7-28; Taberî, Tarih-i Taberî, C 3, s.187-190.
2. Ahzâb suresi, 9. ayet.
3. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 299-328; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 403-423.

Hendek Savaşı planını gösteren bir kroki

f. Hudeybiye Barış Antlaşması

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), 628 yılında, umre yapmak üzere Mekke'ye gitti. Yanında da 1.500'e yakın sahabisi vardı. Müslümanlar, amaçlarının savaşmak olmadığını göstermek için yanlarına savaş silahlarını almadılar. Sadece kılıçlarını aldılar. Ancak durumu haber alan Mekkeli müşrikler, savaş hazırlıklarına başladılar. Peygamberimiz (s.a.v.), amaçlarının savaşmak olmadığını, sadece Kâbe'yi ziyaret etmek istediklerini bildirmek üzere Mekke'ye önce Hıraş b. Ümeyye'yi (r.a.), sonra da Hz. Osman'ı (r.a.) elçi gönderdi. Ancak müşrikler, Müslümanları şehre sokmayacaklarını bildirdiler. Bu arada Hz. Osman'ın (r.a.) Mekkeliler tarafından öldürüldüğü şeklinde bir söylenti yayıldı. Bunu duyan sahabiler, Hudeybiye mevkisinde Peygamberimizin (s.a.v.) dinlendiği ağacın altında Resulullah'a (s.a.v.) bağlılık yemini ettiler. Ölünceye kadar müşriklerle savaşacaklarına söz verdiler. Buna **Rıdvan Biatı** denir. Ancak sonradan bu haberin asılsız olduğu ortaya çıktı. Peygamberimiz (s.a.v.) ve müşrikler arasında yapılan görüşmeler sonunda anlaşmazlık çözüldü ve **Hudeybiye Barış Antlaşması** imzalandı. Bu antlaşmaya göre Müslümanlar bu yıl değil, gelecek yıl Kâbe'yi ziyaret edeceklerdi. Bu ziyareti de üç gün içinde yapacaklardı. İki taraf birbirleriyle savaşmayacaktı. Mekkeli biri Müslüman olur da Medine'ye sığınırsa iade edilecekti. Medineli bir Müslüman Mekke'ye sığındığında ise geri verilmeyecekti. Hem Müslümanlar hem de Mekkeli müşrikler, istediği kabile ile ittifak yapma hakkına sahip olacaktı. Antlaşma, on yıl geçerli olacaktı. Hudeybiye Barış Antlaşması ile Mekkeli müşrikler Müslümanların siyasi ve hukuki varlığını ilk kez tanımış oldular. Ayrıca bu anlaşmayla sağlanan savaşsızlık ortamında Peygamberimiz (s.a.v.) İslamiyeti daha rahat yayma imkânı buldu.[1]

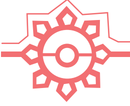
AYET YORUMLAYALIM

لَقَدْ رَضِىَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ اِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِى قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًاۙ ﴿١٨﴾

"Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir."

Fetih suresi, 18. ayet.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 3, s. 437; Taberî, Tarih-i Taberî, C 3, s. 219-224.

g. Hayber'in Fethi

Medine yakınlarında Hayber denilen bir Yahudi yerleşim yeri vardı. Medine'den ayrılan veya sürgün edilen Yahudiler burada toplanıyorlardı. Hayber Yahudileri sık sık Müslümanlar aleyhine faaliyetlerde bulunuyorlardı. Bu durumun, İslam'ın ve Müslümanların güvenliğini tehdit ettiğini gören Hz. Peygamber (s.a.v.), Hayber Yahudileriyle bir anlaşma yapmak istedi ancak onlar bu isteği geri çevirdiler. Efendimiz (s.a.v.) de 628 yılında Hayber'i kuşattı. Kuşatma uzun süre devam ettiyse de sonunda Yahudiler teslim oldu ve Hayber fethedildi.[1]

ğ. Kaza Umresi (Umretü'l-Kaza)

Hz. Peygamber (s.a.v.), Hudeybiye Antlaşması'nda öngörüldüğü üzere 629 yılında umre yapmak üzere Mekke'ye gitti. Burada geçen yıl niyetlendiği umresini yaptı. Buna **Umretü'l-Kaza** (Kaza Umresi) denildi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Mekke'de üç gün kaldı. Resulullah (s.a.v.), Hudeybiye Antlaşması'nın oluşturduğu barış ortamını fırsat bildi. Çeşitli kabilelere ve çevre ülkelere, elçiler ve İslam'a davet mektupları gönderdi. Gelişen barış ortamında İslamiyet'in yayılması hızlandı.[2]

h. Mute Savaşı

Bizans Krallığı'na bağlı Gassani Emiri, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) kendisine gönderdiği elçiyi şehit etmişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) bir ordu hazırladı. Bu ordunun komutanlığına da Zeyd b. Harise'yi (r.a.) tayin etti. 3.000 kişiden oluşan Müslüman ordusu, Bizans ordusunun da desteğiyle sayıları 100.000'i bulan düşmanla Mute denilen yerde karşılaştı. Zeyd b. Harise (r.a.), Cafer b. Ebu Talip (r.a.), Abdullah b. Revaha (r.a.) gibi komutanlar bu savaşta art arda şehit düştü. Sonra ordunun kumandasını Halid b. Velid (r.a.) ele aldı. Ordudaki askerlerin yerlerini değiştirip düşmanın moralini bozdu. İslam ordusu ani bir hücumdan sonra geri çekildi. Halid bin Velid'in planı hedefine ulaştı. Düşman askerleri Müslümanları takip etmeye cesaret edemediler. Sonunda iki ordu birbinden ayrıldı İslam ordusu Medine'ye döndü.[3]

ı. Mekke'nin Fethi

Hudeybiye Barış Antlaşması'nın üzerinden henüz iki yıl geçmeden Mekkeliler, antlaşmaya aykırı davrandılar. Müşriklerin ittifak içinde olduğu bir kabileden bir kısım kişiler, Müslümanların anlaşmalı olduğu kabile mensuplarından bazı kişileri katlettiler. Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekkeli müşriklerden, ya öldürülen kişilerin kan bedelini ödemelerini ya da masum insanları öldüren kabileyi korumaktan vazgeçmelerini istedi. Mekkeliler iki teklifi de reddettiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) 10.000 kişilik bir orduyla Mekke'ye hareket etti. Müslümanlar ciddi bir direnişle karşılaşmadan Mekke'ye girdiler. Böylece 630 yılında Mekke fethedilmiş oldu. Muhacirler, on yıl kadar önce terk etmek zorunda kaldıkları yuvalarına, vatanlarına, doğup büyüdükleri topraklara geri döndüler. Resulullah (s.a.v.) Kâbe'yi putlardan temizledi, bu kutsal mekânı tavaf etti. Allah'a (c.c.) şükür ve dua etti.[4]

i. Huneyn Savaşı

Mekke'nin Fethi'nden sonra, başını Hevâzin ve Taif kabilelerinin çektiği bazı müşrik kabileler, Müslümanlara karşı savaşmak üzere 20.000 kişilik bir ordu hazırlayıp Evtas denilen yerde toplandılar. Bunu haber alan Resulullah (s.a.v.), fetihten sonra 12.000 kişiyle onların üzerine yürüdü. Huneyn Savaşı da denilen bu muharebe, önce müşriklerin lehine gelişti. Ancak Efendimizin (s.a.v.) cesaret ve gayretleriyle sonradan toparlanan Müslümanlar savaşı kazandılar. Savaşı kaybeden müşriklerin bir kısmı Taif'e sığındı.[5]

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 2, s. 109-119; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 460-470.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 17-21.
3. Vâkadî, kitabü'l-Meğâzi, C 2, s. 414-428.
4. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 42-75.
5. Vâkıdî, Kitabü'l-Meğâzî, C 3, s. 109-119.

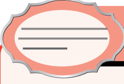

ETKİNLİK

630 yılında Müslümanlar Mekke'ye girince Mekkeliler, Peygamberimizin (s.a.v.) kendilerine ne yapacağını merakla beklemeye başladılar. Çünkü onlar, Allah'ın Elçisi'ne (s.a.v.) ve ona inananlara her türlü baskıyı, eziyeti, işkenceyi yapmışlardı. İslam'ı ve Müslümanları yok etmek için defalarca Medine'ye saldırmışlardı. Hz. Muhammed (s.a.v.) Kâbe çevresinde toplanan Mekkelilere, **"Size ne yapacağımı, nasıl davranacağımı düşünüyorsunuz?"** diye sordu. Onlar, "Hayır söylüyor ve senden hayır umuyoruz. Sen kerim bir kardeşsin ve kerim bir kardeş oğlusun." dediler. Âlemlere rahmet olarak gönderilen o mübarek insan, merhamet peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), kendisine her türlü eziyeti ve düşmanlığı yapan Mekkelilere, **"Bugün size, Yusuf kardeşimin dediği gibi diyorum: 'Bugün size kınama yoktur. Allah sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir.' Gidiniz, hepiniz serbestsiniz."** buyurdu.

Vâkıdî, Kitabü'l-Meğâzî, C 3, s. 70; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 72-73.

Yukarıdaki olay, bize hangi mesajları vermekte ve Peygamber Efendimizin (s.a.v.) kişiliği hakkında neler düşündürmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

BİLGİ NOTU

Medineli müminler, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) artık Mekke'ye, doğup büyüdüğü topraklara kavuştuğunu ve Medine'ye dönmeyeceğini düşündüler. Bunun için de üzüntüye ve endişeye kapıldılar. Onların böyle düşündüğünü öğrenen Efendimiz (s.a.v.), **"Allah saklasın. Hayatım sizin hayatınızla beraber olacak, ölümüm de sizin ölümünüzle beraber olacaktır."** buyurdu. Bunu duyan ensar, büyük sevinç yaşadı.

İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 544.

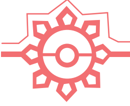
j. Taif Kuşatması

Peygamberimiz (s.a.v.), Huneyn'den sonra müşriklerin sığındığı Taif'i kuşattı. Taifliler, bir ay kadar devam eden kuşatmaya karşı büyük direnç gösterdiler. Kuşatmanın uzaması üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'ye döndü. Bazı kişiler Peygamberimizden (s.a.v.), Taifliler için beddua etmesini istediler. Efendimiz (s.a.v.) de **"Allah'ım! Sakiflilere hidayet eyle. Onları Medine'ye getir."** diye dua etti. Allah (c.c.) onun bu duasını kabul etti. Taifliler bir süre sonra Peygamber Efendimize (s.a.v.) gelip kendi istekleriyle İslam'ı kabul ettiler.[1]

k. Veda Haccı ve Veda Hutbesi

Hac, Hicret'in 9. yılında farz kılınmıştı. Peygamberimiz (s.a.v.) o yıl hac emiri olarak Hz. Ebu Bekir'i (r.a.) tayin etmişti. Hicret'in 10. yılında da Allah Resulü (s.a.v.), hacca gideceğini sahabilerine duyurdu. Gerekli hazırlıkları yaptıktan sonra Mekke'ye doğru hareket etti. Gerek Medine'den yola çıkanlar gerekse yolda katılanlarla birlikte binlerce Müslüman, Peygamberimizle (s.a.v.) beraber hac yapmak için Mekke'de toplandı. Resulullah (s.a.v.), 632 yılında ilk ve son haccını gerçekleştirdi. Onun bu haccına **Veda Haccı** denildi. Hz. Peygamber (s.a.v.) Veda Haccı'nda sahabileriyle vedalaştı. Ashabına ve

1. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 564-570.

onların şahsında tüm Müslümanlara son öğütlerini verdi. İslam'ın evrensel ilkelerini müminlere bir kez daha hatırlattı. Sahabe-i kirama ve tüm Müslümanlara tavsiyelerde bulundu. Onun, Veda Haccı esnasında yaptığı ve Müslümanlara tavsiyelerini içeren meşhur konuşmasına da **Veda Hutbesi** denildi.[1] Veda Hutbesi'nde insanlığa yol gösteren çok önemli evrensel ilkeler vardır. Bu hutbede Hz. Peygamber (s.a.v.) her zaman ve her toplum için geçerli olan temel ilkeleri ortaya koymuştur.

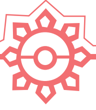
I. Resulullah'ın (s.a.v.) Vefatı

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), Veda Haccı'nı tamamladıktan sonra Medine'ye döndü. Döndükten kısa süre sonra da bir hastalığa yakalandı. Günler geçtikçe hastalığı ağırlaştı. Allah Resulü (s.a.v.), hastalığından dolayı mescide gidemeyecek kadar bitkin düşünce Hz. Ebu Bekir'den (r.a.), insanlara mescitte namaz kıldırmasını istedi. Hastalığı iyice ilerleyen Allah'ın Kutlu Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), 8 Haziran 632 tarihinde vefat etti. Rabb'ine (c.c) kavuştu. Sahabiler, gruplar hâlinde gelip onun cenaze namazını kıldılar. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (s.a.v.), vefat ettiği yer olan Hz. Aişe'nin (r.a.) odasına defnedildi.[2]

Hacca ve umreye giden Müslümanlar, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) mübarek mezarını ziyaret etmeye de önem verirler.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 341-346.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 402-410; Taberî, Tarih-i Taberî, C 3, s. 319-331.

BİLGİ NOTU

Peygamberimizin (s.a.v.) mezarının bulunduğu yere **Ravza-i Mutahhara** denir. Ravza-i Mutahhara, Hz. Peygamberin (s.a.v.) Medine'deki mescidinde, kabri ile minberi arasındaki "tertemiz gül bahçesi." anlamına gelen bölümdür. Ravza-i Mutahhara, on metre genişliğinde, yirmi metre uzunluğunda, iki yüz metre kare kadar bir alandır.

Dinî Terimler Sözlüğü, s. 302.

4. BİR HADİS ÖĞRENİYORUM

"Merhametli olmak" ne demektir? Söyleyiniz.

Müslüman, çevresindeki insanlara sevgi, şefkat ve merhametle yaklaşmalıdır. İnsanları sevmeli, onlara karşı nazik ve merhametli davranmalıdır. Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.) örnek alan bir mümin, çocuklara karşı davranışlarında ise çok daha fazla duyarlı olmalıdır. Çocukları sevmeli, onlara adaletle ve merhametle muamele etmelidir. Çocuklara sevgisini, şefkatini, merhametini söz ve davranışlarıyla ifade etmelidir. Sevgiyle, şefkatle, merhametle yetiştirilen çocuk, başkalarını sevmeyi öğrenir.

HADİS YORUMLAYALIM

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ (رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ) : كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمْ) يَأْخُذُنِى فَيُقْعِدُنى عَلَى فَخِذِهِ، وَيُقْعِدُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَى فَخِذِهِ الْآخَرَ، ثُمَّ يَضُمُّهُمَا، ثُمَّ يَقُولُ: "اللّٰهُمَّ ارْحَمْهُمَا فَإِنِّى أَرْحَمُهُمَا.

Üsâme b. Zeyd (r.a.) şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.v.) beni alır bir dizine oturtur, (torunu) Hasan b. Ali'yi de öbür dizine oturturdu. Sonra bizi bağrına basıp şöyle derdi: **Allah'ım, bu ikisine merhamet et! Ben de onlara merhamet ediyorum!**"

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Edeb, 22.

ETKİNLİK

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوَقِّرْ كَبِيرَنَا

"Büyüklerimize saygılı davranmayan, küçüklerimize merhametle muamele etmeyen bizden değildir."

Tirmizî, es-Sünen, Birr, 15.

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız. Sınıfınızda, bu hadisin mesajını ifade eden doğaçlama bir drama yapınız.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocuklara her zaman sevgiyle yaklaşmış ve merhametle muamele etmiştir. O, hem kendi çocuklarına hem de başkalarının çocuklarına değer vermiş, onlara verdiği değeri de söz ve davranışlarıyla ifade etmiştir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), çocuklarını ve torunlarını sevmiş, öpmüş, kucaklamıştır. Onlarla yakından ilgilenmiş, zaman zaman oyunlar oynamıştır. Allah Resulü (s.a.v.), çocuklara kaba ve kırıcı davranmamıştır. Onlara her zaman merhametli bir baba gibi yaklaşmıştır. Örneğin Hz. Peygamber (s.a.v.), hata yapan çocukları azarlamamıştır. Gerektiğinde onları güzelce uyarmıştır. Çocukların, yanlış davranışlarını, onları kırmadan söylemiştir. Örneğin bir keresinde Hz. Peygamberin (s.a.v.) de olduğu bir sofrada oturan Ömer b. Ebu Seleme (r.a.) adlı çocuk sahabi, yemek yerken elini tabağın içinde dolaştırıyordu. Bunu gören Peygamberimiz (s.a.v.), **“Yavrum! Besmele çek, sağ elinle ve önünden ye.”**[1] buyurarak onu güzelce uyarmıştır.

HADİS YORUMLAYALIM

لَا يَرْحَمُ اللّٰهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ

“İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez.”

Buhârî, el-Câmiu’s-Sahih, Tevhid, 2.

ETKİNLİK

Anne ve babanızın size karşı şefkat ve merhametini gösteren, yaşadığınız örnek bir olayı aşağıya yazınız.

Yazdığınız olayı sınıfınızda arkadaşlarınıza okuyunuz.

1. Buhârî, el-Câmiu’s-Sahih, Et’ime, 2.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Peygamberimizin (s.a.v.) hayatını neden öğrenmeliyiz? Belirtiniz.

2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu dönemde toplumun inanç durumu ile sosyal ve ekonomik yapısı hakkında genel hatlarıyla bilgi veriniz.

3. Kâbe hakkında kısaca bilgi veriniz.

4. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) annesi, sütannesi ve dedesiyle geçirdiği yıllar hakkında bilgi veriniz.

5. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), amcası Ebu Talip'in yanında ne kadar kalmış ve bu süreçte neler yaşamıştır? Kısaca anlatınız.

6. Peygamberimizin (s.a.v.) Hz. Hatice (r.a.) ile evliliği ve çocukları hakkında bilgi veriniz.

7. Hz. Peygamberin (s.a.v.) İslam tebliğinin Mekke Dönemi'nde neler yaşanmıştır? Kısaca anlatınız.

8. Veda Hutbesi nedir? Bu hutbenin içeriği hakkında kısaca bilgi veriniz.

B Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

9. Kâbe'yi yıkmak için Mekke'ye saldıran Yemen valisi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ebrehe B) Necaşi C) Ebu Cehil D) Bahira

10. Aşağıdakilerden hangisi, Peygamberimizin (s.a.v.) aile büyükleri arasında yer **almaz**?

A) Âmine B) Abülmuttalip

C) Ümmü Gülsüm D) Ebu Talip

11. I. Muhammed II. Ahmet III. Ali IV. Mustafa

Yukarıdakilerden kaç tanesi, Peygamberimizin (s.a.v.) isimlerindendir?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

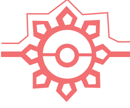
12. Peygamberimizin (s.a.v.) gençlik yıllarıyla ilgili hangisi **söylenemez**?

A) Ticaretle uğraşmıştır.

B) Ficar Savaşı'na katılmıştır.

C) İlk vahyi alıp peygamber olmuştur.

D) Hılfu'l-Fudûl cemiyetine katılmıştır.

13. Hz. Hatice (r.a.) ile Ebu Talip'in vefat ettiği seneye verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akraba Yılı
B) Ölüm Yılı
C) Ebu Talip Yılı
D) Hüzün Yılı

14. Aşağıdakilerden hangisi, Peygamberimizin (s.a.v.) Medine'ye hicretinden sonra gerçekleşmiştir?

A) Habeşistan hicreti
B) Hz. Hatice'nin (r.a.) vefatı
C) Mescid-i Nebi'nin inşası
D) Kâbe Hakemliği

C Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla doğru bir şekilde tamamlayınız.

Zemzem | Mevlit | Veda | Şirk | Hira | Beytullah | Cahiliye

✦ Hz. İbrahim (a.s.), oğlu İsmail (a.s.) ve eşi Hz. Hacer'i Mekke'ye bıraktığında Allah (c.c.) tarafından onlara ikram olarak verilen Kâbe'nin yanındaki kaynak suyuna …………….. denir.

✦ Kâbe'ye, Allah'ın evi anlamına gelen …………………………… da denilmektedir.

✦ ………….., Allah'a (c.c.) inanmakla birlikte başka varlıkları da tanrı kabul etmektir. Zatında, sıfatlarında, fiillerinde, yaratma ve emretme konularında Allah'a (c.c.) başka bir varlığı denk görmektir.

✦ İslamiyetten önceki dönem, barındırdığı olumsuzluklar ve yaşanan kötülükler sebebiyle ……………….. Dönemi olarak adlandırılır.

✦ Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğduğu Rebiü'l-evvel ayının on ikinci gününü her yıl ……………………….. Kandili olarak kutlarız.

✦ Peygamber Efendimize (s.a.v.) ilk vahiy, 610 yılının Ramazan ayında, Nur Dağı'ndaki …………….. Mağarası'nda gelmiştir.

✦ Peygamberimizin (s.a.v.) yaptığı ilk ve son hacca …………………… Haccı denir.

Ç Aşağıdaki bilgilerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız.

1. (....) Müslümanların ilk hicreti Medine’ye olmuştur.

2. (....) Kurumsal anlamda İslam tarihindeki ilk mescit, Kuba Mescidi’dir.

3. (....) Peygamberimiz (s.a.v.) Medine’ye hicret ettiğinde bir süre Halid b. Zeyd el-Ensari’nin (r.a.) evinde kalmıştır.

4. (....) Peygamberimiz (s.a.v.) Medine’ye, eşi Hz. Hatice (r.a.) ile hicret etmiştir.

5. (....) Peygamberimiz (s.a.v.), hicreti esnasında Sevr Mağarası’nda üç gün gizlenmiştir.

6. (....) Hicret, Hz. Ebu Bekir (r.a.) zamanında takvim başlangıcı kabul edilmiştir.

7. (....) Mekke’nin Fethi, 630 yılında gerçekleşmiştir.

8. (....) Peygamberimiz (s.a.v.) 8 Haziran 632 tarihinde vefat etmiştir.

9. (....) Bedir, Uhud ve Hendek savaşları, Yahudiler ile Müslümanlar arasında gerçekleşmiştir.

D Aşağıdaki kavramların anlamlarını karşılarına yazınız.

Hicret : ....
....

Muhacir : ....
....

Ensar : ....
....

Mescid-i Nebi : ....
....

Suffe : ....
....

Ashab-ı Suffe : ....
....

Ravza-i Mutahhara : ....
....

2. ÜNİTE

PEYGAMBERLİK VE PEYGAMBERİMİZ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Peygamber, resul, nebi ve mucize kavramları ne anlama gelir? Araştırıp öğreniniz.
2. Nahl suresinin 36. ayetinin mealini defterinize yazınız. Bu ayetten ne anladığınızı defterinize not ediniz.
3. Peygamberlerin sıfatlarının neler olduğunu, ilmihâl kitaplarından araştırınız.
4. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) diğer peygamberlerden ayıran en önemli özellikler nelerdir? Araştırıp bilgi edininiz.
5. Kur'an'da adı geçen peygamberlerin hangileri olduğunu Genel Ağ, İslam Ansiklopedisi, peygamberler tarihi vb. kaynaklardan araştırınız. Bu isimleri defterinize yazınız.

1. ALLAH'IN İNSANLIĞA LÜTFU: PEYGAMBERLİK

Allah (c.c.), peygamberleri niçin göndermiştir? Söyleyiniz.

İnsan, eşref-i mahlukattır yani yaratılmışların en şereflisi ve en üstünüdür. Rabb'imiz (c.c.), insanı en güzel şekilde yaratmış ve ona, yarattıkları içinde özel, ayrıcalıklı bir konum vermiştir. Bu durum bir ayette şöyle belirtilir: **"Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık."**[1] İnsanı diğer varlıklardan üstün yapan ve onu ayrıcalıklı kılan özelliklerin başında, akıllı ve düşünebilen bir varlık olması gelir. İnsan, akıllı ve düşünebilen bir varlık olması sayesinde araştırma ve incelemeler yapar. Bilimsel çalışmalar gerçekleştirir. Varlıkların nasıl meydana geldiğini, tabiat olaylarının hangi şartlarda gerçekleştiğini öğrenebilir. Kendisi, evren ve varlıklar üzerinde düşünür. Bütün bunların sonucunda da insan, her şeye hâkim olan yaratıcı bir gücün var olduğu sonucuna ulaşır. Böylece insanoğlu, aklıyla Allah'ın (c.c.) varlığını kavrayabilir ancak onu gereği gibi tanıyamaz. İşte Rabb'imiz (c.c.), peygamberler göndererek insanlara lütufta bulunmuş ve kendisini tanıtmıştır.

Bizler, peygamberler sayesinde Allah'ın (c.c.) bir olduğunu, eşinin ve benzerinin bulunmadığını öğrenebiliyoruz. Peygamberlerin verdiği bilgiler sayesinde Allah'ın (c.c.) her şeyi bildiğini, gördüğünü, işittiğini kavrayabiliyoruz. Onun gücünün, kudretinin ve ilminin sınırsız olduğunu fark edebiliyoruz. Kâinatın sahibinin ve hâkiminin Allah (c.c.) olduğunu bilebiliyoruz. Allah'ın (c.c.); kendisine inananları, sığınanları, güvenenleri yardımsız ve sahipsiz bırakmayacağını öğrenebiliyoruz. Bunun için de en zor zamanlarımızda, en sıkıntılı anlarımızda bile ümitsizliğe kapılmıyor, Rabb'imize (c.c.) dua ediyor ve ona sığınıyoruz.

BİLGİ NOTU

Lütuf kavramı; iyilik etme, yardımda bulunma, nazik ve merhametli davranma anlamlarına gelir. Kulu, Allah'ın (c.c.) af ve merhametine yaklaştıran, günahlara düşmekten uzaklaştıran her türlü ilahi yardıma da lütuf denir.

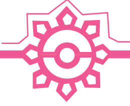
Dinî Terimler Sözlüğü, s. 218.

Akıllı bir varlık olan insan; okuyarak, düşünerek ve araştırma yoluyla pek çok şeyi bilebilir.

1. İsrâ suresi, 70. ayet.

Akıllı ve düşünebilen bir varlık olan insan, hem kendisi hem de hayatın anlamı ve diğer varlıklar hakkında pek çok soru sorar. “Ben kimim?”, “Niçin yaratıldım?” , “Hayatın amacı nedir?” , “Dünyada nasıl yaşamalıyım?”, “Niçin ölüyoruz?”, “Öldükten sonra nereye gideceğiz?”, “İnsandan başka sorumlu varlıklar da var mıdır?” vb. sorular bunlara örnek olarak verilebilir. İnsanın iç huzuruna kavuşabilmesi için bu gibi sorularına doyurucu cevaplar bulması gerekir. Ancak akıl ve bilim, insanın bu sorularına tek başına cevap veremez. İşte Rabb’imiz (c.c.), peygamberler göndererek insana merak ettiği soruların cevabını bildirmiştir. Peygamberler, insanın Allah (c.c.) tarafından yaratıldığını, bu dünyanın imtihan dünyası olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyrulmuştur: **“O ki hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır. O, mutlak galiptir, çok bağışlayıcıdır.”**[1]

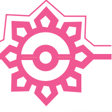
Peygamberler, insanın yaratılış amacının Allah’ı (c.c.) tanımak ve ona kulluk etmek olduğunu ifade etmişlerdir. İbadetlerin nasıl yapılacağını öğretmişlerdir. **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”**[2] ayetinde de insanın yaratılış amacı açıkça belirtilmiştir. Peygamberler insanlara, ölümün bir yok oluş olmadığını öğretmişlerdir. Ölümden sonra yeniden dirilişin gerçekleşeceğini, sonsuz bir ahiret hayatının olduğunu haber vermişlerdir. Yine peygamberler insanları; melekler, şeytan vb. varlıklardan haberdar etmişlerdir.

Peygamberler, Allah’a (c.c.) nasıl ibadet edileceğini açıklayıp öğretmişlerdir.

İnsanın özünde; sevgi, merhamet, iyilik, yardımseverlik, hayâ, cömertlik, adalet gibi güzel duygular olduğu gibi hırs, öfke, kıskançlık, bencillik, kin, nefret gibi olumsuz duygular da vardır. Bu sebeple insan, iyiliğe de kötülüğe de yönelme kabiliyeti olan bir varlıktır. Bu durum Şems suresinde şöyle belirtilir: **“Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilham edene andolsun ki nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir. Onu kötülüklere gömüp kirleten kimse de ziyana uğramıştır.”**[3] İnsanın iyiliğe yönelmesi ve kötülüklerden uzak durup erdemli bir birey olabilmesi için eğitime ihtiyacı vardır. İşte Rabb’imiz (c.c.), peygamberler göndererek insanlara lütufta bulunmuş, onları eğitmeyi amaçlamıştır. Kullarının içindeki güzel duyguları açığa çıkarmayı, onları erdemli davranışlara yöneltmeyi hedeflemiştir. Allah’ın (c.c.) gönderdiği peygamberler, gönderildikleri toplumları iyiye ve güzele yönlendirmişlerdir. Onları kötülükten uzak durmaları konusunda uyarmışlardır. Peygamberler, gönderildikleri toplumlar için bir öğretmen, rehber ve örnek olmuşlardır.

1. Mülk suresi, 2. ayet.
2. Zâriyât suresi, 56. ayet.
3. Şems suresi, 7-10. ayetler.

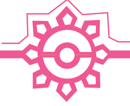

Peygamberlerin getirdiği ilkeleri dikkate almamak birçok olumsuzluğun yaşanmasına sebep olur.

Tarih boyunca çeşitli dönemlerde bazı insanlar, bilgisizce atalarını taklit ederek, yanlış inançlara yönelmişlerdir. Örneğin Güneş'e, Ay'a, yıldızlara, putlara, atalarının ruhlarına vb. şeylere tanrı diye tapmışlardır. Kendilerini bile korumaktan âciz olan cansız varlıkları kutsal sayıp onlardan yardım dilemişlerdir. Tanrı kabul ettikleri varlıklara adaklar adayıp kurbanlar sunmuşlardır. İnsanlar zaman zaman arzu ve isteklerinin esiri olmuş, hırslarına yenik düşmüşlerdir. Böyle zamanlarda yeryüzünde kötülükler artmış, haksızlıklar yaygınlaşmış, büyük savaşlar yaşanmış ve bu savaşlarda binlerce insan ölmüş ya da sakat kalmıştır. İşte Allah'ın (c.c.) gönderdiği peygamberler, insanları bu yanlışlardan alıkoymak için canla başla çalışmışlar, büyük mücadeleler vermişlerdir. İnsanlar, peygamberlere iman edip onların getirdiği ilkelere uygun davrandığında yeryüzünde barış, huzur, kardeşlik, paylaşma ve dayanışma hâkim olmuştur. Bunun aksine davranılıp peygamberlerin mesajları göz ardı edildiğinde dünyada savaşlar, kavgalar ve zulümler yaygınlaşmıştır.

Peygamberler, insanları merhamet ve paylaşma gibi güzel duygulara yönlendirmişlerdir.

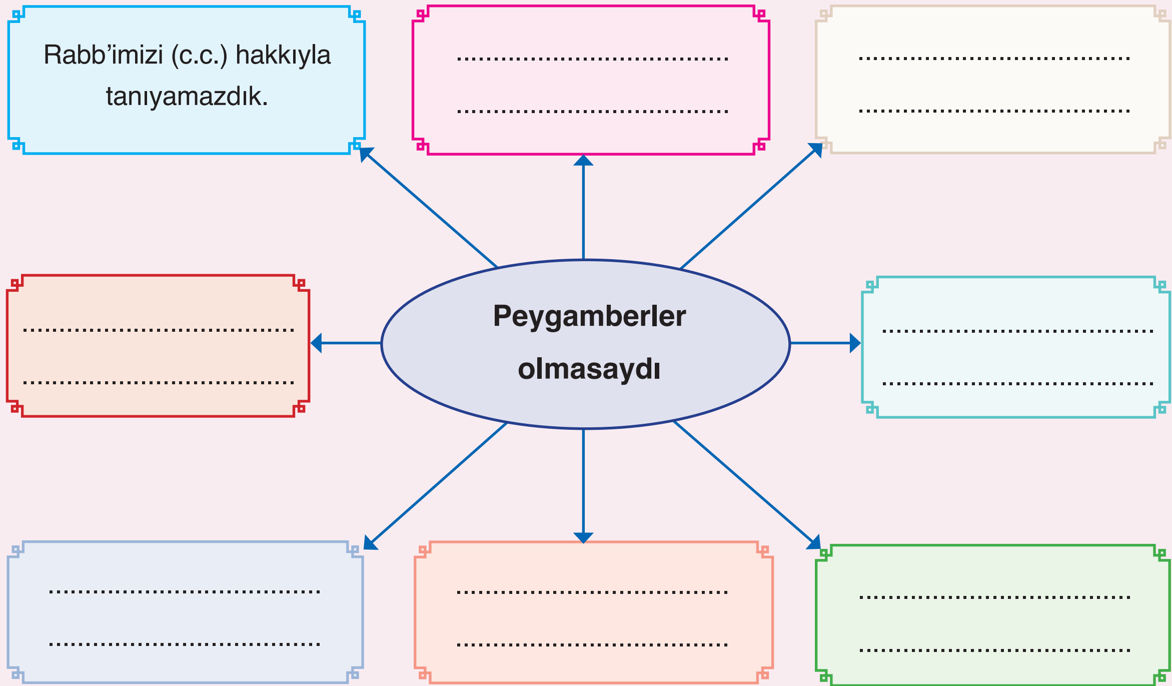

Peygamberler, insan onurunun korunmasını ve insan haklarına saygı gösterilmesini istemişlerdir. Kadınlara iyi davranılmasını, her türlü haksızlıktan kaçınılmasını, başkalarının hakkına el uzatılmamasını, kin ve nefretten uzak durulmasını öğütlemişlerdir. İnsanların kendi elleriyle yaptıkları putlara tapmasının yanlış ve anlamsız olduğunu haykırmışlardır. Sadece Allah'a (c.c.) kulluk edilmesi, ondan yardım dilenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Eğer peygamberler olmasaydı insanlar Allah'ı (c.c.) hakkıyla tanıyamazlardı. Allah'a (c.c.) nasıl ibadet edeceklerini bilemezlerdi. Taştan, ağaçtan yapılmış putlara tapmaya devam ederlerdi. İyiyi ve doğruyu gereği gibi kavrayamazlardı. İçlerindeki kötü duyguların esiri olurlar, kötülüklere yönelirlerdi. Bu gibi olumsuzluklar da insanın hem bu dünyasını hem de ahiretini kapkaranlık yapardı. Dolayısıyla bütün bunlar, Allah'ın (c.c.) insanlara peygamberler göndermesinin, insanlık için bir nimet ve lütuf olduğunu ortaya koymaktadır. Kur'an'da bu konuda şöyle buyrulur: **"Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkârdan) kendilerini temizleyen, kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah, müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Hâlbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idiler."**[1]

ETKİNLİK

Peygamberlerin gönderilmesinin bizim için neden bir lütuf olduğunu düşünüp aşağıdaki şemada boş bırakılan bölümleri tamamlayınız.

1 Âl-i İmrân suresi, 164. ayet.

2. HZ. ÂDEM'DEN (A.S.) HZ. MUHAMMED'E (S.A.V.) PEYGAMBERLİK

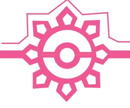
Allah'ın (c.c.) gönderdiği peygamberlerden kaç tanesinin adını biliyorsunuz? Söyleyiniz.

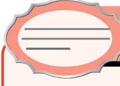
Rabb'imiz (c.c.); insana sorumluluklarını hatırlatmak, dünyada nasıl yaşaması gerektiğini öğretmek, dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşmanın yollarını göstermek istedi. Özellikle de aklıyla bilemeyeceği konularda onu aydınlatmayı diledi. Bunun için de ilk insan olan Hz. Âdem'i (a.s.), ilk peygamber olarak gönderdi. Ona on sayfalık bir ilahi kitap verdi. Hz. Âdem'e (a.s.) vahiy göndererek insanların iman etmeleri gereken ilkeleri bildirdi. Hz. Âdem (a.s.) de kendisine verilen görevin gereği olarak soyundan gelenleri tevhit inancına çağırdı. Onlara Allah'ın (c.c.) bir olduğunu, eşinin ve benzerinin bulunmadığını anlattı. Ahiret hayatının varlığını haber verdi. Allah'a (c.c.) iman ve ibadet edilmesi gerektiğini hatırlattı. Allah'a (c.c.) nasıl ibadet edeceklerini insanlara öğretti. Böylece peygamberlik müessesesi Hz. Âdem (a.s.) ile başlamış oldu.

Hz. Âdem (a.s.), Allah'ın (c.c.) belirlediği ömrü tamamlayıp vefat edince Yüce Allah (c.c.), Hz. Şit'i (a.s.) peygamber olarak görevlendirdi. Rabb'imiz (c.c.), Hz. Şit'e (a.s.) elli sayfalık bir kitap (suhuf) vahyetti. Rabb'imiz (c.c.), Hz. İdris'e (a.s.) 30, Hz. İbrahim'e de (a.s.) 10 sayfalık suhuf verdi. Hz. Şit (a.s.), insanları Cenab-ı Hakk'ın (c.c.) bildirdiği ilkelere uygun yaşamaya, kötülüklerden uzak durmaya çağırdı. Onlara tevhit inancını hatırlattı.[1] Bu süreç, sonraki dönemlerde de böyle devam etti. İnsanlar zaman içinde peygamberlerin dediklerini unuttular ve tevhit inancından saptılar. Yanlış inanç ve davranışlara yöneldiler. Kendi elleriyle yaptıkları putlara, çeşitli varlıklara tapmaya başladılar. Yeryüzünde bozgunculuk çıkardılar, birbirlerine zulmettiler, kötü işler yaptılar. Bunun üzerine Rabb'imiz (c.c.), kullarına acıdı, onların yanlış içinde kalmalarına razı olmadı. İnsanlara tevhit inancını anlatmak, hak ve hakikati göstermek, onları iyiye ve güzele yöneltmek için tarih boyunca birçok peygamber gönderdi. Allah'ın (c.c.) gönderdiği peygamberlerin sayısı hakkında Kur'an'da ve hadislerde açık ve kesin bir bilgi yoktur. Ancak Kur'an-ı Kerim'de yirmi beş peygamberin adı geçmektedir. Bunlardan bazılarının sadece adından söz edilmekte, bazılarının ise hayatı ve tevhit mücadelesi hakkında geniş sayılabilecek bilgiler verilmektedir. Kur'an'dan geçmiş peygamberler ve toplumlarla ilgili anlatılan ibret verici hikayelere **kıssa** denir.

Kur'an-ı Kerim'de Adı Geçen Peygamberler				
Hz. Âdem (a.s.)	Hz. İdris (a.s.)	Hz. Nuh (a.s.)	Hz. Hud (a.s.)	Hz. Salih (a.s.)
Hz. İbrahim (a.s.)	Hz. Lut (a.s.)	Hz. İsmail (a.s.)	Hz. İshak (a.s.)	Hz. Yakup (a.s.)
Hz. Yusuf (a.s.)	Hz. Eyyüp (a.s.)	Hz. Şuayp (a.s.)	Hz. Musa (a.s.)	Hz. Harun (a.s.)
Hz. Davut (a.s.)	Hz. Süleyman (a.s.)	Hz. İlyas (a.s.)	Hz. Elyesa (a.s.)	Hz. Zülkifl (a.s.)
Hz. Yunus (a.s.)	Hz. Zekeriya (a.s.)	Hz. Yahya (a.s.)	Hz. İsa (a.s.)	Hz. Muhammed (s.a.v.)

1. Taberî, Tarih-i Taberî, s.112; İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s.167.

BİLGİ NOTU

Kur'an-ı Kerim'de, yirmi beş peygamber dışında Üzeyr (a.s.), Lokman (a.s.) ve Zülkarneyn'in (a.s.) adları da geçmektedir. Bu üç kişinin peygamber olup olmadığı konusunda İslam âlimleri arasında görüş birliği yoktur. Ancak çoğunluk, bunların peygamber değil salih kimseler olduğu görüşündedir.

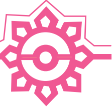
Kur'an'da adı geçmeyen peygamberler de vardır. Hz. Şit (a.s.), Hz. Yuşa (a.s.), Hz. Şemuyel (a.s.), Hz. Şa'ya (a.s.), Hz. İrmiya (a.s.), Hz. Hızkıl (a.s.), Hz. Danyal (a.s.) bunlara örnek verilebilir.

İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s. 584, 615, 663, 665, 675;
M. Âsım Köksal, Peygamberler Tarihi, C 1, s. 67, 121, 163; C 2, 129, 247, 269.

Allah (c.c.) tarafından gönderilen bütün peygamberler, insanları yanlış inanç ve davranışlardan alıkoymak, onları iyiye ve güzele yönlendirmek için çaba harcamışlardır. Yeryüzünde tevhit inancının, hakkın, iyiliğin, doğruluğun, adaletin hâkim olması; zulmün, şirkin, küfrün yok edilmesi için büyük mücadeleler vermişlerdir. Ancak insanların çoğu, peygamberlere karşı çıkmıştır. Atalarının inanç ve geleneklerine körü körüne bağlanan insanlar, peygamberlerin gösterdiği yolda gitmemekte direnmişlerdir. Küfürde, şirkte, haksızlıkta, kötülük üzere kalmakta ısrar etmişlerdir. Allah (c.c.) da yaptıklarına karşılık onları cezalandırarak, yeryüzünden silmiştir. Örneğin Hz. Nuh (a.s.), kendi kavmine peygamber olarak gönderilmişti. O, kendi elleriyle yaptıkları putlara tapan kavmini tevhit inancına çağırmıştır. Onlara sadece Allah'a (c.c.) ibadet etmelerini söylemiş; her fırsatta, durmadan, dinlenmeden insanları hakka davet etmiştir. Onlara, **"Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına ibadet ve kulluk etmeyin. Doğrusu ben sizin adınıza elem dolu bir günün azabından korkuyorum."**[1] demiştir. Ancak kavmi, Hz. Nuh'u (a.s.) yalanlamıştır. 950 yıl ömür süren[2] Nuh Peygamber'e (a.s.) çok az kişi inanmıştır. İnsanlar onunla alay etmişler, kendisine hakaretlerde bulunmuşlar, baskı ve işkence yapmışlardır. Hz. Nuh'u (a.s.) yalancılıkla suçlayıp tehdit etmişlerdir. **"…Biz seni apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz."**[3] demişlerdir. Ancak o, çektiği bütün sıkıntılara rağmen mücadelesinden vazgeçmemiştir. Her zaman Allah'a (c.c.) sığınmış, ondan yardım dilemiştir. Rabb'inden (c.c.), kavmine karşı kendisine yardım etmesini istemiştir. Allah (c.c.) da Hz. Nuh'a (a.s.) bir gemi yapmasını emretmiş, kendisine inananları o gemiye bindirmesini söylemiştir. Nuh (a.s.), Allah'ın (c.c.) dediğini yapmıştır. Sonra günler süren şiddetli yağış başlamıştır. Her tarafı sular kaplamış, tarihte Nuh Tufanı olarak bilinen olay gerçekleşmiştir. Tufanda Hz. Nuh (a.s.) ve ona inananlar kurtulmuş, inkârcılar ise helak olmuş, hak ettikleri cezayı bulmuşlardır.[4]

Hz. İbrahim (a.s.) de tevhit inancını insanlara anlatmak uğruna büyük mücadeleler vermiştir. O, ailesinden başlayarak herkese, putlara tapmanın anlamsızlığını ve Allah'ın (c.c.) birliğini haykırmıştır. Örneğin babasına putlara tapmanın anlamsız olduğunu söylemiş ancak babası ona sert tepki göstermiştir. Hz. İbrahim (a.s.), durup dinlenmeden insanlara hakikati anlatmıştır. Kavminin tepkilerine aldırmamıştır. Yaşadığı bölgenin kralı olan ve tanrılık iddiasında bulunan Nemrut'a, ilahi hakikatleri korkmadan anlatmıştır. Nemrut'un ve halkının tepkisinden hiç çekinmemiştir. Örneğin bir keresinde halk, bayram kutlaması için şehir dışına çıktığında eline bir balta alıp puthanede bulunan bütün putları kırmış, sadece en büyük puta dokunmamıştır. Baltayı da onun boynuna asmıştır. Halk gelip de putlarının kırıldığını görünce

1. Hûd suresi, 25-26. ayetler.
2. bk. (bakınız) Ankebût suresi, 14. ayet.
3. A'râf suresi, 60. ayet.
4. bk. Hûd suresi, 25-48. ayetler.

Hz. İbrahim'i (a.s.) yakalayıp getirmişlerdir. **"Bunu ilahlarımıza sen mi yaptın ey İbrahim?.."**[1] demişler, Hz. İbrahim (a.s.) de **"Belki de bu işi şu büyükleri yapmıştır. Hadi onlara sorun; eğer konuşuyorlarsa..."**[2] diyerek büyük putu göstermiştir. Kendileriyle alay edildiğini düşünen putperestler putların konuşamayacağını söyleyince Hz. İbrahim (a.s.), **"...Öyleyse dedi, Allah'ı bırakıp da size hiçbir fayda ve zarar vermeyen bir şeye hâlâ tapacak mısınız? Size de Allah'ı bırakıp tapmakta olduğunuz şeylere de yuh olsun! Siz akıllanmaz mısınız?"**[3] Böylece halka, kendilerini bile korumaktan âciz varlıkların tanrı olamayacağını anlatmıştır.

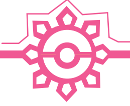
Hz. İbrahim'i (a.s.) tevhit mücadelesinden vazgeçiremeyen ve ondan kurtulmak isteyen Nemrut ile halkı, Hz. İbrahim'i (a.s.) ateşe atmaya karar verdiler. Büyük bir ateş yakıp Hz. İbrahim'i (a.s.), mancınıkla uzaktan ateşin içine fırlattılar. Ancak Allah (c.c.), ateşe, **"Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol!.."**[4] diye emretti. Ateş de Hz. İbrahim'i (a.s.) yakmadı. Bu durumu gören inkârcılar şaşkına döndüler. Halkın az bir kısmı iman etti, büyük kısmı ise inkârcılıkta direnmeye devam etti. Ancak Hz. İbrahim (a.s.) tevhit mücadelesinden vazgeçmedi, ömrünün sonuna kadar insanlara hak ve hakikati, Allah'ın (c.c.) birliğini, yüceliğini anlattı. Sadece ona ibadet edilmesi gerektiğini hatırlattı.[5]

*Hz. İbrahim'in (a.s), Şanlıurfa'nın bulunduğu bölgede yaşadığı belirtilmektedir (Halilurrahman Camii-Şanlıurfa).**

Kur'an'da kıssası ve mücadelesi anlatılan peygamberlerden biri de Hz. Yusuf'tur (a.s.). Babası Hz. Yakup (a.s.), on iki oğlundan biri olan Hz. Yusuf'u (a.s.) çok seviyordu. Kardeşleri de bu sebeple Yusuf'u (a.s.) çok kıskanıyorlardı. Hz. Yakup'un (a.s.) oğulları bir gün, kırda eğlenip oynamaya gideceklerini söyleyip babalarından izin aldılar ve Yusuf'u (a.s.) da yanlarında götürdüler. Kırsal bölgeye ulaşınca Yusuf'u (a.s.) bir kuyuya attılar. Gömleğine de bir hayvanın kanını sürüp babalarına getirdiler ve "Biz oyun oynarken Yusuf'u kurt parçaladı." diye yalan söylediler. Hz. Yakup (a.s.) onlara inanmadıysa da sabretmekten başka çaresi yoktu. Yoldan geçen bir kervan, kuyudan su almak isterken Yusuf'u (a.s.) buldu. Kervandakiler onu Mısır'a getirip köle diye pazarda sattılar. Yusuf'u (a.s.) alan Mısır vezirinin karısı, ona ilgi duydu. Ancak Yusuf (a.s.) vezirin karısının ilgisine karşılık vermedi. Vezirin eşi de Hz. Yusuf'a (a.s.) iftira attı ve onu zindana attırdı. Kardeşleri tarafından kuyuya atılan, çok sevdiği ailesinden ve memleketinden ayrı kalan, köle olarak pazarda satılan Hz. Yusuf (a.s.), bütün bunlara ek olarak şimdi

1. Enbiyâ suresi, 62. ayet.
2. Enbiyâ suresi, 63. ayet.
3. Enbiyâ suresi, 66 - 67. ayetler.
4. Enbiyâ suresi, 69. ayet.
5. bk. En'am suresi, 74 - 83. ayetler; Enbiyâ suresi, 52 - 70. ayetler.

de suçsuz yere hapse atılmıştı. Ama o, hem kendi nefsiyle hem karşılaştığı zorluklarla hem de şirk ve küfürle mücadele etti. Hep Rabb'ine (c.c.) sığındı, ondan yardım diledi. En zor zamanlarında bile hiçbir zaman Allah'tan (c.c.) umudunu kesmedi.

Hz. Yusuf (a.s.) zindanda yıllarca kaldı. Hz. Yusuf (a.s.) olgunluk çağına ulaşınca Allah (c.c.) ona peygamberlik verdi. Hz. Yusuf (a.s.) da zindandaki arkadaşlarına Allah'ın (c.c.) birliğini anlattı. Onlara, **"Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli tanrılar mı daha iyi, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı? Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah, onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O, size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."**[1] dedi.

Hz. Yusuf (a.s.), yıllarca zindanda yatmıştır.

Daha sonra Allah (c.c.), Hz. Yusuf'u (a.s.) zindandan kurtardı. Kralın bir rüyasını yorumlayan ve zindandan çıkan Hz. Yusuf (a.s.), Mısır veziri oldu. Böylece başına gelenlere sabretmesinin karşılığı olarak Allah (c.c.) onu hem peygamberlikle hem de dünya nimetleriyle, mevki ve makamla ödüllendirdi. Hz. Yusuf (a.s.), risalet görevinin gereği olarak insanları hep hakka davet etti. Putlara tapmanın yanlış olduğunu, sadece Allah'a (c.c.) kulluk edilmesi gerektiğini, ondan başka ibadete layık hiçbir varlığın olmadığını anlattı. Hz. Yusuf (a.s.), kendisine kötülük yapan kardeşlerini affetti. Daha sonra babasını ve ailesini de Mısır'a getirtti. Hep beraber Mısır'da yaşadılar. Onun mücadelesinde örnek alınacak pek çok ders vardır.[2]

Hz. Musa (a.s) da Allah (c.c.) tarafından peygamber olarak gönderilince insanları hak yoluna davet etti. Bu uğurda o, kardeşi Hz. Harun (a.s.) ile birlikte büyük mücadeleler verdi. Kendi kavmi olan ve Mısır'da yaşayan İsrailoğulları'na Allah'ın (c.c.) bir olduğunu, sadece ona kulluk edilmesi gerektiğini hatırlattı. Mısır halkını da tevhit inancına çağırdı. İlahlık iddiasında bulunan Firavun'a, Allah'tan (c.c.) başka ibadete layık hiçbir varlık bulunmadığını söyledi. Kendisinin de Allah'ın (c.c.) peygamberi olduğunu ifade etti. **"…Ey Firavun! Ben âlemlerin Rabb'i tarafından gönderilmiş bir peygamberim."**[3] dedi. Ancak Firavun, Allah'ı (c.c.) da Hz. Musa'nın (a.s.) peygamberliğini de inkâr etti. Hz. Musa'yı (a.s.) büyücülükle suçladı. Sihirbazlarını toplayıp Hz. Musa'nın (a.s.) karşısına çıkardı. Sihirbazlar ellerindeki ipleri yere attılar. İpler yılan gibi göründü. Sonra Musa (a.s.) asasını yere attı. Asa, ejderha şekline dönüşüp sihirbazların yılanlarını yuttu. Sihirbazlar Musa'nın (a.s.) peygamberliğine iman ettiler.

1. Yusuf suresi, 39-40. ayetler.
2. bk. Yusuf suresi, 1- 102
3. Â'râf suresi, 104. ayet.

Firavun onları öldürmekle, ellerini ve ayaklarını çaprazlama kestirmekle tehdit etti. Firavun, Hz. Musa'ya (a.s.) ve ona inananlara zulme başladı. Firavun'un zulümleri iyice artınca Hz. Musa (a.s.) ve inananlar, Allah'ın (c.c.) emriyle gece yola çıktılar. Kızıldeniz'e geldiklerinde Hz. Musa (a.s.), asasını denize vurdu. Hz. Musa (a.s.) ve inananlar denizde açılan yoldan geçtiler. Onları takip eden Firavun ve askerleri de açılan yoldan geçmek istediler. Ancak inananlar geçtikten sonra yol kapandı, Firavun ve askerleri denizde boğuldular.[1]

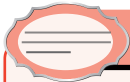
ETKİNLİK

لَقَدْ كَانَ فِى قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِاُولِى الْاَلْبَابِۜ مَا كَانَ حَدِيثاً يُفْتَرٰى وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذٖى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

"Andolsun onların (geçmiş peygamberler ve ümmetlerinin) kıssalarında akıl sahipleri için pek çok ibretler vardır. (Bu Kur'an) uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat o, kendinden öncekileri tasdik eden, her şeyi açıklayan (bir kitaptır); iman eden toplum için bir rahmet ve bir hidayettir."

Yusuf suresi, 111. ayet.

Peygamberlerin hayatından ne gibi dersler ve mesajlar çıkarabiliriz? Konuda verilen bilgilerden de yararlanarak düşüncelerinizi sınıfta açıklayınız.

BİLGİ NOTU

Peygamberlikle ilgili olarak bilinmesinde fayda olan bazı kavramlar vardır. Bunların başlıcaları resul, nebi, kıssa ve mucizedir.

Kur'an-ı Kerim'deki geçmiş peygamberler ve milletlerle ilgili olarak anlatılan ibret verici hikâyelere, tarihî olaylara **kıssa** denir.

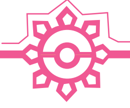
Peygamberlerin, kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla gösterdikleri olağanüstü olaylara **mucize** denir.

Allah (c.c.) tarafından kendisine yeni bir kitap verilen, insanları hak dine çağırmakla, dinî ve toplumsal hayatı Allah'ın (c.c.) emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamberlere **resul** denir.

Allah'ın (c.c.) kendisine vahyettiği şeyleri öğrenip olduğu gibi insanlara aktaran, onları vahye inanmaya ve itaat etmeye çağıran peygamberlere **nebi** denir. Nebi kavramı, resul kavramından daha geneldir. Her resul nebidir fakat her nebi resul değildir.

Dinî Terimler Sözlüğü, s. 204, 242, 277, 304.

1. bk. A'raf suresi, 103 - 136; Tahâ suresi, 9 - 78. ayetler

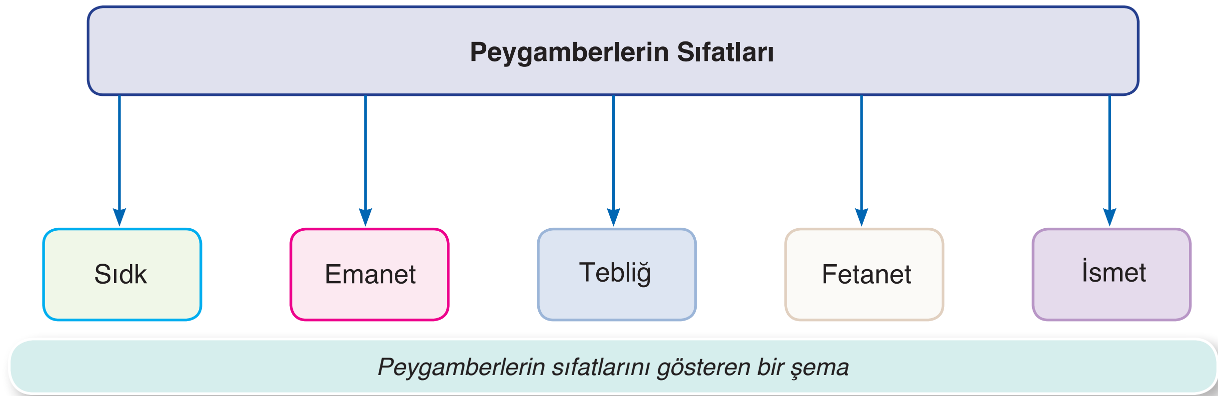

3. PEYGAMBERLERİN ÖZELLİKLERİ

Sizce peygamberler, hangi özellikleriyle insanlar arasında ön plana çıkmışlardır? Bu konudaki düşüncelerinizi açıklayınız.

Kur'an-ı Kerim'de açıklandığı üzere peygamberler de herkes gibi bir insandır. Onlar da bizler gibi bir anne ve babadan dünyaya gelir, belli bir süre yaşar, evlenir ve çocuk sahibi olur, üzülür ve sevinir, yorulur ve dinlenirler. **"Her canlı ölümü tadacaktır..."**[1] ayetinde belirtilen ilahi yasa gereği de Allah'ın (c.c.) takdir ettiği ömrü tamamlayınca ölürler. Ancak peygamberlerin bazı üstün özellikleri de vardır. Bunlara **peygamberlerin sıfatları** denir.

Peygamberlerin sıfatlarını gösteren bir şema

Sıdk: Doğru olmak demektir. Bütün peygamberler doğru sözlü, dürüst insanlardır. Yalancılık onlar için düşünülemez. Çünkü yalan söyleyen insanlara hiç kimse inanmaz. Kendisine güvenilmeyen bir insanın peygamber olması, topluma yön vermesi ve insanlara liderlik etmesi mümkün değildir. Bütün peygamberler, hem peygamber oldukları dönemde hem de peygamber olarak gönderilmeden önce asla yalan söylememişlerdir. Hayatlarının her aşamasında toplum tarafından doğru sözlü kişiler olarak tanınmışlardır. Örneğin Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), her zaman doğru sözlü olmuştur. Rabb'imizin (c.c.), **"O hâlde seninle beraber tövbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol!.."**[2] emrine daima uygun davranmıştır. Onun doğru sözlülüğünü, içinde yaşadığı toplumun fertleri de pek çok kez itiraf etmiştir. Başka bir ayette de Hz. İsmail (a.s.) hakkında, **"(Resulüm!) Kitap'ta İsmail'i de an. Gerçekten o, sözüne sadıktı, resul ve nebi idi."**[3] buyrulmaktadır.

Emanet: Güvenilir olmak demektir. Allah'ın (c.c.) gönderdiği bütün peygamberler güvenilir insanlardır. Onlar sözleriyle, davranışlarıyla, yaşayışlarıyla topluma güven vermişlerdir. Peygamberler; topluma liderlik etmek, insanlara yön vermek ve kitleleri peşinden sürüklemek misyonunu üstlenmişlerdir. Bu misyonu üstlenen kişilerin güvenilir olmaları gerekir. Çünkü insanlar, güvenmedikleri kimselerin peşinden gitmezler; onlar dedi diye inançlarını, düşüncelerini, geleneklerini, yaşayışlarını terk etmezler. Peygamberler de kavimlerine, kendilerinin güvenilir insanlar olduklarını vurgulamışlardır. Örneğin Hz. Nuh (a.s.), Hz. Hud (a.s.), Hz. Salih (a.s.) ve Hz. Şuayp (a.s.) peygamberler, kavimlerine şöyle demişlerdir:

1. Âl-i İmrân suresi, 185. ayet.
2. Hûd suresi, 112. ayet.
3. Meryem suresi, 54. ayet.

"Bilin ki ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim."[1] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de Mekkeliler arasında dürüstlüğü ve güvenilirliği ile tanınmıştır. Mekkeliler, Hz. Peygamber'i (s.a.v.) çocukluğundan itibaren dürüst ve güvenilir bir kişi olarak tanımışlar, şehir dışına çıktıklarında değerli eşyalarını ve mallarını kendisine emanet etmişlerdir. Onu, "el-Emin" yani güvenilir kişi diye çağırmışlardır. Kur'an-ı Kerim'de de bütün peygamberlerin güvenilir insanlar olduğu şöyle ifade edilmektedir: **"Bir peygambere, emanete hıyanet yaraşmaz. Kim emanete hıyanet ederse kıyamet günü, hainlik ettiği şeyin günahı boynuna asılı olarak gelir. Sonra herkese -asla haksızlığa uğratılmaksızın- kazandığı tastamam verilir."**[2]

Peygamberimiz (s.a.v.), ilahi vahyi insanlara her türlü zorluğa rağmen ve olduğu gibi tebliğ etmiştir.

Tebliğ: Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını, haber verdiği şeyleri insanlara olduğu gibi duyurmak anlamına gelir. Peygamberler Allah'ın (c.c.) elçileridir. Onlar, kendilerine bildirilen ilahi ilkeleri insanlara ulaştırıp tebliğ etmekle yükümlüdürler. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, Hz. Salih'le (a.s.) ilgili şu bilgi verilmektedir: **"Salih o zaman onlardan yüz çevirdi ve şöyle dedi: Ey kavmim! Andolsun ki ben size Rabb'imin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size öğüt verdim; fakat siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz."**[3]

AYET YORUMLAYALIM

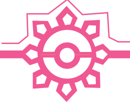
يَٓا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَۜ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۜ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٧﴾

"Ey Resul! Rabb'inden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan onun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Doğrusu Allah, kâfirler topluluğuna rehberlik etmez."

Mâide suresi, 67. ayet.

Peygamberler, her ne pahasına olursa olsun tebliğ görevlerini mutlaka yerine getirmişlerdir. Bu uğurda her türlü fedakârlığı yapmışlar, gerektiğinde canlarını ortaya koymaktan çekinmemişlerdir. Kınayıcıların kınaması, baskılar, eziyetler, işkenceler ve tehditler onları asla yıldıramamıştır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur: **"O peygamberler ki Allah'ın gönderdiği emirleri duyururlar, Allah'tan korkarlar ve ondan başka kimseden korkmazlar. Hesap görücü olarak Allah (herkese) yeter."**[4]

1. Şuarâ suresi, 107, 125 ve 143. ayetler.
2. Âl-i İmrân suresi, 161. ayet.
3. Â'râf suresi, 79. ayet.
4. Ahzâb suresi, 39. ayet.

İsmet: Günahlardan kaçınmak, günah işlememek demektir. Peygamberler insanları hakka, iyiye, güzele çağırmışlar; onları her türlü kötülükten ve günahtan sakındırmışlardır. İnsanlara **"…Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın.."**[1] diye emretmişlerdir. Peygamberler, insanlara emrettikleri şeyleri öncelikle kendileri yapmışlardır. Onlar, Allah'ın (c.c.) yasakladığı her türlü kötülükten uzak durmuşlardır. Peygamberlik göreviyle bağdaşmayacak, Allah'ın (c.c.) elçisine yakışmayacak gizli ya da açık, küçük ya da büyük günahlardan kaçınma konusunda son derece titiz davranmışlardır. Böylece yaşadıkları topluma ve ümmetlerine örnek olmuşlardır. Peygamberler zaman zaman zelle denilen küçük sayılabilecek hatalar işlemişler ancak bu durumda hatada ısrar etmemişlerdir. Onlar, bir hata söz konusu olduğunda hemen Allah (c.c.) tarafından ikaz edilmişler ve tövbe edip hatalarından dönmüşlerdir.

Fetanet: Akıllı ve zeki olmak anlamına gelir. Allah (c.c.) tarafından gönderilen bütün peygamberler, yüksek bir akıl ve muhakeme gücüne, keskin bir zekâya sahiptirler. Onlar bu sayede toplumda büyük dönüşümler gerçekleştirebilmişlerdir. İnsanları, gittikleri yolun yanlış olduğuna ikna edebilmişlerdir. İnsanlara ilahi hakikatleri anlatırken onları ikna edici söylemler kullanmışlardır. Örneğin Hz. İbrahim (a.s.), kavmine putlara tapmanın yanlışlığını anlatmak için şu soruları sormuştu:

"…Neye tapıyorsunuz?..

Putlara tapıyoruz ve onlara tapmaya devam edeceğiz, diye cevap verdiler.

İbrahim: Peki, dedi, yalvardığınızda onlar sizi işitiyorlar mı yahut size fayda ya da zarar verebiliyorlar mı?

Şöyle cevap verdiler: Hayır, ama biz babalarımızı böyle yapar bulduk.

İbrahim dedi ki: İyi ama ister sizin, ister önceki atalarınızın; neye taptığınızı (biraz olsun) düşündünüz mü?"[2]

Görüldüğü gibi Hz. İbrahim (a.s.); işitmeyen, hareket etmeyen, hiç kimseye bir fayda ya da zarar verme gücü olmayan cansız varlıkların ilah olamayacağını, akla ve mantığa uygun sorularla ortaya koymaya çalışmıştır. Hz. İbrahim'in (a.s.) soruları karşısında şaşıran ve bunlara cevap veremeyen insanlar, taklit ve taassuba sığınmak zorunda kalmışlardır.

ETKİNLİK

Yukarıda sayılan beş sıfatın hepsi ya da bazıları peygamberlerde olmasaydı bu durum hangi sonuçlara yol açabilirdi? Beyin fırtınası yapınız.

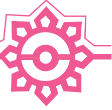
4. PEYGAMBERLERİN GÖREVLERİ

"Peygamberlerin müjdeci ve uyarıcı olması" ne demektir? Söyleyiniz.

Peygamberler, Allah (c.c.) tarafından insanları hak yola çağırmak üzere görevlendirilmiş elçilerdir. Onların temel görevi, Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara tebliğ edip açıklamaktır. İnsanlara öğüt vermek, ilahi hakikatleri açıklayıp öğretmektir. Örneğin Hz. Hud (a.s.), kavmine gönderildiğinde şöyle demiştir: **"Ey kavmim!.. Ben, âlemlerin Rabb'inin gönderdiği bir elçiyim. Size, Rabb'imin**

1. En'âm suresi, 151. ayet.
2. Şuarâ suresi, 70-76. ayetler.

vahyettiklerini duyuruyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğütçüyüm."[1] Hz. Şuayp (a.s.) de **"…Ey kavmim! Ben size Rabb'imin gönderdiği gerçekleri duyurdum ve size öğüt verdim. Artık kâfir bir kavme nasıl acırım!"**[2] kendisinin görevinin, ilahi ilkeleri insanlara duyurmak ve öğüt vermek olduğunu ifade etmiştir.

Bütün peygamberlerin tümünün ortak amacı ve en önemli görevi, yeryüzünde tevhit inancını hâkim kılmaktır. Toplumları küfür bataklığından, şirkin karanlığından kurtarıp Rabb'imizin (c.c.) aydınlık yoluna çıkarmaktır. İnsanları; kendilerine bir fayda sağlamayan cansız varlıklara ve putlara tapmaktan vazgeçirmeye, sadece Allah'a (c.c.) kulluk etmeye davet etmektir. Bütün peygamberler, bu görevlerini büyük bir fedakârlıkla yapmışlardır. Durmadan, dinlenmeden; baskı eziyet ve tehditlere aldırmadan Allah'ın (c.c.) birliğini haykırmışlardır. Allah'tan (c.c.) başka ilah olmadığını, sadece ona kulluk edilmesi gerektiğini açıklamışlardır. Örneğin Salih Peygamber (a.s.), kavmine şunu söylemiştir: **"Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; sizin ondan başka ilahınız yoktur..."**[3]

AYET YORUMLAYALIM

وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ هُودًاۜ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

"Âd kavmine de kardeşleri Hûd'u gönderdik. Dedi ki: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; O'ndan başka ilahınız yoktur; siz yalan uyduranlardan başkası değilsiniz."

Hûd suresi, 50. ayet.

Peygamberler, sadece Allah'a (c.c.) kulluk yapılması, yalnızca ona dua edilmesi gerektiğini öğretmişlerdir.

1. A'râf suresi, 67-68. ayetler.
2. A'râf suresi, 93. ayet.
3. A'râf suresi, 73. ayet.

Peygamberler, insanlara Allah'a (c.c.) nasıl ibadet edileceğini öğretmekle de görevlidirler. Onlar, ümmetlerine namaz, oruç, hac, zekât gibi ibadetleri emretmişlerdir. Örneğin Kur'an'da Hz. Musa'nın (a.s.) kavmi İsrailoğulları hakkında şöyle buyrulmaktadır: **"Andolsun ki Allah, İsrailoğullarından söz almıştı… Eğer namazı dosdoğru kılar, zekâtı verir, peygamberlerime inanır, onları desteklerseniz ve Allah'a güzel borç verirseniz (ihtiyacı olanlara Allah rızası için borç verirseniz) andolsun ki sizin günahlarınızı örterim ve sizi, zemininden ırmaklar akan cennetlere sokarım. Bundan sonra sizden kim inkâr yolunu tutarsa doğru yoldan sapmış olur."**[1] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de ibadetlerin nasıl yapılacağını hem açıklamış hem de uygulamalı olarak ashabına göstermiştir. Örneğin bir hadisinde, **"Ben namazı nasıl kılıyorsam siz de öyle kılın."**[2] buyurmuştur.

Peygamberler toplumda; yalan, hile, hırsızlık, haksızlık, anne - babaya itaatsizlik, içki, kumar, zina vb. kötülüklerin yok edilmesi için çaba harcamışlardır. Fitne çıkaranları, bozgunculuk yapanları uyarmışlardır. İnsanları, birbirlerinin haklarına saygılı olmaya ve barış içinde yaşamaya çağırmışlardır. Çünkü onların temel görevlerinden biri de budur. Örneğin Şuayp Peygamber (a.s.) kavmine şöyle seslenmiştir: **"… Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin ondan başka ilahınız yoktur. Size Rabb'inizden açık bir delil gelmiştir; artık ölçüyü, tartıyı tam yapın, insanların eşyalarını eksik vermeyin. Düzeltilmesinden sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Eğer inananlar iseniz bunlar sizin için daha hayırlıdır. Tehdit ederek, inananları Allah yolundan alıkoyarak ve o yolu eğip bükmek isteyerek öyle her yolun başında oturmayın. Düşünün ki siz az idiniz de o sizi çoğalttı. Bakın ki bozguncuların sonu nasıl olmuştur! "**[3]

Peygamberlerin temel özelliklerinden biri de müjdeleyici ve uyarıcı olmalarıdır. Bir ayette, Peygamberimizle (s.a.v.) ilgili şöyle buyrulmaktadır: **"(Resulüm!) Biz seni ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik."**[4] Hem Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hem de diğer peygamberlerin görevlerinden biri, gönderildikleri toplumu ilahi azapla uyarmak, Allah'ın (c.c.) rızasıyla ve cennetle müjdelemektir. **"Biz resulleri, sadece müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz…"**[5] ayetinde bu husus açıkça ifade edilmektedir. Başka bir ayette de **"Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur."**[6] buyrularak peygamberlerin uyarıcılık ve müjdeleyicilik görevine işaret edilmektedir. Peygamberler, kendilerine verilen görev gereği insanları iyiye ve güzele yönlendirmişlerdir. Onlar, ilahi ilkelere uyanların Allah'ın (c.c.) rızasına erişeceğini, cennetle ödüllendirileceğini müjdelemişlerdir. Buna karşılık kötülük yapanların, hak yoldan sapanların, küfür ve şirkte ısrar edenlerin, günaha ve isyana dalanların hem dünyada hem de ahirette cezalandırılacağı konusunda insanları uyarmışlardır.

Peygamberlerin görevlerinden biri de hayatın her alanında dürüstlüğü hâkim kılmaktır.

1. Mâide suresi, 12. ayet.
2. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Ezan, 18.
3. Â'râf suresi, 85-86. ayetler.
4. Furkân suresi, 56. ayet.
5. Kehf suresi, 56. ayet.
6. Fâtır suresi, 24. ayet.

AYET YORUMLAYALIM

رُسُلاً مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزاً حَكِيماً ﴿١٦٥﴾

"Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdik ki peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."

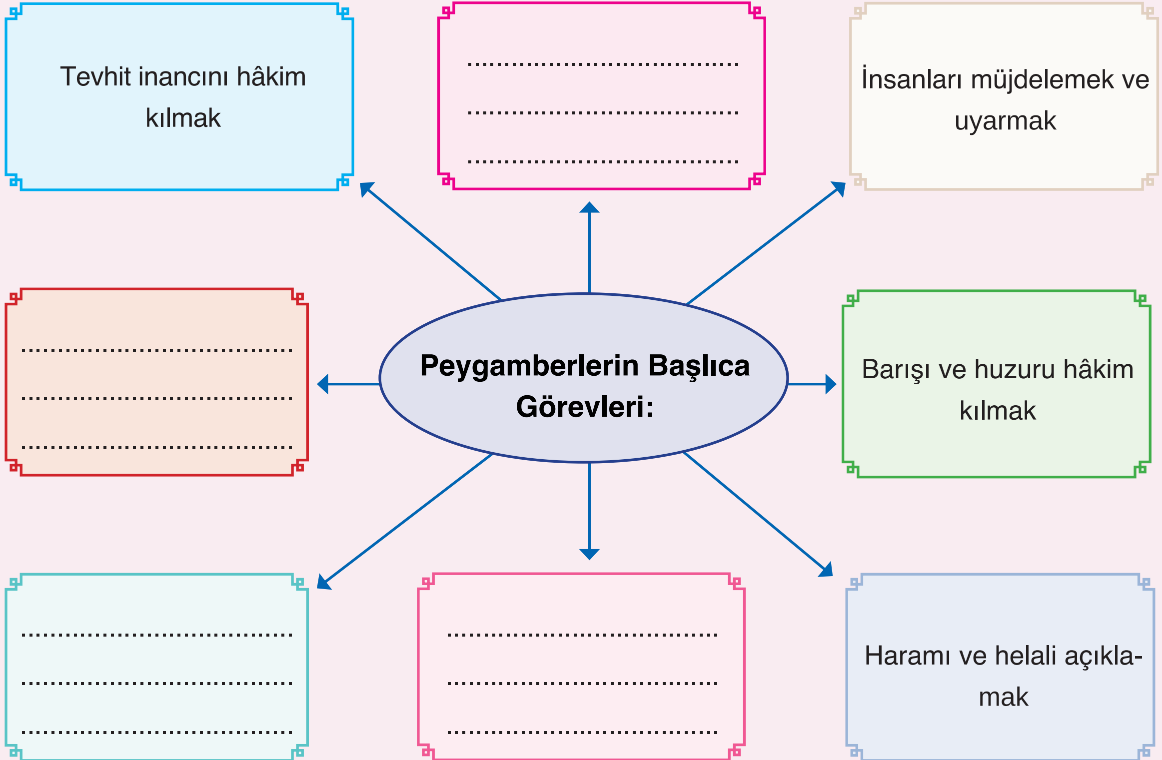
Nisâ suresi, 165. ayet.

Peygamberler, insanlar arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak, toplumda huzur ve güven ortamının oluşmasını sağlayacak uygulamaları gerçekleştirmekle de görevlidirler. Bu durum bir ayette şöyle açıklanmaktadır: **"İnsanlar bir tek ümmet idi. Sonra Allah, müjdeleyici ve uyarıcı olarak peygamberleri gönderdi. İnsanlar arasında, anlaşmazlığa düştükleri hususlarda hüküm vermeleri için onlarla beraber hak yolu gösteren kitapları da gönderdi. Ancak kendilerine kitap verilenler, apaçık deliller geldikten sonra, aralarındaki kıskançlıktan ötürü dinde anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah, iman edenlere, üzerinde ihtilafa düştükleri gerçeği izniyle gösterdi. Allah dilediğini doğru yola iletir."**[1]

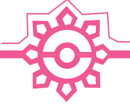

ETKİNLİK

Aşağıdaki şemada boş bırakılan bölümleri tamamlayınız

1. Bakara suresi, 213. ayet.

İnsan, aklıyla nelerin haram, nelerin helal olduğunu bilemez. Allah'ın (c.c.) izin verdiği ve yasakladığı hususları kavrayamaz. İşte peygamberlerin görevlerinden biri de insanlara nelerin helal, nelerin haram olduğunu açıklamaktır. Bu hususla ilgili bir ayette şöyle buyrulmaktadır: **"De ki: Gelin, Rabb'inizin size neleri haram kıldığını okuyayım: Ona hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana-babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Sizin de onların da rızkını biz veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve Allah'ın yasakladığı cana haksız yere kıymayın! İşte bunlar, Allah'ın size emrettikleridir. Umulur ki düşünüp anlarsınız."**[1]

Peygamberler, toplumda iyiliklerin hâkim olmasını, böylece insanların barış ve huzur içinde yaşamasını sağlamakla görevlidirler. Toplumda yaygın olan hırsızlık, ahlaksızlık, haksızlık, içki, kumar vb. kötülüklerin de azalması için çaba harcamakla yükümlüdürler. Peygamberler bunu da ancak Allah'ın (c.c.) kitabını insanlara okuyarak, toplumu eğiterek yapacaklardır. Onlar; Allah'ın (c.c.) gönderdiği ilahi hakikatleri topluma öğretmek, insanları dinî ve ahlaki konularda bilgilendirmek, cehaletten kurtarıp ahlaki yönden yüceltmek için çalışmakla sorumludurlar. Rabb'imiz (c.c.), bu durumu bir ayette şöyle açıklamaktadır: **"Nitekim kendi içinizden size ayetlerimizi okuyan, sizi kötülüklerden arındıran, size Kitab'ı ve hikmeti talim edip bilmediklerinizi size öğreten bir Resul gönderdik."**[2]

5. SON PEYGAMBER HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) son peygamber olmasının anlamı nedir? Bu konuyla ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

Yüce Allah (c.c.), kullarına karşı çok merhametlidir ve onların iyiliğini istemektedir. Rabb'imiz (c.c.), kullarının dünyada ve ahirette zarar görmesini istememektedir. Bundan dolayıdır ki Allah (c.c.), tarih boyunca birçok peygamber göndermiştir. **"Andolsun ki biz, 'Allah'a kulluk edin ve Tâğut'tan sakının.' diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik."**[3] ayetinde, her topluma bir peygamber gönderildiği açıkça ifade edilmektedir. Allah (c.c.) tarafından gönderilen ilk peygamber Hz. Âdem (a.s.), son peygamber ise Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Bu sebeple Hz. Muhammed (s.a.v.) için Hâtemü'l-Enbiyâ (Peygamberlerin sonuncusu) nitelemesi kullanılır. Hz. Muhammed'le (s.a.v.) birlikte ilahi vahiy sona ermiş, peygamberlik müessesesi tamamlanmıştır. Ondan sonra artık peygamber gelmeyecektir.

AYET YORUMLAYALIM

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَٓا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَسُولَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّ۪نَۜ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يماً ﴿٤٠﴾

"Muhammed içinizden hiç kimsenin babası değildir, fakat o, Allah'ın elçisidir ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilmektedir."

Ahzâb suresi, 40. ayet.

1. En'âm suresi, 151. ayet.
2. Bakara suresi, 151. ayet.
3. Nahl suresi, 36. ayet.

Allah Resulü Hz. Muhammed (s.a.v.) de kendisinin son peygamber olduğunu ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **“Ben altı şeyle diğer peygamberlerden üstün kılındım: Az sözle çok şey ifade etme kabiliyeti bana verildi. Düşmanın kalbine korku salınarak zafere ulaşmam sağlandı. Savaştan alınan ganimetler bana helal kılındı. Bütün yeryüzü benim için temiz bir mekân ve bir mescit kılındı. Ben bütün insanlara peygamber gönderildim. Peygamberler zinciri benimle son buldu.”**[1]

Hz. Muhammed (s.a.v.) son peygamber olduğu için onun tebliğ ettiği İslamiyet de son ilahi dindir. Yüce Allah (c.c.), insanlığı hem dünyada hem de ahirette mutluluğa, huzura ve kurtuluşa ulaştıracak ilkeleri içeren İslam dinini, son din olarak son peygamberiyle göndermiştir. İslamiyetin gönderilmesiyle ondan önceki dinlerin geçerliliği kalkmıştır. Bu durum bir ayette, **“Allah nezdinde hak din İslam’dır…”**[2] ayetiyle ifade edilmiştir. Başka bir ayette de **“…Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’ı beğendim…”**[3] buyrulmuştur. Allah (c.c.) başka bir ayette ise **“Kim, İslam’dan başka bir din ararsa bilsin ki kendisinden (böyle bir din) asla kabul edilmeyecek ve o, ahirette ziyan edenlerden olacaktır.”**[4] buyurmuştur.

İslamiyet, tüm insanlar ve tüm zamanlar için gönderilmiş evrensel bir dindir. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) risaleti de evrenseldir. O, tüm âlemlere ve bütün insanlara rahmet olmak üzere gönderilmiştir. Bu husus bir ayette şöyle belirtilir: **“(Resulüm!) Biz seni âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik.”**[5] Hz. Muhammed’in (s.a.v.) çağrısı; ırk, renk, dil, din, milliyet vb. ayrımı olmaksızın bütün insanlara yöneliktir. Bu husus bir ayette şöyle açıklanır: **“Biz seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler.”**[6] Aynı konudaki başka bir ayette ise **“Âlemlere bir uyarıcı olsun diye kuluna Furkân’ı indiren Allah’ın şanı yücedir.”**[7] buyrulur.

ETKİNLİK

قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنّ۪ي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَم۪يعاً الَّذ۪ي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْي۪ وَيُم۪يتُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذ۪ي يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِه۪ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

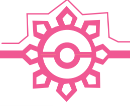
“De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın elçisiyim. Ondan başka ilah yoktur, o diriltir ve öldürür. Öyle ise Allah’a ve ümmî Peygamber olan Resulüne -ki o, Allah’a ve onun sözlerine inanır- iman edin ve ona uyun ki doğru yolu bulasınız.”

Â’râf suresi, 158. ayet.

Yukarıdaki ayet bize hangi mesajları vermektedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Hz. Muhammed (s.a.v.) de diğer tüm insanlar gibi ölümlü bir varlıktır. Bu sebeple o, son peygamber olarak kendisinin vefatından sonra insanları doğru yola iletecek iki emanet bırakmıştır. Bunlar, Allah’ın kitabı Kur’an-ı Kerim ve Resulü’nün sünnetidir. Hz. Muhammed’den (s.a.v.) sonra başka peygamber

1. Müslim, el-Câmiu”s-Sahih, Mesacid, 5.
2. Âl-i İmrân suresi, 19. ayet.
3. Mâide suresi, 3. ayet.
4. Âl-i İmrân suresi, 85. ayet
5. Enbiyâ suresi, 107. ayet.
6. Sebe suresi, 28. ayet.
7. Furkân suresi, 1. ayet.

gelmeyeceği için tüm insanlar, doğru yoldan sapmamak için onun bıraktığı bu iki emanete sımsıkı sarılmakla mükelleftirler. **“Ey müminler! Size iki emanet bırakıyorum ki onlara sarıldığınız müddetçe asla yolunuzu şaşırmazsınız. Bunlar, Allah’ın kitabı Kur’an ve benim sünnetimdir.”**[1] hadisi bu hususa dikkat çekmektedir.

Hz. Muhammed’in (s.a.v.) İslam çağrısı tüm insanlara yöneliktir.

Hz. Muhammed (s.a.v.); 610 yılında, 40 yaşındayken peygamber olarak görevlendirilmiş, 63 yaşında da vefat etmiştir. O, peygamberlik hayatı boyunca insanlara Allah’ın (c.c.) vahyettiği ilahi ilkeleri anlatmak için çaba harcamıştır. Kur’an-ı Kerim’in ayetlerini insanlara duyurmuş ve öğretmiştir. Yüce kitabımızın tam anlaşılamayan, ayetlerini açıklamıştır. Örneğin Bakara suresindeki **“Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah’a gönülden boyun eğerek namaza durun.”**[2] ayetinde geçen “orta namaz” ifadesini, **“Orta namaz, ikindi namazıdır.”**[3] buyurarak açıklığa kavuşturmuştur. Son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.), sadece Allah’a (c.c.) ibadet etmek gerektiğini belirtmiş, nasıl ibadet edileceğini de hem sözleriyle hem de uygulamalarıyla göstermiştir. Örneğin o, **“Ben namazı nasıl kılıyorsam siz de öyle kılın.”**[4] buyurmuştur. Allah Resulü (s.a.v.), başka bir hadisinde de **“Hacla ilgili yapmanız gereken uygulamaları benden öğrenin.”**[5] buyurarak bize yol göstermiştir.

ETKİNLİK

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّٓا اَرْسَلْنَاكَ شَاهِداً وَمُبَشِّراً وَنَذِيراًۙ ﴿٤٥﴾ وَدَاعِياً اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِه۪ وَسِرَاجاً مُن۪يراً ﴿٤٦﴾

“Ey Peygamber! Biz seni hakikaten bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Allah’ın izniyle, bir davetçi ve nûr saçan bir kandil olarak (gönderdik).”

Ahzâb suresi, 45-46. ayetler.

Yukarıdaki ayette verilmek istenen mesajlar nelerdir?

6. BİR HADİS ÖĞRENİYORUM

Peygamberlerin benzer ve farklı özellikleri neler olabilir? Düşününüz.

Allah’ın (c.c.) bütün peygamberlere bildirdiği esaslar temelde aynıdır. Aralarında, zamanın şartlarına ve toplumun ihtiyaçlarına göre bazı farklılıklar varsa da bu farklılıklar dinin özüne yönelik değil, teferruatla ilgili hususlardadır. Allah’ın (c.c.) gönderdiği dinlerin ortak adı İslam’dır. Hz. Âdem’den (a.s.)

1. Malik b. Enes, el-Muvatta, Kader, 3.
2. Bakara suresi, 238. ayet.
3. Tirmizî, es-Sünen, Tefsir, 2.
4. Buhârî, el-Câmiu’s-Sahih, Ezan, 18.
5. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 3, s. 388.

Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar bütün peygamberler, esas itibarıyla insanları aynı dine uymaya çağırmışlardır. Buna göre bütün ilahi dinlerin temeli tevhittir. Tüm peygamberler, insanları Allah'ın (c.c.) birliğine inanmaya, sadece ona kulluk etmeye çağırmışlardır. İnsanları, bireye ve topluma zarar veren kötülüklerden uzak durmaya, iyi işler yapmaya yönlendirmişlerdir. Rabb'imiz (c.c.) de tüm peygamberlerin aynı esasları tebliğ ettiğini ve temelde ilahi dinlerin ortak olduğunu şöyle açıklamaktadır: **"O, Nuh'a buyurduklarını, sana vahyettiklerimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya buyurduklarımızı size din kıldı ki o dini ayakta tutasınız, o konuda ayrılığa düşmeyesiniz. Kendilerini davet ettiğin bu din, müşriklere ağır geldi. Allah (dini tebliğ için) dilediğini seçer ve kendisine yöneleni doğruya iletir."**[1] Peygamberimiz de (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"Ben, dünya ve ahirette, insanların Meryem oğlu İsa'ya en yakın olanıyım. Peygamberler, anneleri ayrı, babaları bir kardeşlerdir; dinleri de birdir."**[2]

ETKİNLİK

إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ
النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ؟ قَالَ: فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ

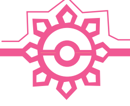
"Benim ve benden önceki peygamberlerin durumu, bir ev inşa eden kimseye benzer. O kimse evi güzelce yapıp mükemmel hâle getirmiş fakat bir köşede sadece bir tuğla yeri boş kalmıştır. İnsanlar bu evi dolaşırlar, ona hayran olurlar ve şöyle derler: 'Keşke şu tuğla da yerine konulmuş olsaydı.' Resulullah sözlerine şöyle devam etmiştir: İşte ben, o tuğlayım. Ben peygamberlerin sonuncusuyum. "

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Menâkıb, 18; Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Fedâil, 19.

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız. Bu hadisten ilke ve değerler çıkarınız. Çıkardığınız ilke ve değerlerin, hayatımıza nasıl yön verebileceğini arkadaşlarınızla tartışınız.

İslamiyet, Allah (c.c.) tarafından gönderilen dinlerin sonuncusudur ve en mükemmel dindir. Daha önceki dinler, gönderildikleri toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak vahyedilmişti. Rabb'imiz (c.c.), zamanın şartlarını ve toplumun ihtiyaçlarını gözeterek her dönemde peygamberlere vahyini bildirmiştir. İnsanlığın tekâmülü ile birlikte Allah'ın (c.c.) dini de en mükemmel ve son şeklini almıştır. Rabb'imiz (c.c.), bu durumu bir ayette şöyle belirtmektedir: **"…Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım, sizin için din olarak İslamiyeti beğendim…"**[3] İslamiyet, önceki dinlerin Allah'tan (c.c.) geldiği şeklini reddetmemekte, aksine onları doğrulamakta, desteklemekte ve tamamlamaktadır. Bu husus bir ayette şöyle açıklanmaktadır: **"(Resulüm!) O, sana Kitab'ı hak ve önceki kitapları tasdik edici olarak tedricen indirmiş; daha önce de insanlara doğru yolu göstermek üzere Tevrat ile İncil'i indirmişti. Furkan'ı da indirdi. Bilinmeli ki Allah'ın ayetlerini inkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah, suçlunun hakkından gelen, mutlak güç sahibidir."**[4]

1. Şûrâ suresi, 13. ayet.
2. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Enbiyâ, 48.
3. Mâide suresi, 3. ayet.
4. Âl-i İmrân suresi, 3-4. ayetler.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Peygamberlik müessesesinin insanlık için önemi nedir? Açıklayınız.

2. "Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkârdan) kendilerini temizleyen, kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah, müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Hâlbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idiler." (Âl-i İmrân suresi, 164. ayet.) ayetini açıklayınız.

3. Peygamberlerin getirdiği ilkelere uymak neden gereklidir? Belirtiniz.

4. Allah (c.c.) niçin peygamber göndermiştir? Söyleyiniz.

5. Peygamberlerin görevleri nelerdir? Bilgi veriniz.

6. Peygamberlik müessesesinin tarihî gelişimi hakkında bilgi veriniz.

7. Aşağıdaki kavramları tanımlayınız.

Lütuf:

Resul:

Nebi:

Mucize:

B Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

8. Aşağıdakilerden hangisi, Kur'an'da adı geçen peygamberler arasında **yer almaz**?

A) Hz. İsmail (a.s.)
B) Hz. İbrahim (a.s.)
C) Hz. Zekeriya (a.s.)
D) Hz. Şit (a.s.)

9. Aşağıdakilerden hangisinin, peygamber olup olmadığı konusunda görüş ayrılığı vardır?

A) Hz. İsa (a.s.)
B) Hz. Lokman (a.s.)
C) Hz. Yakup (a.s.)
D) Hz. Hud (a.s.)

10. Tufan Olayı hangi peygamber zamanında gerçekleşmiştir?

A) Hz. Lut (a.s.)
B) Hz. Salih (a.s.)
C) Hz. Nuh (a.s.)
D) Hz. Şuayp (a.s.)

11. Hz. Yusuf'la (a.s.) ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Kardeşlerini ağır şekilde cezalandırmıştır.
B) Yıllarca zindanda kalmıştır.
C) Kardeşleri tarafından kuyuya atılmıştır.
D) Hz. Yakup'un (a.s.) oğludur.

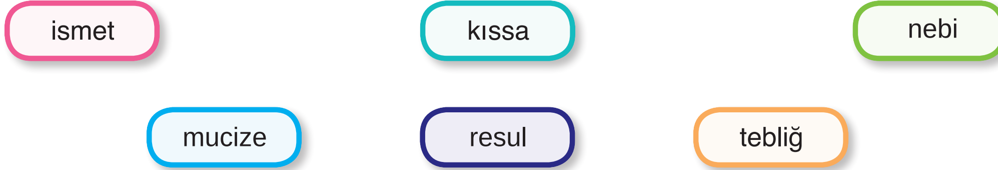
12. Aşağıdakilerden hangisi, peygamberlik ve peygamberlerle doğrudan ilgili bir kavram **değildir**?

A) Mucize B) Resul C) Kâbe D) Nebi

13. Aşağıdakilerden hangisi peygamberlerin akıllı ve zeki kimseler olduğunu ifade eder?

A) Tebliğ B) Emanet C) Fetanet D) Sıdk

C Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla doğru bir şekilde tamamlayınız.

✦ Allah'ın (c.c.) kendisine vahyettiği şeyleri öğrenip olduğu gibi insanlara aktaran, onları vahye inanmaya ve itaat etmeye çağıran peygamberlere …………… denir.

✦ Allah (c.c.) tarafından kendisine yeni bir kitap verilen, insanları hak dine çağırmakla, dinî ve toplumsal hayatı Allah'ın (c.c.) emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamberlere …………….. denir.

✦ Kur'an-ı Kerim'deki geçmiş peygamberler ve milletlerle ilgili olarak anlatılan ibret verici hikâyelere, tarihî olaylara ……………. denir.

✦ Peygamberlerin, kendilerine inanmayan insanlara, peygamberliklerini ispat etmek amacıyla gösterdikleri olağanüstü olaylara ………………… denir.

✦ Peygamberlerin günah işlemekten kaçınma ve masum olma özelliğine ………. sıfatı denir.

✦ Peygamberlerin, Allah'tan (c.c.) aldıkları ilahi mesajları olduğu gibi hiçbir eksiltme ve ekleme yapmadan insanlara iletmesine ……………… denir.

Ç Aşağıdaki bilgilerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (....) Hz. Muhammed (s.a.v.), Allah (c.c.) tarafından gönderilen peygamberlerin sonuncusudur.

2. (....) Hz. Yuşa (a.s.), Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerden biridir.

3. (....) Allah (c.c.) peygamber göndermese de Rabb'imize (c.c.) nasıl ibadet edeceğimizi bilebilir, melekler ve ahiretle ilgili bilgi sahibi olabilirdik.

4. (....) Hz. Musa (a.s.), Mısır firavununu Allah'ın (c.c.) birliğine inanmaya çağırmıştır.

5. (....) Sıdk, akıllı ve zeki olmak anlamına gelir.

6. (....) İlk insan Hz. Âdem (a.s.), aynı zamanda ilk peygamberdir.

3. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZ VE ÇOCUKLAR

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Peygamberimizin (s.a.v.) çocukları ve torunları kimlerdir? Genel Ağ, İslam tarihi vb. kaynaklardan araştırınız.
2. Peygamberimizin (s.a.v.), çocuklarına ve torunlarına nasıl davrandığına ilişkin örnek olaylar araştırınız.
3. Anne ve babalar, çocuklarına nasıl davranmalıdır? Bu konuyla ilgili görüş ve düşüncelerinizi defterinize yazınız.
4. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çocuklarla ilgili bir hadisini öğrenip defterinize yazınız.

1. PEYGAMBERİMİZİN AİLESİNDE ÇOCUK OLMAK

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) ailesinde çocuklara nasıl davranılmış olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), yirmi beş yaşındayken Hz. Hatice (r.a) ile evlenmiştir. Bu evlilik, Hz. Hatice'nin (r.a.) vefatına kadar yirmi beş yıl devam etmiştir. Resulullah'ın (s.a.v.) evinde huzur ve mutluluk hâkimdi. Bu nedenle İslam kültüründe Peygamberimizin (s.a.v.) evi için "Hane-i Saadet" (mutluluk evi, yuvası) ifadesi kullanılmıştır. Hane-i saadetin bir ferdi olmak, o kutlu yuvada yaşayanlar için, özellikle de çocuklar için bir ayrıcalıktı. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.) örnek bir eş, merhametli bir aile reisi, şefkatli bir babaydı. Aynı zamanda Allah Resulü (s.a.v.) hem bir peygamber hem bir devlet adamı hem de Müslüman toplumun lideriydi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çok farklı görev ve sorumlulukları olmasına rağmen ailesine karşı görevlerini asla ihmal etmezdi. Aile bireyleriyle yakından ilgilenir, onların sevinç ve üzüntülerini paylaşırdı. Allah Resulü (s.a.v.), özellikle de Kur'an'da, **"dünya hayatının süsü"**[1] ve **"göz aydınlığı"**[2] olarak nitelendirilen çocuklarına ve torunlarına çok düşkündü. O, hem çocuklarına hem de torunlarına sevgi ve merhametle yaklaşırdı.

Hz. Peygamber (s.a.v.), bütün çocuklarını çok severdi. Onlar arasında kız ve erkek ayrımı yapmazdı. Peygamberimizin (s.a.v.) çocuklarının hepsi, Resulullah (s.a.v.) hayattayken vefat etmişti. Ancak Fâtıma (r.a.), Efendimizden (s.a.v.) altı ay kadar sonra hayata veda etmişti. Allah Resulü'nün (s.a.v.), özellikle kızı Fâtıma'ya (r.a.) ayrı bir düşkünlüğü vardı. Peygamberimiz (s.a.v.), onu kendisinden bir parça olarak görürdü. **"Fâtıma benden bir parçadır. Onu üzen beni üzmüş, onu memnun eden beni memnun etmiş olur."**[3] buyururdu. Fâtıma (r.a.), çocukları arasında babasına en çok benzeyendi. İnsanlar onu fiziksel özellikleriyle, oturuşu ve kalkışıyla, yürüyüşüyle Resulullah'a (s.a.v.) çok benzetirlerdi.[4]

HADİS YORUMLAYALIM

...وَإِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ مُضْغَةٌ مِنِّى...

"Muhakkak ki Fâtıma binti Muhammed benden bir parçadır."

Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Fedâilü's-Sahabe, 96.

Hz. Peygamber (s.a.v.) bir sefere çıkacağı zaman en son kızının yanına uğrar, onunla vedalaşırdı. Seferden döndüğü zaman da önce Hz. Fâtıma'nın (r.a.) yanına uğrar, kızının hâl ve hatırını sorardı. Fâtıma (r.a.) da sık sık babasını ziyaret ederdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) kızını ayakta karşılar, alnından öper ve yanına oturturdu. Resulullah (s.a.v.) kızını o kadar çok seviyordu ki onun kendisinden uzakta olmasına dayanamıyordu. Nitekim Hz. Ali (r.a.), Hz. Fâtıma (r.a.) ile evlenmek istediğini bildirip de Resulullah (s.a.v.) onun teklifini kabul edince Efendimiz (s.a.v.), Hz. Ali'den (r.a.), kendi evine yakın bir eve taşınmasını istemişti. Çünkü Hz. Ali'nin (r.a.) evi Peygamberimizin (s.a.v.) evine uzaktı.

1. bk. Kehf suresi, 46. ayet.
2. bk. Furkân suresi, 74. ayet.
3. Tirmizî, es-Sünen, Menâkıb, 61.
4. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 716.

Oysa Resulullah (s.a.v.), çok sevdiği kızının kendisine yakın olmasını istiyordu. Hz Ali (r.a.) de Efendimizin (s.a.v.) isteğine uygun şekilde davrandı ve kızı ile babasının yakın olması için evini Resulullah'ın (s.a.v.) evine komşu bir eve taşıdı.[1]

Peygamberimiz (s.a.v.), çocuklara sevgi ve merhametle yaklaşılmasını isterdi.

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), çocuklarına karşı vazifelerini ihmal etmez, onların sağlıklı ve iyi yetişmesi için elinden gelen çabayı gösterirdi. Çocukları dünyaya geldiğinde çok mutlu olurdu. Örneğin Peygamber Efendimiz (s.a.v.), oğlu İbrahim doğduğunda çok mutlu olmuştu. Kendisine, oğlunun doğumunu haber veren Ebu Rafi'ye (r.a.) hediye vermişti. Allah Resulü (s.a.v.), ertesi gün yanındakilere, sevinçle şunu söylemişti: "**Dün gece bir oğlum dünyaya geldi. Onu, atamın ismiyle isimlendirdim: İbrahim.**"[2]

Hz. Peygamber (s.a.v.), oğlu İbrahim için doğumunun yedinci gününde akika kurbanı kesti. Oğlunun saçını kesti ve toprağa gömdü. Ayrıca oğlunun saçının ağırlığınca gümüşü, muhtaçlara dağıttı. Hz. Peygamber (s.a.v.), oğlu İbrahim'i toplumdaki geleneğe uygun olarak bir sütanneye vermişti. Bir kere Resulullah (s.a.v.), oğlunu ziyarete gitti. Sonra oğlunu istedi. İbrahim getirilince Resulullah (s.a.v.) onu kucağına aldı, bağrına bastı.[3]

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 10, s. 21.
2. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 365; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 123.
3. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 123-124.

Allah Resulü'nün (s.a.v.) oğlu İbrahim, on sekiz aylıkken vefat etmişti. Hz. Peygamber (s.a.v.), oğlunun vefatına çok üzülmüştü. İbrahim hastalandığında Resulullah (s.a.v.) evladının vefat edeceğini anlamış, sütannesinde olan oğlunun yanına gitmişti. Ashab-ı kiramdan Abdurrahman b. Avf (r.a.) şöyle anlatıyor: "Resulullah beni elimden tutup oğlu İbrahim'in bulunduğu hurmalığa götürdü. Resulullah (s.a.v.) oğlunu tuttu, kucağına oturttu ve çok ağladı. Sonra **"Yavrum! Ben senin için Allah'tan gelen konusunda bir şey yapamam."** buyurdu. Onun ağladığını gören sahabiler, "Ya Resulallah! Sen bizi ağlamaktan men etmemiş miydin?" dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.), **"Ben ancak bağırıp çağırarak ağlamayı yasakladım. Bu, ancak bir rahmettir. Muhakkak ki merhameti olmayana merhamet edilmez. Ey İbrahim! Eğer bu hak bir emir, doğru bir vaat ve herkesin gideceği bir yol olmasaydı, son insan ilk insana kavuşmayacak olsaydı senin için bundan daha şiddetli yas tutardık. Biz elbette ki senin için hüzünlüyüz. Göz yaşarır, kalp hüzünlenir ama biz Rabb'imizin gazap edeceği bir söz söylemeyiz."**[1]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), torunları Hasan (r.a.) ve Hüseyin'i (r.a.) çok severdi. Kızı Fâtıma (r.a.) ile Hz. Ali'nin (r.a.) çocukları olan torunlarının, Efendimizin (s.a.v.) gönlünde ayrı bir yeri vardı. Onlar Peygamber Efendimiz (s.a.v.) için "cennet kokusu", "göz nuru"ydu. Allah Resulü (s.a.v.), Hz. Hasan (r.a.) ve Hüseyin (r.a.) hakkında, **"O ikisi, öpüp kokladığım çiçeklerimdir."**[2] buyurmuştu. Resulullah'ın (s.a.v.) Hasan (r.a.) ve Hüseyin'e (r.a.) çok düşkün olduğunu, bütün herkes rahatlıkla gözlemlerdi. Allah Resulü (s.a.v.), söz ve davranışlarıyla zaten bunu herkese hissettirirdi. Torunlarına olan sevgisini, şefkatini, merhametini insanların yanında açıkça göstermekten çekinmezdi. Böylece aynı zamanda insanlara örnek olur, çocuklara nasıl davranılması gerektiğini gösterirdi. Resulullah (s.a.v.), torunları Hasan (r.a.) ve Hüseyin (r.a.) doğduğunda çok sevinmiştir. Torunlarının doğumunu duyunca hemen kızı Fâtıma'nın (r.a.) evine gelmiş, torunlarının kulağına ezan ve kamet okumuştur. Onlar için dua etmiştir. Torunları için akika kurbanı kesmiştir. Hz. Ali (r.a.) şöyle demiştir: Resulullah (s.a.v.), torunu Hasan için akika olarak bir koyun kurban etti. Fâtıma'ya (r.a.) da **"Fâtıma! Onun başını tıraş et ve saçının ağırlığı kadar gümüşü sadaka olarak ver."** buyurdu.[3]

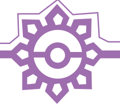
BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), torunu Hz. Hasan (r.a.) doğduğu zaman kızının evine gelip **"Bana torunumu gösterin. Onun adını ne koydunuz?"** diye sormuştur. Onun, Harb olarak düşünülen adını Hasan olarak değiştirmiştir. Hüseyin (r.a.) doğduğunda da aynı şekilde **"Bana torunumu gösterin. Onun adını ne koydunuz?"** buyurmuştur. Adını yine Harb koymayı düşündüklerini öğrenince de torununa, Hüseyin adını vermiştir.

İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 317.

Sahabeden Ebu Hureyre (r.a.) der ki: Resulullah ile yürüyorduk. Beni Kaynuka çarşısına kadar yürüdük. Resulullah (s.a.v.) oradan, kızı Fâtıma'nın (r.a.) evine uğradı. Dışarıda bir yere oturdu. Torunu Hasan'ı (r.a.) kastederek **"Ufaklık evde mi? Ufaklık evde mi?"** diye seslendi. Bir süre bekledi. Çünkü annesi onu giydirip saçını başını taramıştı. Sonra torunu Hasan geldi. Dedesine sarıldı. Resulullah (s.a.v.) torununu sevgiyle kucakladı. Sonra da **"Allah'ım! Ben bunu seviyorum, sen de sev. Onu seveni de sev."**[4] buyurdu.

1. İbn-i Sa'd, Kitabu't-Tabakâti'l Kebîr, C 1, s. 125-126.
2. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Fedâilü'l-Ashâb, 22.
3. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Büyû, 49, Libas, 60.
4. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Fedâilü's-Sahabe, 58-59.

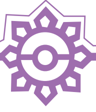

Müslüman, küçüklere sevgiyle yaklaşmalı, büyüklere saygı göstermelidir.

Sahabilerden biri anlatıyor: Bir keresinde Resulullah (s.a.v.), torunu Hasan (veya Hüseyin) yanında olduğu hâlde mescide geldi. Torununu yere bırakıp bize namaz kıldırmak üzere mihraba geçti. Namaz esnasında secdelerden birini fazla uzattı. Biz, bir şey oldu, zannederek telaşlandık. Namazdan sonra "Ya Resulallah! Sen secdeyi uzatınca bir şey oldu ya da vahiy geldi zannettik." dedik. Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: **"Hayır, dediğiniz şeylerin hiçbiri olmadı. Fakat secdedeyken torunum sırtıma binmişti. Onu rahatsız etmemek için inmesini bekledim de secdeyi bu sebeple uzattım."**[1] buyurdu.

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) kızı Zeynep'in, Ümame adında bir kızı vardı. Hz. Peygamber (s.a.v.), diğer torunları gibi Ümame'yi de çok severdi. Onunla oyunlar oynar, şakalaşırdı. Torununa olan sevgi ve merhametini söz ve davranışlarıyla gösterirdi. Ümame; dedesini görünce hemen ona koşar, zaman zaman dedesiyle oyun oynar, onun sırtına çıkardı. Resulullah (s.a.v.), kendisi namazdayken sırtına çıkan Ümame'yi bu davranışı sebebiyle engellemezdi. Torununun üzülmesini istemediği için onu azarlamaz, kendisine kızmazdı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), torunu Ümame'yi omzuna alarak namaz kılardı. Rükûya eğildiğinde çocuğu yere bırakır, rükû ve secdesini yapar, ayağa kalkınca da onu tekrar omzuna alırdı.[2] Bu örnekler, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) çocuklara, özellikle de kız çocuklarına değer verdiğini, onlara karşı son derece merhametli ve anlayışlı olduğunu göstermektedir.

1. Nesâî, es-Sünen, İftitah, 83; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 6, s. 82.
2. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Salât, 106; Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Mesâcid, 41; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 10, s. 38-39.

2. ÇOCUKLARIN DOSTU PEYGAMBERİMİZ

Peygamberimizin (s.a.v.) "çocukların dostu," olması sizce ne anlama gelmektedir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), Müslüman toplumun önderiydi. O, son derece alçak gönüllü yani, tevazu sahibi bir insandı. Efendimiz (s.a.v.), toplumun her kesimiyle iyi ilişkiler kurmaya önem verirdi. Allah Resulü'nün (s.a.v.) önem verdiği toplum kesimlerinden biri de çocuklardı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocuklara her zaman değer verirdi. Onun yaşadığı toplumda özellikle kız çocukları hor görülürdü. Bazı ebeveynler, kız çocuklarını diri diri toprağa gömecek kadar büyük bir hata içindeydiler. Hz. Peygamber (s.a.v.), Cahiliye Dönemi'nin bu yanlış anlayışını yok etmek için çaba harcadı. Kadınlara değer verilmesini, kız çocuklarının hor görülmemesini emretti. Bu konuda sahabilerine sık sık tavsiyelerde bulundu. Bir keresinde ensardan birinin evine gitmişti. Adam, yanına gelen oğlunu öptü, dizine oturttu. Biraz sonra da adamın kızı geldi. Onu öpmeden önüne, yere oturttu. Bunu gören Peygamberimiz (s.a.v.), **"İkisine eşit davransaydın ya!"**[1] buyurarak adamı uyardı. Allah Resulü (s.a.v.), kendisi de başta Fâtıma (r.a.) olmak üzere kızlarına değer vererek, onlara güzel muamele ederek ashabına örnek olurdu.

Çocuklara değer vermek Peygambereimizin (s.a.v.) tavsiye ettiği güzel bir davranıştır.

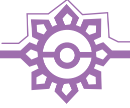
HADİS YORUMLAYALIM

مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوِ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُنَّ وَاتَّقَى اللّٰهَ فِيهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ

"Kimin üç kızı veya üç kız kardeşi olur veya iki kızı veya iki kız kardeşi olur da onlarla birlikte güzelce yaşar ve onlar hakkında Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde olursa onun için cennet vardır."

Tirmizî, es-Sünen, Birr, 13.

1. Heysemî, el-Mecmau'z-Zevâid, C 8, s. 156.

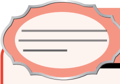

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) çocuklara değer verir, onlara verdiği değeri hem sözleri hem de davranışlarıyla ortaya koyardı. Allah Resulü (s.a.v.) çocukları mescidinde görmek ister, onları sosyal hayatın içinde olmaya teşvik ederdi. Bu konuda Enes b. Malik (r.a.) şöyle demiştir: "Size Resulullah'ın (s.a.v.) namazını haber vereyim mi? Namaz kılınırken önce erkekler, onun arkasında da çocuklar saf yapardı."[1]

Peygamberimiz (s.a.v.), çocukları gördüğünde onlara güler yüzle selam verirdi. Bu konuda, Enes b. Malik (r.a.) şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.v.), beni bir ihtiyaç için bir yere gönderdi. Bir grup çocuk gördüm ve onların yanında durdum. Bir süre sonra Resulullah (s.a.v.) geldi ve çocuklara selam verdi."[2]

Tevazunun en güzel örneklerini sergileyen Allah Resulü (s.a.v.), çocukları gördüğü zaman onlarla ilgilenir, kendilerine hâl ve hatır sorardı. Örneğin bir gün Resulullah (s.a.v.) Medine'de iken ensardan bazıları çocukları ile düğünden dönüyordu. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onları gördü, hemen ayağa kalktı. Üç kez, "**Allah şahit olsun ki sizler, bana insanların en sevimlilerisiniz.**"[3] buyurdu.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) çocuklara şefkat ve merhametle yaklaşır, onlara anlayışlı davranırdı. Enes b. Malik (r.a.) anlatıyor: Resulullah (s.a.v.) bir keresinde beni bir yere göndermişti. Ben yolda oynayan çocuklarla karşılaştım ve onlarla oyuna daldım. Bir müddet sonra Resulullah (s.a.v.) geldi ve beni arkamdan yakaladı. Döndüm, baktım, Allah'ın Nebisi. (s.a.v.), **"Enesçik, dediğim yere gittin mi?"** diye tebessüm ederek bana sordu. "Hemen gidiyorum ya Resulallah!"[4] dedim ve hemen oradan ayrıldım. Başka bir sözünde de Enes b. Malik (r.a.) der ki: "Ben Resulullah'a (s.a.v.) on yıl hizmet ettim. Bana bir defa bile 'Öf!' demedi. Yaptığım bir şey için 'Şunu niye yaptın?' veya yapmadığım bir şey için 'Şunu niye yapmadın?' demedi."[5]

BİLGİ NOTU

Ömer b. Ebu Seleme (r.a.), küçük bir çocuktu. Bir gün Resulullah'ın (s.a.v.) da olduğu bir sofrada yemek yerken tabağın içinde elini rastgele dolaştırmaya başladı. Allah Resulü (s.a.v.), Ömer b. Ebû Seleme'nin (r.a.) bu yanlış davranışını görünce ona baktı ve kendisini güzelce uyardı. **"Yavrum, besmele çek, sağ elinle ve önünden ye.**" buyurdu. Böylece Ebu Seleme'ye (r.a.), şefkatli bir üslupla yanlışını söyledi, doğruyu da gösterdi.

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Et'ime, 2.

Çocukların dostu olan Resulullah (s.a.v.), ashabına, çocuklara karşı anlayışlı davranılmasını tavsiye ederdi. Örneğin ashab-ı kiramdan Rafi (r.a.) şöyle anlatıyor: Çocukken ensardan birinin bahçesine gider, ağaçlarından hurma düşürürdüm. Bir gün ben yakalanıp Hz. Peygambere (s.a.v.) getirildim. Yaptığım yaramazlık ona anlatıldı. Allah'ın Resulü (s.a.v.), bana ağaçları niçin taşladığımı sordu. Ben de hurmaları düşürmek için taş attığımı söyledim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.), **"Böyle yapma! Yere düşen hurmaları al ve ye fakat ağaçları taşlama."** buyurdu ve mübarek elleriyle başımı okşadı. Sonra da **"Allah'ım! Bunun karnını doyur."**[6] diye dua etti.

1. Ebu Davud, es-Sünen, Salat, 107.
2. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 366.
3. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 278.
4. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Fedâil, 54; Ebu Davud, es-Sünen, Edeb, 1.
5. Buhârî,el-Câmiu's-Sahih, Edeb, 39, Vesâyâ, 25; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5, s. 346-347.
6. Tirmizî, es-Sünen, Büyû, 54.

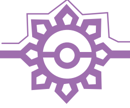
Müslüman, çocuklara sevgiyle yaklaşmalı, zaman zaman onlarla şakalaşıp oyunlar oynamalıdır.

Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed (s.a.v.), bir keresinde bir davete gidiyordu. Yolda, çocuklarla oynayan torunu Hz. Hüseyin'i (r.a.) gördü ve onu da götürmek istedi. Ancak Hz. Hüseyin (r.a.), dedesine yakalanmamak için bir sağa bir sola koşmaya başladı. Efendimiz (s.a.v.), onu yakalamak için şaka olsun diye ve torununu taklit ederek bir sağa, bir sola koşup durdu. En sonunda yakaladı ve elinin birini ensesinin altına, diğerini de çenesinin altına koydu, torununu öptü ve **"Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin'denim ..."**[1] buyurdu. Hz. Muhammed (s.a.v.), çocuklara zaman zaman hediyeler de verirdi. Örneğin bir keresinde Habeş Kralı Necaşi'nin kendisine hediye ettiği altın yüzüğü torunu Ümame'ye göndermiş ve **"Ey biricik kızım! Bununla süslen."** buyurmuştu.[2] Yine bir gün Resulullah (s.a.v.), elinde akik taşından bir kolye olduğu hâlde evine geldi. **"Bunu içinizden en sevdiğim birine vereceğim."** buyurdu. Evdekiler, onu eşi Aişe'ye (r.a.) vereceğini düşündüler. Ancak Hz. Peygamber (s.a.v.), torunu Ümame'yi (r.a.) yanına çağırdı ve kolyeyi onun boynuna taktı. Çocuğun gözünde çapak vardı, onu da eliyle sildi.[3]

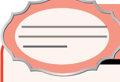
Çocuklar da Resulullah'ın (s.a.v.) kendilerine olan sevgisini karşılıksız bırakmazlar, Allah Resulü'nü (s.a.v.) çok severlerdi. Ona olan sevgilerini de her zaman ifade ederlerdi. Örneğin Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde onu karşılayanlar arasında Neccaroğulları kabilesinden küçük çocuklar da vardı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onlarla ilgilendi. Yanlarına gidip **"Beni seviyor musunuz?"** diye sordu. Onlar da "Evet ya Resulallah! Seviyoruz." diye bağırdılar. Bunun üzerine Efendimiz (s.a.v.), **"Allah biliyor, ben de sizi seviyorum. Vallahi ben de sizi seviyorum. Vallahi ben de sizi seviyorum."**[4] diye cevap verdi. Bir keresinde Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), ensarı ziyaret ediyordu. Ensarın mahallesine geldiği zaman çocuklar onun etrafını sarıyor, Peygamber (s.a.v.) de çocuklara dua ediyor, onların başlarını okşuyor ve kendilerine selam veriyordu.[5]

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde Medineliler onu sevinçle, şarkılar söyleyerek, def çalarak karşıladılar. Resulullah'ı (s.a.v.) karşılayanlar arasında Medineli çocuklar da vardı. Bir sahabi şöyle diyor: İnsanların, Resulullah'ın (s.a.v.) teşrifiyle sevindikleri kadar hiçbir şeye sevindiklerini görmedim. Hatta çocukların, "İşte Resulullah geldi." dediklerini gördüm.[6]

1. Tirmizî, es-Sünen, Menâkıb, 31.
2. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 10, s. 39.
3. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 6, s. 101, 260; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 10, s. 39.
4. İbn-i Mâce, es-Sünen, Nikâh, 21.
5. Beyhakî, el-Âdâb, s. 343; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 3, s. 138.
6. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 222.

Cabir b. Semüre (r.a.) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v.) ile birlikte öğle namazı kıldım. Sonra ailesinin yanına giderken ben de arkasından onu takip ettim. Hz. Peygamber'i (s.a.v.), bazı çocuklar karşıladılar. Allah'ın Resulü (s.a.v.), onlardan her birinin yanağını teker teker okşadı. Bana gelince, benim de yanağımı okşadı. Elinde öyle bir serinlik ve koku hissettim ki sanki eli kokulu bitki sepetinden çıkmıştı."[1] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) çocukların masum olduğuna inanırdı. İnanç ayrımı gözetmeksizin bütün çocuklara sevgiyle, merhametle yaklaşırdı. Savaşlarda çocuklara, kadınlara ve sivillere dokunulmamasını emrederdi.

BİLGİ NOTU

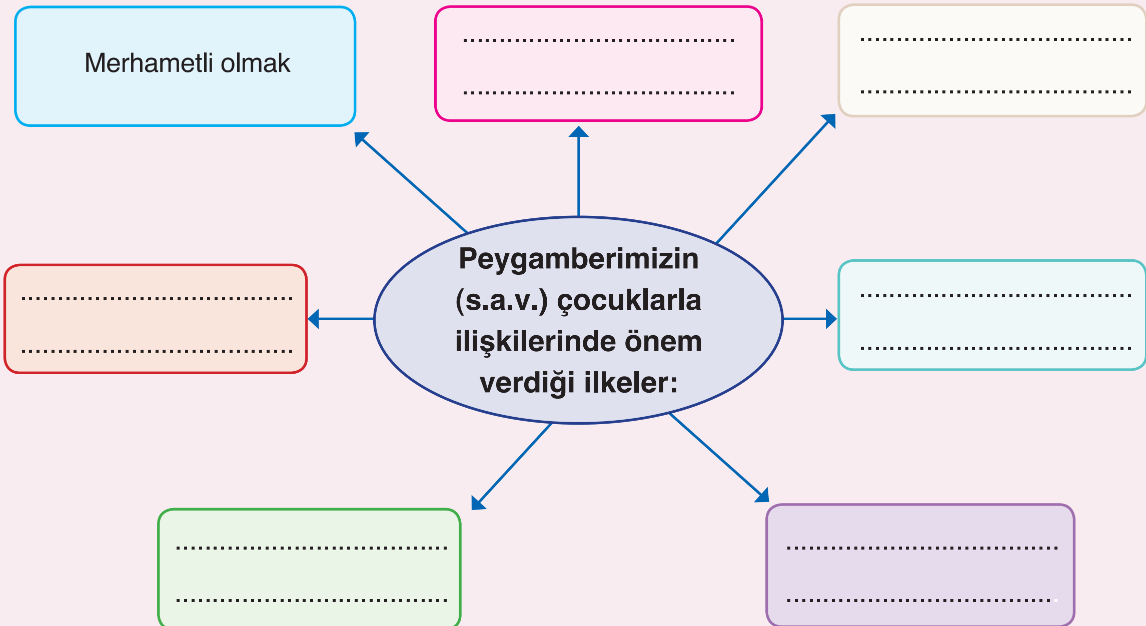
Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında bir Yahudi'nin oğlu bir gün hastalandı. Allah Resulü (s.a.v.), onu ziyarete gitti. Hastanın yanına oturdu ve ona, Müslüman olmasını teklif etti. Hasta çocuk, orada bulunan babasına baktı. Babası, "Oğlum, Ebu'l-Kâsım'ın sözünü dinle." dedi. Bunun üzerine çocuk Müslüman oldu. Efendimiz (s.a.v.), hastanın yanından çıkınca **"Şu genci cehennem azabından kurtaran Allah'a hamdolsun."** buyurdu.

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Merdâ, 11, Cenâiz, 80; Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 3, s. 227.

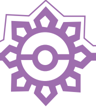

ETKİNLİK

Peygamberimizin (s.a.v.) çocuklarla ilişkilerini dikkate alarak aşağıdaki şemayı tamamlayınız.

1. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Fedâil, 80.

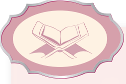

3. YETİMLERİN BABASI PEYGAMBERİMİZ

Yetim ve öksüz kime denir? Yetimler ve öksüzler ne gibi zorluklar yaşar? Düşününüz.

Daha doğmadan babası vefat eden ve yetim olarak dünyaya gelen Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), annesi Âmine'yi de altı yaşındayken kaybetmişti. Dolayısıyla Hz. Muhammed (s.a.v.), yetim ve öksüz olarak büyümüştü. Yetim olmanın, öksüz kalmanın verdiği sıkıntıları ve ortaya çıkardığı zorlukları bizzat yaşayarak görmüştü. Yetimlerin ve öksüzlerin durumunu çok iyi bilen Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), onlara her zaman sahip çıkmıştı. Yetimleri korumuş, öksüz ve kimsesiz çocuklara her zaman yardımcı olmuştu. Sahabilerine de yetimlere iyi davranmalarını, öksüz ve kimsesiz çocuklara sahip çıkmalarını tavsiye etmişti. Bir hadisinde, **"Ben ve yetime kol kanat geren kimse, cennette şu iki elin parmakları gibi birbirine yakınız."**[1] buyurmuştu.

HADİS YORUMLAYALIM

خَيْرُ بَيْتٍ فِى الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ وَشَرُّ بَيْتٍ فِى الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ

"Müslümanların evleri içinde en hayırlı ev, içinde yetime iyi muamele edilen evdir. Müslümanların evleri içinde en kötü ev de yetime kötü muamele edilen evdir."

İbn-i Mâce, es-Sünen, Edeb, 6.

Hz. Peygamber (s.a.v.) yetimleri her zaman korurdu. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Hz. Hatice (r.a.) ile evlendiğinde eşinin önceki evliliğinden biri kız, diğeri erkek iki çocuğu vardı. Bunlardan biri olan Hind, Resulullah'ın (s.a.v.) terbiyesinde ve gözetiminde büyümüştür. Allah Resulü (s.a.v.), bu yetim çocuğa sahip çıkmıştır. Ona hep şefkat ve merhametle muamele etmiştir. Yetim, Hind'i öz çocuklarından ayırmamıştır.[2]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), yetim hakkı konusunda son derece duyarlı olmuştur. Örneğin Medine'ye hicret ettiğinde mescit yapımı için uygun görülen bir arsa vardı. Bu arsa, iki yetime aitti. Yetimler, arsayı bedelsiz olarak mescit yapılması için vermek istediler. Ancak Hz. Peygamber (s.a.v.), onların mağdur olmasını istemedi. Yetimlere parasını ödeyip arsayı onlardan satın aldı ve sonra da buraya Mescid-i Nebi'yi inşa ettirdi.[3]

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) amcası Hamza (r.a.), Uhud'da şehit olmuştu. Onun Ümame adında, yetim kalan bir kızı vardı. Mekke'de annesiyle yaşıyordu. Peygamberimiz (s.a.v.), Ümame'ye hep sahip çıktı ve onu korudu. Ümame'yi, eşi Ümmü Seleme'nin oğlu Seleme b. Seleme (r.a.) ile evlendirdi. 629 yılında kaza umresini yapıp Medine'ye dönerken Ümame, Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte Medine'ye gelmek istedi. Resulullah (s.a.v.), Ümame'yi yanına aldı, Medine'ye getirdi. Hz. Ali (r.a.), Cafer b. Ebu Talip (r.a.) ve Zeyd b. Harise (r.a.) Ümame'yi kendi yanlarına almak istediler. Aralarında anlaşamadılar. Resulullah (s.a.v.), onu Cafer'e (r.a.) verdi. Çünkü Cafer'in (r.a.) eşi, Ümame'nin teyzesiydi. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ümame'nin, teyzesinin yanında daha rahat olacağını düşündüğü için onu Cafer'e verdi.[4]

1. Müslim, el- Câmiu's-Sahih, Zühd, 42; Buhârî, el-Edebü'l-Müfred, s. 113.
2. M. Yaşar Kandemir, "Hatice", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 16, s. 465.
3. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 227.
4. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 10, s. 168-169.

Peygamberimiz (s.a.v.), yetim hakkı konusundaki hassasiyetini bir hadisinde şöyle belirtmiştir: **Allah'ım, ben iki zayıfın; yetimin ve kadının hakları konusunda (insanları) şiddetle uyarıyorum, onların haklarına el uzatılmasını (özellikle) yasaklıyorum.**"[1]

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) amcasının oğlu Cafer (r.a.), Mûte Savaşı'nda şehit düşmüştü. Allah Resulü (s.a.v.), onun ailesiyle yakından ilgilendi. Ashabına, **"Cafer b. Ebi Talip ailesi için yemek yapın. Çünkü başlarına, onları meşgul edecek bir iş gelmiştir."** buyurarak tavsiyede bulundu.[2] Peygamberimiz (s.a.v.), Cafer'in (r.a.) ailesine, yetimlerine sahip çıktı. Onun çocuklarıyla yakından ilgilendi. Onları evine getirdi, yedirdi, içirdi, misafir etti. Cafer b. Ebu Talip'in (r.a.) oğlu Abdullah (r.a.), Peygamber Efendimizin (s.a.v.) bu zor günlerinde kendilerine nasıl davrandığını şöyle anlatıyor: "Babam şehit olduğunda Resulullah (s.a.v.) minbere doğru yürüdü, benim başımı okşuyordu. Beni minberin dibine oturttu ve kendisi minbere çıkıp hutbe okudu. Hutbeden sonra evine girdi. Beni de yanına aldı. Ailem için bir yemek yapılmasını emretti. Kardeşime de haber gönderdi. Resulullah'ın (s.a.v.) yanında çok güzel ve bol yemek yedik. Hizmetçisi Selma'yı pazara gönderdi. Biraz arpa aldı. Onu öğüttü, sonra da eledi. Arkasından onu pişirdi ve arasına zeytinyağı koydu. Üzerine de biber serpti. Ben ve kardeşim yedik. Resulullah'ın (s.a.v.) evinde üç gün kaldık. Hanımlarından herhangi birinin evine gittiğinde biz de onunla dolaşıyorduk. Sonra evimize döndük..."[3]

Peygamberimiz (s.a.v.) yetimlere sahip çıkılmasını istemiş, kendisi de bu konuda insanlara örnek olmuştur.

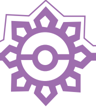
BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocuklarla yakından ilgilenirdi. Onlara sevgisini ve ilgisini hem sözleri hem de davranışlarıyla gösterirdi.

Mute Savaşı'ndan sonra ordu Medine'ye döndüğünde halk, onları şehir dışında karşıladı. Orduyu karşılayanlar arasında çocuklar da vardı. Resulullah (s.a.v.), Cafer'in (r.a.) şehit olduğunu biliyordu. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ashabına, **"Çocukları tutunuz, onları bineklere bindiriniz. Cafer'in oğlunu da bana veriniz."** buyurdu. Bunun üzerine Cafer'in (r.a.) oğlu Abdullah ona getirildi. Resulullah (s.a.v.) çocuğu aldı, onu bineğine bindirip önüne oturttu.

İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 33.

1. İbn-i Mâce, es-Sünen, Edeb, 6; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 2, s. 440.
2. Vâkıdî, Kitabu'l-Meğâzî, C 2, s. 425.
3. Vâkıdî, Kitabu'l-Meğâzî, C 2, s. 426.

Medine’de bir yetim, hurma ağacı sebebiyle ashaptan Ebu Lübabe (r.a.) ile anlaşmazlığa düşmüştü. Yetim, Resulullah’a (s.a.v.) gelerek durumu ona aktardı ve Ebu Lübabe’yi (r.a.) şikâyet etti. Olayı araştıran Hz. Peygamber (s.a.v.), anlaşmazlıkta Ebu Lübabe (r.a.) lehine hüküm verdi. Yetim bu duruma çok üzüldü. Peygamberimiz (s.a.v.), onun üzüldüğünü görünce dayanamadı. Ebu Lübabe’den (r.a.), ağacı yetime vererek, hakkından feragat etmesini istedi. Ancak Ebu Lübabe (r.a.) buna razı olmadı. Hz. Peygamber (s.a.v.), **“Senin bu hurma ağacına karşılık cennette bir hurma ağacın olacaktır.”** buyurdu. Bunu duyan İbnü’d-Dahdaha (r.a.) adlı sahabi, “Ey Allah’ın Resulü! Ben yetime bir hurma ağacı versem bana ne var?” diye sordu. Resulullah (s.a.v.), **“Cennette bir hurma ağacın olacak.”** şeklinde cevap verdi. Bunun üzerine İbnü’d-Dahdaha (r.a.), o hurma ağacını Ebu Lübabe’den (r.a.) satın aldı ve yetim çocuğa verdi. Hz. Peygamber (s.a.v.), **“İbnü’d-Dahdaha için cennette, etekleri yere eğilmiş nice hurma ağaçları olacak.”** buyurdu. [1]

HADİS YORUMLAYALIM

مَنْ قَبَضَ يَتِيماً بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ الْبَتَّةَ إِلاَّ أَنْ يَعْمَلَ ذَنْباً لاَ يُغْفَرُ [لَهُ]

“Müslümanlar arasında kim bir yetimi, yiyecek ve içeceğini üstlenecek şekilde sahiplenirse, affedilmeyecek bir günah işlemedikçe Allah onu mutlaka cennete koyar.”

Tirmizî, es-Sünen, Birr, 14.

Başta yetimler olmak üzere çocuklar, Allah Resulü’nün (s.a.v.) kendilerine olan ilgi ve sevgisini karşılıksız bırakmazlardı. Çocuklar Peygamberimizi (s.a.v.) çok severlerdi. Onun kişiliğinden, ahlakından, güler yüzlü oluşundan çok memnun olurlardı. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.), herkese olduğu gibi çocuklara da güler yüzlü, anlayışlı ve merhametli davranırdı. Abdullah b. Haris (r.a.) şöyle demiştir: “Resulullah’tan daha çok tebessüm eden birini görmedim.”[2]

ETKİNLİK

Siz Peygamber Efendimizin (s.a.v.) çocuklara karşı en çok hangi davranışlarından etkilendiniz?

Siz Peygamberimizi (s.a.v.) gören çocukların yerinde olsaydınız neler hissederdiniz? Söyleyiniz.

Aşağıya, Peygamberimize (s.a.v.) olan sevginizi ve duygularınızı ifade eden bir yazı yazınız.

....

....

....

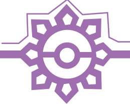
....

....

....

....

1. Vâkıdî, Kitabu’l-Meğâzî, C 2, s. 330-331.
2. İbn-i Sa’d, Kitabü’t-Tabakâti’l-Kebîr, C 1, s. 357, 358.

4. BİR HADİS ÖĞRENİYORUM

Anne ve babanızın sizi sevdiğini nasıl anlıyorsunuz? Söyleyiniz.

Dinimize göre çocuklar insan için göz aydınlığıdır ve dünya hayatının süsüdür. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, bu konuda şöyle buyrulur: **"Servet ve oğullar, dünya hayatının süsüdür; ölümsüz olan iyi işler ise Rabb'inin nezdinde hem sevapça daha hayırlı hem de ümit bağlamaya daha layıktır."**[1] Çocuk sahibi olmak, anne ve babalar için en büyük nimetlerden biridir. Bu sebeple insanlar, çocuklarının sağlıklı ve hayırlı olması için çaba göstermelidir. Onları, Allah'ını (c.c.) ve Peygamberini (s.a.v.) bilip tanıyan, inançlı, ibadetlerini yerine getirmeye önem veren, güzel ahlaklı kişiler olarak yetiştirmek için çaba harcamalıdırlar. Çocuklar, anne-babaların en değerli varlığıdır. Aynı zamanda Allah'ın (c.c.) bir emanetidir. Anne ve babalar bunun bilincinde olmalı, çocuklarını çok sevmelidirler. Onlara değer vermelidirler. Çocuklarına olan sevgilerini sözleri ve davranışlarıyla ortaya koymalıdırlar. Müslümanlar, her konuda olduğu gibi çocuk sevgisi konusunda da Sevgili Peygamberimiz'i (s.a.v.) örnek almalıdırlar. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.) gerek kendi çocuklarına gerekse diğer çocuklara sevgiyle yaklaşmıştır. Onlara olan sevgisini her fırsatta ifade etmiştir. Örneğin Medine sokaklarında gördüğü çocuklara selam vermiş, onlarla ilgilenmiştir. Sohbetlerinde çocukların da bulunmasına izin vermiş, mescidinde çocuklarla birlikte namaz kılmıştır. Böylece bize örnek olmuştur.

ETKİNLİK

أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ (رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ) قَالَ: قَبَّلَ رَسُولُ اللّٰهِ (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمْ) الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ، وَعِنْدَهُ الأَ قْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِىُّ جَالِسًا، فَقَالَ الْأَ قْرَعُ: إِنَّ لِى عَشَرَةً مِنَ الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا، فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّٰهِ (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمْ) ثُمَّ قَالَ:

مَنْ لاَ يَرْحَمُ لاَ يُرْحَمُ

Ebu Hureyre'nin (r.a.) haber verdiğine göre "Resulullah (s.a.v.), (torunu) Hasan b. Ali'yi (r.a.) öptü. O sırada yanında Akra' b. Hâbis et-Temîmî (r.a.) oturmaktaydı. Akra' (r.a.) şöyle dedi: 'Benim on çocuğum var ama hiçbirini öpmüş değilim.' Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) ona baktı ve ardından şöyle buyurdu: **"Merhamet etmeyene merhamet edilmez!"**

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Edeb, 18.

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız. Hadisten ne gibi mesajlar, hangi ilke ve değerler çıkarılabilir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

1. Kehf suresi, 46. ayet.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocuklarına ve torunlarına nasıl davranırdı? Örnek vererek anlatınız.

2. Peygamberimizin (s.a.v.) ailesinde çocuklar kendini nasıl hisseder, hangi duyguları yaşardı? Açıklayınız.

3. Peygamberimiz (s.a.v.), çocuklara değer verdiğini hangi davranışlarıyla göstermiştir? Örnek veriniz.

4. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) yetimlere yaklaşımı nasıldı? Örnek vererek açıklayınız.

5. Anne ve babalar, çocuklarına sevgilerini nasıl gösterebilirler? Aşağıdaki kutucuklara, bu konuyla ilgili örnekler yazınız.

Çocuklarıyla ilgilenip zaman geçirerek

....
....

....
....

....
....

....
....

....
....

....
....

....
....

B Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

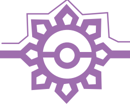
6. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) torunlarının adları hangi seçenekte doğru verilmiştir?

A) Ali ile Ahmet

B) Mahmut ile Mustafa

C) Abdullah ile Ali

D) Hasan ile Hüseyin

7. Peygamber Efendimizin (s.a.v.), biri hariç tüm çocukları kendisi hayattayken vefat etmiştir. Kızı …………………… Sevgili Peygamberimizden (s.a.v.) altı ay kadar sonra hayata veda etmiştir.

Boş bırakılan yere hangi isim getirilmelidir?

A) Fâtıma (r.a.)

B) Rukiye (r.a.)

C) Ümmü Gülsüm (r.a.)

D) Zeynep (r.a.)

8. I. Saçını kesip sadaka vermek

II. Güzel isim koymak

III. Akika kurbanı kesmek

IV. Sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okumak

Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alan bir mümin, dünyaya gelen çocuğu için yukarıdakilerden kaç tanesini yapmalıdır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

9. Peygamberimizin (s.a.v.) çocuklara davranışı için aşağıdakilerden hangisi **söylenemez?**

A) Sevgi

B) Şiddet

C) Merhamet

D) Hoşgörü

10. Peygamber Efendimizle (s.a.v.) ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Peygamberimiz (s.a.v.) çocuklara anlayışlı davranırdı.

B) Peygamberimiz (s.a.v.) yetimleri koruyup kollardı.

C) Peygamberimiz (s.a.v.) çocuklara şefkatle muamele ederdi.

D) Peygamberimiz (s.a.v.) erkek çocuklarını kız çocuklarından fazla severdi.

11. Peygamberimizin (s.a.v.) çocuklarla olan ilişkilerini örnek alan bir Müslüman'dan, aşağıdaki davranışlardan hangisi **beklenmez?**

A) Çocuklara hediye vermek

B) Yetimleri koruyup gözetmek

C) Çocukları iyi ve güzel davranışlara yönlendirmek

D) Çocukları arasında ayrım yapmak

C Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla doğru bir şekilde tamamlayınız.

cennette | yetime | terbiyeden | saygı | merhamet

✦ **"Küçüklerimize sevgi ve şefkatle davranmayan, büyüklerimize .... gösterme- yen bizden değildir."**

(Ebû Dâvud, es-Sünen, Edeb, 66.)

✦ **"Merhamet etmeyene .... olunmaz."**

(Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Edeb, 18; Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Fedâil, 65.)

✦ **"Müslümanların evleri içinde en hayırlı ev, içinde .... iyi muamele edilen evdir. Müslümanların evleri içinde en kötü ev de yetime kötü muamele edilen evdir."**

(İbn-i Mâce,es-Sünen, Edeb, 6.)

✦ **"Ben ve yetime kol kanat geren kimse, ... şu iki elin parmakları gibi birbirine yakınız."**

(Müslim, el- Câmiu's-Sahih, Zühd, 42; Buhârî, el-Edebü'l-Müfred, s. 113.)

✦ **"Hiçbir anne ve baba, çocuğuna güzel .... daha üstün bir miras bı- rakmış olamaz."**

(Tirmizî, es-Sünen, Birr, 33.)

4. ÜNİTE

EN GÜZEL ÖRNEK PEYGAMBERİMİZ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Peygamberimizin (s.a.v.), insan ilişkilerinde nelere önem verdiğini araştırınız.
2. Namazla ilgili bir ayet ve bir hadis öğrenerek bunları defterinize yazınız.
3. İbadetle temizlik arasında nasıl bir ilişki vardır? Araştırınız.
4. Temizlikle ilgili bir hadis öğrenip bu hadisten ne anladığınızı defterinize kısaca yazınız.

1. PEYGAMBERİMİZİN ALLAH SEVGİSİ

Allah'ı (c.c.) neden severiz? Açıklayınız.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), kâinatın sahibi ve hâkimi olan Allah'a (c.c.) son derece güçlü bir imanla bağlıydı. O, Rabb'ini (c.c.) çok sever, her işinde onun rızasına erişmeyi amaçlardı. Hz. Peygamber (s.a.v.), Allah'a (c.c.) gönülden bağlanmış bir mümindi. O, Allah'ı (c.c.) sevmeyi, hakiki imana ulaşmanın göstergelerinden biri sayardı. Bu konuyla ilgili bir hadisinde şöyle buyurmuştu: **"Şu üç şey kimde bulunursa o kişi imanın tadına ermiş olur: Allah'ı ve Resulü'nü her şeyden daha fazla sevmek, sevdiğini sadece Allah için sevmek, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmekten ateşe atılacakmış gibi korkmak."**[1]

Allah'a (c.c.) olan sevgimizi, ibadet ve davranışlarımızla göstermemiz gerekir.

Hz. Peygamberin (s.a.v.) Allah (c.c.) sevgisi o kadar fazlaydı ki hastalığı esnasında yakınları üzülüp ağlarken kendisi, Rabb'ine (c.c.) kavuşmak için âdeta can atıyordu. Onun, vefat etmeden önceki son sözünün, **"Allah'ım! Beni Refik-i Âlâ'ya (en yüce dosta/Rabb'ime) ulaştır!"** şeklindeki duası olduğu kaynaklarda ifade edilmektedir.[2] Resulullah (s.a.v.) vefat etmeden kısa süre önce azatlısı Ebu Mevhibe'ye (r.a.), **"Ey Eba Mevhibe! Bana dünyanın hazinelerinin anahtarları ve orada ebedî kalmak verildi. Ben de bunlar ile cennet ve Rabb'ime kavuşmak arasında muhayyer kılındım (serbest bırakıldım). Ben Rabb'ime kavuşmayı ve cenneti seçtim."**[3] buyurmuştur.

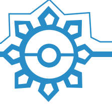
HADİS YORUMLAYALIM

كَانَ مِنْ دُعَاءِ دَاوُدَ يَقُولُ: اَللّٰهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَالْعَمَلَ الَّذِى يُبَلِّغُنِى اَللّٰهُمَّ
اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَىَّ مِنْ نَفْسِى وَأَهْلِى وَمِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ

"Davut Peygamber şöyle dua ederdi: Allah'ım! Senden seni sevmeyi, seni seven kişiyi sevmeyi, senin sevgine ulaştıran ameli isterim. Allah'ım, senin sevgini bana kendimden, ailemden ve soğuk sudan daha sevimli eyle."

Müslim,el- Câmiu's-Sahih, Fedâilü's-Sahabe, 96.

1. Buhârî,el-Câmiu's-Sahih, İman, 9
2. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 732.
3. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 394.

Resulullah (s.a.v.), Allah'a (c.c.) olan sevgisinin ve imanının bir yansıması olarak her zaman Rabb'ine (c.c.) sığınır ve güvenirdi. Bir işte gerekli olan şeylerle ilgili olarak elinden gelen her şeyi yapar, sonra da Allah'a (c.c.) tevekkül ederdi. Kendisine yardım etmesi ve kendisini başarıya ulaştırması için Allah'a (c.c.) dua ederdi. Tam bir teslimiyetle Allah'a (c.c.) tevekkül eden Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), Cenab-ı Hakk'ın (c.c.) kendisine yardım edeceğini, kendisini sahipsiz ve yardımsız bırakmayacağını bilirdi. Örneğin Hicret esnasında Peygamberimiz (s.a.v.) ile Hz. Ebu Bekir (r.a.), Sevr Mağarası'nda gizlenmişlerdi. Bir grup müşrik, mağaranın kapısına kadar gelmiş, Hz. Ebu Bekir (r.a.) de bu durumdan çok endişelenmişti. Ancak Rabb'ine (c.c.) sonsuz bir teslimiyetle bağlı olan Hz. Peygamber (s.a.v.), **"…Arkadaşına, 'Üzülme! Allah bizimle beraberdir.' diyordu..."**[1]

Dua ederek Allah'a (c.c.) olan sevgimizi, bağlılığımızı ve teslimiyetimizi gösterebiliriz.

Hz. Peygamber (s.a.v.) için Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını yerine getirmek, onun rızasına nail olmak her şeyden önce gelirdi. Peygamberimiz (s.a.v.), Cenab-ı Hakk'ın (c.c.) kendisine verdiği tebliğ görevini yerine getirmek ve Rabb'ine (c.c.) mahcup olmamak için elinden gelen çabayı gösterdi. Peygamberlik hayatı boyunca Allah (c.c.) yolunda mücadele etti. İslam tebliği uğruna canını ortaya koydu. Bu uğurda müşriklerin baskılarına, eziyetlerine ve tehditlerine maruz kaldı. Onların kendisiyle alay etmesinden, kendisini kınamasından korkmadı. Müşrikler Hz. Peygambere (s.a.v.); para, mal, mülk, makam vb. teklif ettiler. Ona uzlaşma önerdiler. "Bir yıl sen bizim ilahlarımıza tap, bir yıl da biz senin ilahına tapalım." dediler. Ancak Resulullah (s.a.v.) bunu kesin bir dille reddetti.[2] Müşrikler Hz. Peygamber'i (s.a.v.) ölümle tehdit ettiler, ona suikast teşebbüsünde bulundular. Ama bütün bunlar, Peygamberimizi (s.a.v.) Allah'ın (c.c.) verdiği görevi yerine getirmekten alıkoymadı. Çünkü Allah'ın (c.c.) emrini yerine getirip onun rızasını kazanmak, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) için her şeyden önemliydi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), her zaman Allah'ı (c.c.) anmaya önem verirdi. Çünkü sevmek, sevdiğini unutmamayı, onu hep hatırlamayı gerektirir. Resulullah (s.a.v.), bu bilinç içerisinde Allah'ı (c.c.) çok zikrederdi. **"Allah'ı zikredenle etmeyen kimsenin durumu, diri ile ölünün durumu gibidir."**[3] buyurarak insanları Allah'ı (c.c.) zikretmeye yönlendirirdi. O, daima kalben Allah'ı (c.c.) anar, dili ile de Allah'ı (c.c.) zikretmeye önem verirdi. Lâ ilâhe illallah, Sübhânallah, Elhamdülillah vb. ifadelerle her zaman Rabb'ini (c.c.) zikrederdi. **"Zikrin en faziletlisi, 'Lâ ilâhe illallah'tır."**[4] buyururdu. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.); yeme, içme, yatma, kalkma vb. her işine Allah'ın (c.c.) adını anarak başlar, besmele çekerdi. Hz. Ali (r.a.), "Onun oturuşu ve kalkışı ancak Allah'ın zikriyle olurdu."[5] demiştir.

1. Tevbe suresi, 40. ayet.
2. Kur'an Yolu, Türkçe Meal ve Tefsir, C 5, s. 3808.
3. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Daavât, 66.
4. Tirmizî-, es-Sünen, Daavât, 9.
5. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 409.

HADİS YORUMLAYALIM

اَللَّهُمَّ أَعِنِّى عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

“Allah’ım! Seni anmak, sana şükretmek, sana güzelce kulluk etmekte bana yardım et.”

Ebu Dâvûd, es-Sünen, Salât, 361; Nesâî, es-Sünen, Sehv, 60.

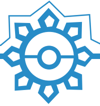
Besmele çekmek, Allah’ı (c.c.) zikretmenin yollarından biridir (Hattat: Abdullah Aydemir).

Allah’ı (c.c.) anmanın yollarından biri de Kur’an okumaktır. Hz. Peygamber (s.a.v.), Allah’ın (c.c.) kelamını okurken ve dinlerken çok etkilenir, bazen de ağlardı. Abdullah b. Mesud (r.a.), Kur’an-ı Kerim’i çok güzel okurdu. Allah Resulû (s.a.v.) bir keresinde Abdullah b. Mesud’a (r.a.) Kur’an okumasını söylemiş, o da Efendimizin (s.a.v.) dediğini yapmıştı. **“Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara şahit yaptığımızda kâfirlerin hâli ne olacak?”**[1] ayetine geldiği zaman Peygamberimiz (s.a.v.) dayanamamış, mübarek gözlerinden yaşlar boşanmıştı.[2]

Hz. Peygamber (s.a.v.), Allah’ı (c.c.) anmanın en güzel yollarından biri olan, ibadetleri konusunda da son derece hassastı. O; namaz, oruç, zekât, hac, kurban vb. ibadetlerini severek, isteyerek, zamanında ve Allah’a (c.c.) tam bir teslimiyetle yerine getirirdi.

Hz. Peygamber (s.a.v.) hayatı boyunca birçok zorluk ve sıkıntıyla karşılaşmıştır. O daha doğmadan babası vefat etmiş, böylece Resulullah (s.a.v.) yetim olarak dünyaya gelmiştir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), altı yaşındayken annesini kaybetmiştir. Sekiz yaşında da kendisinin bakımını üstlenen, çok sevdiği dedesi Abdülmuttalip ölmüştür. Yirmi beş yıl boyunca mutlu bir evlilik yaşadığı sevgili eşi Hz. Hatice’nin (r.a.) ve yedi çocuğundan altısının vefatına şahit olmuştur. Allah Resulü (s.a.v.) yaşadığı bütün bu acı olaylar karşısında hiçbir zaman sabrını ve metanetini kaybetmemiştir. Hep Allah’a (c.c.) sığınmış, ona tevekkül etmiştir. Örneğin oğlu İbrahim küçük yaşta vefat ettiğinde ağlamış ama bu üzücü olay karşısında o, sabrını ve metanetini korumuştur.

1. Nisâ suresi, 41. ayet.
2. Tirmizî, Kitabü’ş-Şemâil, 324.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), tebliğ görevini yaparken müşriklerin baskılarına, eziyetlerine, hakaret ve alaylarına maruz kalmıştır. Ancak o, karşılaştığı bütün bu zorluklara hep sabretmiştir. Hayatı boyunca Rabb'inin (c.c.) yolunda mücadele etmiştir. Tek başına da kalsa hak yolda yürümekten vazgeçmemiştir. Bu mücadelesinde de her zaman Allah'a (c.c.) güvenip sığınmıştır. **"O hâlde (Resulüm), peygamberlerden azim sahibi olanların sabrettiği gibi sen de sabret…"**[1] ayetinde de belirtildiği gibi o, zorluklara hep sabırla ve Rabb'inden (c.c.) yardım dileyerek karşı koymuştur. Örneğin Allah Resulü (s.a.v.), Taif'e gittiğinde burada kötü muameleyle karşılaşmış ve taşlanmıştır. Hatta atılan taşlardan vücudu kanlar içinde kalmıştır. Ama Hz. Peygamber (s.a.v.) yine de Taiflilere beddua ve lanet etmemiş, onların iyiliği için dua etmiştir.[2]

ETKİNLİK

Sizce Allah'a (c.c.) olan inancımızı, sevgimizi, bağlılığımızı hangi söz ve davranışlarımızla ortaya koyabiliriz? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………

2. PEYGAMBERİMİZİN SAMİMİYETİ

"Samimi olmak" ne demektir? Sizce samimi bir insanda hangi özellikler bulunur? Söyleyiniz.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), insan ilişkileri konusunda özenli davranırdı. Resulullah (s.a.v.) alçak gönüllü bir insandı. Hiç kimseyi küçümsemezdi. Çevresindeki insanlarla ilişkilerinde samimi ve sevecen bir yaklaşım sergilerdi. Efendimizin (s.a.v.) İslam tebliğinde başarılı olmasında onun samimi, sevecen ve yumuşak huylu olmasının önemli bir rolü olmuştur.

Hz. Peygamber (s.a.v.); insanlara karşı güler yüzlü, sıcakkanlı, anlayışlı ve hoşgörülü davranırdı. Abdullah b. Haris (r.a.) adlı sahabi bu konuda, "Resulullah'tan daha çok tebessüm eden birini görmedim."[3] demiştir.

1. Ahkâf suresi, 35. ayet.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretün-Nebeviyye, C 2, s. 75-77.
3. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebir, C 1, s. 358.

Hz. Peygamber (s.a.v.) **“Din kardeşini güler yüzle karşılamaktan ibaret bile olsa hiçbir iyiliği küçümseme.”**[1] buyurarak sahabilerine güler yüzlü olmayı tavsiye ederdi. İnsanlar Peygamberimize (s.a.v.) her zaman saygılı ve edepli davranırlar ama kendilerini onun yanında rahatsız da hissetmezlerdi. Onların böyle hissetmelerinin sebebi, Peygamberimizin (s.a.v.) ashabına yakın ve samimi davranmasıydı. Hz. Ali’nin (r.a.) haber verdiğine göre “Resulullah’ın (s.a.v.) meclisindekilerin hepsi, ona kendilerini herkesten daha yakın olarak görürlerdi. Bir şahıs onun yanına oturduğunda ya da durumunu ona arz ettiğinde kendisi ayrılıncaya kadar Allah Resulü (s.a.v.) sabırla onu dinler ve onunla ilgilenirdi.”[2]

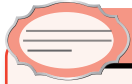
HADİS YORUMLAYALIM

اَلْمُؤْمِنُ مُؤْلَفٌ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ

“Mümin cana yakındır. (İnsanlarla) yakınlık kurmayan ve kendisiyle yakınlık kurulamayan kimsede hayır yoktur.”

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 2, s. 400.

Hz. Peygamber (s.a.v.) herkese değer verir; insanlara, durumlarına ve faziletlerine göre iltifatta bulunurdu. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), beraber oturduğu kimselere öyle samimi davranır, öyle iltifatlarda bulunurdu ki onun meclisindeki herkes, “Peygamber (s.a.v.) en çok beni seviyor, onun yanında en değerli kişi benim.” diye düşünürdü.[3]

BİLGİ NOTU

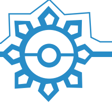
Peygamberimiz (s.a.v.), yeni Müslüman olmuş olan Amr b. As’a (r.a.) iltifat etmiş, yakın davranmış ve onu bir seferde komutan olarak tayin etmişti. Peygamberimizin (s.a.v.) yakın ve samimi tavrını gören Amr b. As (r.a.) da Resulullah’ın (s.a.v.) en çok kendisini sevdiğini düşünmüş ve bir keresinde, “Ya Resulallah! En çok kimi seversin?” diye sormuştu. “**Aişe’yi.**” cevabını alınca “Ya erkeklerden?” demiş, “**Aişe’nin babası Ebu Bekir’i**.” cevabını alınca “Sonra kimi?” diye tekrar sormuştu. “**Ömer’i**.” cevabını alınca aynı soruyu sormaya devam etmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) her seferinde başka birinin ismini söyleyince en sona kendisinin kalacağından korkan Amr b. As (r.a.), artık sormayı bırakmıştır.

Buhârî, el-Câmiu’s-Sahih, Meğâzî, 63; Tirmizî, Kitabü’ş-Şemâil, 346-347.

Allah Resulü (s.a.v.), insanlara samimi davranır, herkese değer verirdi. İnsanlara verdiği değeri söz ve davranışlarıyla gösterir, karşısındakilere de hissettirirdi. Örneğin biriyle karşılaştığında ona selam verir, hâl ve hatırını sorardı. İnsanlara isimleriyle hitap etmeye özen gösterirdi. Hz. Muhammed (s.a.v.), çocukları ve kadınları gördüğünde onlara selam verirdi. Çocuklara hâl ve hatır sorar, zaman zaman onlarla şakalaşırdı. Çocukları azarlamaz, onlar yanlış davranışta bulunduğunda kendilerini güzel bir şekilde ve kırmadan uyarırdı.

1. Müslim, el-Câmiu’s-Sahih, Birr, 144.
2. İbn-i Sa’d, Kitabü’t-Tabakâti’l-Kebîr, C 1, s. 409.
3. Tirmizî, Kitabü’ş-Şemâil, s. 339.

HADİS YORUMLAYALIM

أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمْ) قَالَ: اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün, **“Din samimiyettir.”** buyurdu. (Sahabiler) “Kime karşı ya Resulallah?” diye sordular. Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Allah’a, kitabına, Resulü’ne, Müslümanların yöneticilerine ve bütün Müslümanlara.”**

Müslim, el-Câmiu’s-Sahih, İman, 95.

Anne ve babalar, Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, çocuklara samimi ve yakın davranmalıdırlar.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) toplumun her kesimiyle oturur, konuşur ve ilgilenirdi. Hür; köle, kadın-erkek, çocuk, yaşlı, Müslüman, gayrımüslim ayrımı yapmadan herkese değer verirdi. Davet edildiği yere gitmeyi, kendisine gelen hediyeyi kabul etmeyi, karşısındaki insana değer vermenin bir gereği kabul ederdi. Enes b. Malik (r.a.) der ki: “Peygamber (s.a.v.) hastaları ziyarete gider, cenaze namazında ve definde hazır bulunur, at ve deveye sahip olduğu hâlde merkebe biner, bir köle dahi davet etse onun davetini kabul ederdi…”[1]

Bir keresinde Adiy b. Hatem (r.a.), Mescid-i Nebi’de bulunan Resulullah’ın (s.a.v.) yanına gelmişti. O sırada da henüz Müslüman olmamıştı. Resulullah (s.a.v.), **“Bu adam kimdir?”** diye sordu. “Adiy b. Hatem’dir.” dediler. Efendimiz (s.a.v.) ona yakınlık gösterdi, samimi davrandı. Adiy b. Hatem’i (r.a.) alıp evine götürdü, onu evinde misafir etti. Hurma lifiyle doldurulmuş minderi Adiy b. Hatem’e (r.a.) verdi, kendisi yere oturdu. Daha sonra ona İslam’ı anlattı. Adiy (r.a.) de Müslüman oldu.[2]

1. Tirmizî, Kitabü’ş-Şemâil, s. 333; İbn-i Sa’d, Kitabü’t-Tabakâti’l-Kebîr, C 1, s. 356.
2. İbn-i Sa’d, Kitabü’t-Tabakâti’l-Kebîr, C 1, s. 309.

BİLGİ NOTU

Enes b. Malik (r.a.), Peygamberimizin insanlara değer vermesi ve samimi davranmasıyla ilgili olarak şöyle demektedir: “Bir adam, Resulullah (s.a.v.) ile karşılaşıp onunla musafaha yaptığı (el sıkıştığı) zaman adam elini çekmedikçe Resulullah (s.a.v.) elini çekmezdi. Yine adam yüzünü çevirmedikçe Resulullah (s.a.v.) yüzünü çevirmezdi. Resulullah’ın (s.a.v.), yanına oturan arkadaşına karşı ayaklarını uzattığı da görülmemiştir. Resulullah (s.a.v.) biriyle karşılaştığında adam ayrılmadan Resulullah (s.a.v.) ayrılmazdı. Yine Resulullah’ın (s.a.v.) arkadaşlarından biri onunla karşılaşıp elini ona uzatacak olursa hemen elini tutardı. Arkadaşlarından biri onun kulağına eğildiğinde o da eğilirdi. Adam ağzını onun kulağından çekmedikçe Resulullah (s.a.v.) kulağını çekmezdi.”

İbn-i Sa’d, Kitabü’t-Tabakâti’l-Kebîr, C 1, s. 362-363.

Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, insanlarla ilişkilerimizde sıcak ve samimi olmalıyız.

Bizler de Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alalım. İnsanlarla sıcak ve samimi ilişkiler kurmaya önem verelim. Başkalarını küçümsemeyelim, insanlara değer verelim.

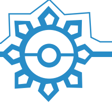

HADİS YORUMLAYALIM

لاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، وَلاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ

“Birbirinizden nefret etmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah’ın kulları, kardeş olun. Bir Müslüman’ın (din) kardeşiyle üç günden fazla küs durması helal olmaz!”

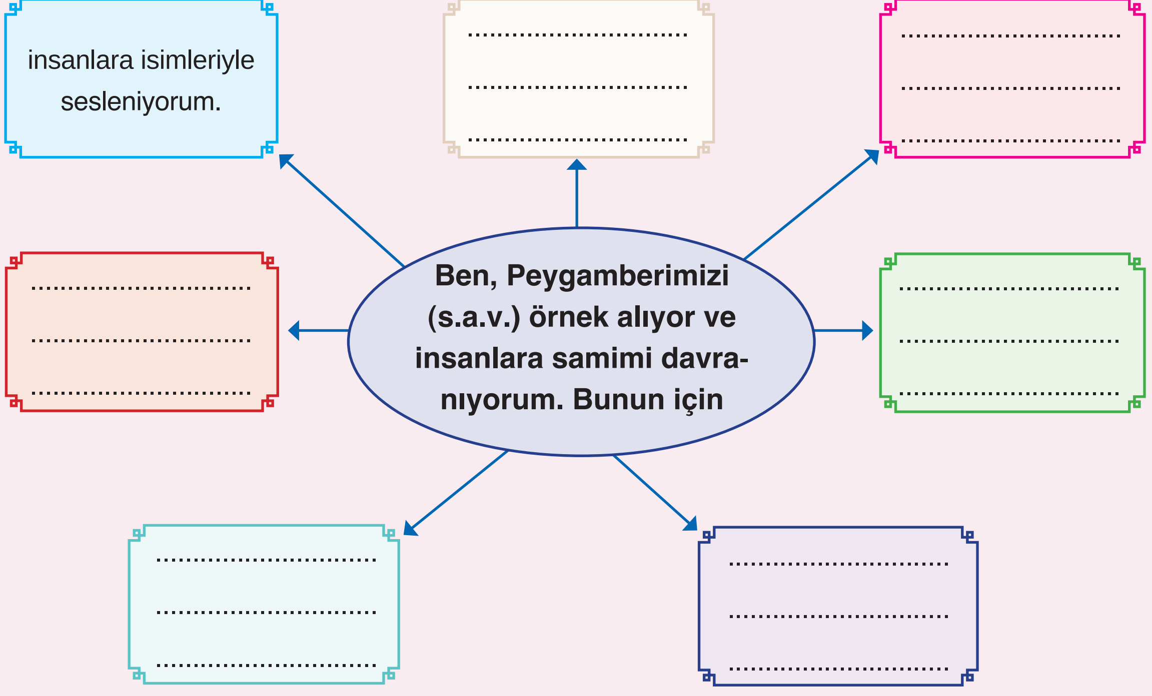
Buhârî, el-Câmiu’s-Sahih, Edeb, 62.

ETKİNLİK

Siz, insanlara verdiğiniz değeri, onlara karşı samimiyetinizi, yakınlığınızı hangi söz ve davranışlarınızla ifade ediyorsunuz? Aşağıya örnekler yazınız.

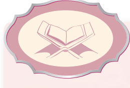
3. PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA TEMİZLİK

Namazlardan önce abdest almamızın sebebi ne olabilir? Düşününüz.

Dinimizde ve İslam kültüründe temizlik için taharet kavramı kullanılır. Yüce dinimiz İslamiyet, taharete yani temizliğe büyük önem verir. Dinimiz; bedenimizi, elbiselerimizi, çevremizi temiz tutmamızı ister. Ayrıca dinimize göre insanın kalbini, iç dünyasını da temiz tutması gerekir. Kalp temizliği, kalbin şirk, küfür gibi yanlış inançlardan arındırılmasıyla olur. Ayrıca kalbi temiz insan; kin, nefret, düşmanlık, ikiyüzlülük, kıskançlık gibi olumsuz duygulardan uzak olmalıdır. Sağlam bir inanç sahibi olmalı; sevgi, saygı, merhamet, anlayış, affedicilik, alçak gönüllülük gibi güzel duygularla bezenmelidir. İslamiyet, temizliği bazı ibadetlerin ön şartı kabul eder. Örneğin namaz kılmak için abdest alınması zorunludur. Abdestsiz kılınan namaz, sahih yani geçerli olmaz. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: **"Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edip topuklara kadar ayaklarınızı da (yıkayın)…"**[1] Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) de **"Sizden bir kimse, abdesti bozulunca tekrar abdest almadıkça Allah, onun kılacağı namazını kabul etmez."**[2] buyurarak aynı hususa dikkat çekmiştir. Dinimize göre namaz kılacak kişinin, bedeni gibi elbiselerinin ve namaz kılacağı yerin de temiz olması gereklidir.

1. Mâide suresi, 6. ayet.
2. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Hıyel, 2; Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Tahâret, 2.

HADİS YORUMLAYALIM

مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ الصَّلاَةُ وَمِفْتَاحُ الصَّلاَةِ الْوُضُوءُ

"Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı abdesttir (temizliktir)."

Tirmizî, es-Sünen, Tahâret, 1.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), her konuda olduğu gibi temizlik konusunda da dinimizin emirlerini en güzel şekilde yerine getirmiştir. Böylece o, ümmetine örnek olmuştur. Hz. Peygamberin (s.a.v.) önem verdiği temizlik türünün başında beden temizliği gelmektedir. O, bedeninin temiz olmasına çok önem vermiştir. Sık sık banyo yaparak temizlenmiştir. Ümmetini de bu konuda özenli olmaya yönlendirmiştir. Resulullah (s.a.v.), özellikle toplu hâlde bulunulan yerlerde diğer insanları rahatsız etmemek için temizliğe daha fazla özen gösterilmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Bu bağlamda, cuma günleri namaz için camiye gelenlerin boy abdesti almalarını öğütlemiştir. Bir hadisinde, "**Sizden biriniz, cuma namazına geleceği zaman temizlenip yıkansın.**"[1] buyurmuştur.

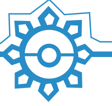

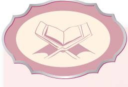

Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, bedenimizin temizliğine önem vermeliyiz.

Resulullah (s.a.v.), ellerinin temizliği konusunda çok titiz davranmıştır. Özellikle yemeklerden önce ve sonra ellerini yıkamaya önem vermiş, ashabına da böyle yapmayı tavsiye etmiştir. O, bu konuyla ilgili bir hadisinde, **"Yemeğin bereketi, yemekten önce ve sonra elleri yıkamaktadır."**[2] buyurmuştur. Allah Resulü (s.a.v.), ağız ve diş temizliğine ise ayrı bir önem vermiştir. O, dişlerini misvak denilen bir ağaç parçasıyla sık sık temizlemiştir. Bu konuda da ümmetine çok sıkı tavsiyelerde bulunmuştur. Örneğin bir hadisinde, **"Misvak hem ağzı temizler hem de Allah'ın rızasını kazandırır."**[3] buyurmuştur.

1. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Cuma, 2.
2. Tirmizî, es-Sünen, Et'ime, 39.
3. Nesâî, es-Sünen, Tahâret, 5.

HADİS YORUMLAYALIM

لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِى لَأَ مَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ وُضُوءٍ

"Ümmetime sıkıntı verecek olmasaydım onlara her abdest alışlarında misvak kullanmalarını emrederdim."

Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 1, s.214.

Elleri yıkamak ve dişleri temizlemek Peygamberimizin (s.a.v.) sünnetidir.

Hz. Peygamber (s.a.v.), tırnak ve saç temizliğini beden temizliğinin önemli bir parçası olarak görmüştür. Uzayan tırnakları kesmeyi fıtratın (yaratılışın) gereği olarak değerlendirmiş[1] saç ve sakalının temiz ve bakımlı olmasına önem vermiştir. Ashabını da bu konuda zaman zaman uyarmıştır. Örneğin bir keresinde kıyafetleri kirli, saçı başı dağınık bir adam görmüş, **"Bu adam saçlarını düzeltecek bir şey bulamamış mı?"**[2] buyurmuştu.

Peygamberimiz (s.a.v.), kılık kıyafetinin temiz ve düzgün olmasına önem vermiştir. O, her zaman temiz kıyafetler giymiştir. Onun elbisesi eski olabilir ama asla kirli olamazdı. Resulullah (s.a.v.), ashabını da görünüşlerinin düzgün, giysilerinin temiz olması konusunda uyarırdı. O, bir keresinde giysileri kirli bir kişiyi görünce, **"Bu adam elbiselerini yıkayacak bir şey bulamıyor mu?"**[3] buyurmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.), zengin olduğu hâlde giyimine özen göstermeyen birini de **"Allah, verdiği nimetleri kulunun üzerinde görmeyi sever."**[4] buyurarak uyarmıştır.

1. bk. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Tahâret, 49.
2. Ebu Davud, es-Sünen, Libas, 17.
3. Ebu Davud, es-Sünen, Libas, 17.
4. Tirmizî, es-Sünen, Edeb, 54.

Hz. Muhammed (s.a.v.) temizliği bir bütün olarak görmüş, beden ve elbise temizliğinin yanı sıra çevre temizliğine de önem vermiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.), doğayı Allah'ın (c.c.) insana bir emaneti olarak değerlendirmiştir. Doğadaki dengeyi bozacak davranışlardan kaçınılmasını istemiştir. O, doğadaki dengenin bir parçası olan hayvanların korunmasını emretmiş, ağaç dikmek suretiyle çevrenin yeşillendirilmesini istemiş, akarsuların ve nehirlerin kirletilmesini de yasaklamıştır. Allah Resulü (s.a.v.) **"Sizden biriniz, elinde bir ağaç fidanı varsa, kıyamet kopacağını bilse dahi dikecek vakti varsa onu diksin."**[1] buyurarak insanları çevreyi yeşillendirmeye yönlendirmiştir. Kendisinden nasihat isteyen birine de **"Müslümanların yolundan, onlara zarar verecek şeyleri gider."**[2] buyurarak tavsiyede bulunmuştur. Allah Resulü (s.a.v.), Mekke yakınlarındaki Taif'in Vecc bölgesini koruma altına almış, burada ağaç kesilmesini ve avlanılmasını yasaklamıştır. Bu bölgede avlananların veya ağaç kesenlerin cezalandırılacağını ilan etmiş, orayı korumak için de bir sahabiyi görevlendirmiştir.[3] Resulullah (s.a.v.), doğanın önemli bir unsuru olan hayvanlara da merhametle davranmış ve bir hadisinde, **"Her can taşıyan varlığa yapılan iyilikte sevap vardır."**[4] buyurmuştur.

Çevrenin temiz olması ve korunması için herkes çaba harcamalıdır.

HADİS YORUMLAYALIM

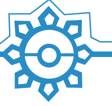
اِتَّقُوا الْمَلَاعِنَ الثَّلَاثَةَ الْبَرَازَ فِى الْمَوَارِدِ وَقَارِعَةِ الطَّرِيقِ وَالظِّلِّ

"Lanete sebep olan şu üç şeyden sakının: Su kaynaklarına, yol ortasına ve insanların gölgelendiği yerlere abdest bozmaktan (buraları kirletmekten)."

Ebu Davud, es-Sünen, Tahâret, 14.

Hz. Peygamber (s.a.v.), maddi temizliğe olduğu gibi manevi temizliğe de önem vermiştir. **Manevi temizlik,** insanın kalbinin temiz olması; kişinin, dinimizin yasakladığı kötülüklerden ve günahlardan uzak durmasıdır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), kalp temizliğinin önemini çeşitli hadislerinde vurgulamıştır. Bir hadisinde, **"Kişinin kalbi doğru olmadıkça imanı doğru olmaz, dili doğru olmadıkça da kalbi doğru olmaz."**[5] buyurarak bu konunun önemini ifade etmiştir.

1. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 3, s. 184.
2. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Birr, 66.
3. Vâkıdî, Kitabu'l-Meğâzî, C 3, s. 207.
4. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Şirb, 9; Edeb, 27.
5. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 3, s. 198.

Allah Resulü (s.a.v.), tertemiz bir kalbe sahipti. O; merhametli, bağışlayıcı, yardımsever, alçak gönüllü, cömert, iyiliksever, misafirperver bir insandı. Komşuya iyilik eder, akrabayı ziyarete gider, yetimlere ve kimsesizlere sahip çıkardı. Allah'ın (c.c.) emirlerine titizlikle uyar, küçük ya da büyük her günahtan özenle kaçınırdı. Şirk, içki, kumar, yalan, hile, iftira, dedikodu vb. bütün kötülüklerden uzak dururdu. Eliyle ve diliyle başkalarına zarar vermezdi. Allah Resulü (s.a.v.), bir hadisinde şöyle buyurmuştu: **"Bir kul günah işlediği zaman kalbinde siyah bir leke meydana gelir. Eğer o kul, günahı terk edip bağışlanmayı dilerse bu leke kaybolur. Şayet tövbe etmez ve günah işlemeye devam ederse o zaman bu siyah nokta büyüyerek onun bütün kalbini kaplar. Allah'ın (Kur'an'da) 'Hayır, hayır! Doğrusu onların kazanmakta oldukları, kalplerini paslandırmıştır.'** (Mutaffifîn suresi, 14. ayet.) **diye anlattığı pas, işte budur."**[1] Bu hadis, günahta ısrar etmenin insan için ne kadar büyük bir hata olduğunu anlatmaktadır.

Bizler Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alalım. Hem beden, elbise ve çevre temizliğine hem de manevi temizliğe önem verelim. Cennet vatanımızın her köşesi doğal ve tarihî güzelliklerle doludur. Bizler, bu güzel vatanın değerini bilelim. Vatanımızı sevelim ve koruyalım. Ülkemizin her köşesini temiz tutalım. Denizlerimizi, akarsularımızı, doğal çevremizi kirletmeyelim. Ormanlarımızı, piknik alanlarımızı vb. yerleri temiz kullanalım. Böyle yapmak, vatanımızı sevmenin ve bu vatanı bize emanet eden atalarımıza saygının gereğidir.

ETKİNLİK

Peygamberimizin (s.a.v.) temizlik konusundaki hadislerini ve sünnetlerini hayatımıza uygulamak için neler yapmamız gerekir? Aşağıya yazınız.

....

....

....

....

4. PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA NAMAZ

Niçin namaz kılarız? Bu konudaki düşüncelerinizi açıklayınız.

İnsan, eşref-i mahlukattır yani yaratılmışların en şereflisi ve üstünüdür. Allah (c.c.), insanı en güzel şekilde yaratmış ve ona pek çok nimet vermiştir. Akıl, irade; el, ayak, kulak, göz gibi organlar; hava, su, yiyecek ve içecekler, bitkiler, hayvanlar Rabb'imizin (c.c.) nimetlerine verilebilecek örneklerden bazılarıdır. İnsanın, sahip olduğu bu nimetlere şükretmesi ve Rabb'ine (c.c.) karşı kulluk görevlerini yerine getirmesi gerekir. Ubudiyet yani kulluk görevlerimizin başında namaz kılmak gelir. Kur'an-ı Kerim'de namaz yerine "salat" ifadesi kullanılır ve namaz kılmayı emreden birçok ayet yer alır. Örneğin bir ayette, **"Namazı tam kılın, zekâtı hakkıyla verin, rükû edenlerle beraber rükû edin."**[2] buyrulur. Başka bir ayette de namaz kılmanın farz olduğu şöyle belirtilir: **"…Namazı dosdoğru kılın; çünkü namaz müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır."**[3]

1. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, İman, 231; Tirmizî, es-Sünen, Tefsîr, 83.
2. Bakara suresi, 43. ayet.
3. Nisâ suresi, 103. ayet.

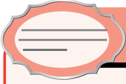
AYET YORUMLAYALIM

وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَۜ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ ﴿١١٠﴾

"Namazı kılın, zekâtı verin. Önceden kendiniz için ne hayır yaparsanız onu Allah katında bulursunuz. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızı eksiksiz görür."

Bakara suresi, 110. ayet.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) hem bir peygamber hem de kuldu. Dolayısıyla o da diğer insanlar gibi kulluk görevlerini yerine getirmekle mükellefti. Hz Muhammed (s.a.v.), **"(Resulüm!) Şüphesiz ki Kitab'ı sana hak olarak indirdik. O hâlde sen de dini Allah'a has kılarak (ihlas ile) kulluk et."**[1] ayetinde de emredildiği gibi ibadetlerini ihlasla ve en güzel şekilde yapmış, hayatını Allah'a (c.c.) kul olmaya adamıştır. Böylece o, her konuda olduğu gibi ubudiyet konusunda da bize örnek olmuştur.

BİLGİ NOTU

Namaz, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğinden itibaren Müslümanlara farz kılınan bir ibadettir. Vahyin kesintiye uğradığı dönemden (fetret-i vahiy) sonraki ilk günlerde Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke yakınlarında bir vadide bulunduğu sırada Cebrail (a.s.) onun yanına gelmiş ve abdest almış, Peygamberimiz (s.a.v.) de onun gibi abdest almıştır. Cebrail (a.s.) ile Peygamberimiz (s.a.v.), beraberce iki rekât namaz kılmışlardır. Sonra da Cebrail (a.s.) ayrılıp gitmiştir. Evine gelen Hz. Peygamber (s.a.v.), eşi Hatice'ye (r.a.) abdest aldırmış, sonra birlikte evde ilk namazlarını kılmışlardır.

İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 196; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 323-324; İlmihâl, C 1, s. 217.

Namaz, İslam'ın başlangıç yıllarında, sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez, ikişer rekât kılınmaktaydı. Ayrıca beş vakit namaz farz kılınmadan önce gece de namaz kılınmaktaydı. Ancak Miraç Gecesi namaz, beş vakit olarak farz kılınmıştır.

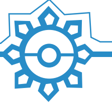
İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 323; İlmihâl, C 1, s. 217-218.

Namaz, Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde üzerinde önemle durulan bir ibadettir.

1. Zümer suresi, 2. ayet.

Resulullah'ın (s.a.v.) ibadet hayatında namazın özel bir yeri olmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.), namazı "dinin direği" ve "gözümün nuru"[1] ifadeleriyle nitelendirmiştir. Örneğin bir hadisinde, **"Namaz, gözümün nuru kılındı."**[2] buyurmuştur. O, namazı amellerin üstünü olarak görmüş ve bu ibadetin önemini ashabına sık sık vurgulamıştır.

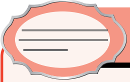

HADİS YORUMLAYALIM

قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وجَلَّ: إِنِّى فَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَعَهِدْتُ عِنْدِى عَهْدًا أَنَّهُ مَنْ جَاءَ يُحَافِظُ عَلَيْهِنَّ لِوَقْتِهِنَّ أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلاَ عَهْدَ لَهُ عِنْدِى

Peygamberimizin (s.a.v.) bir hadis-i kutside belirttiğine göre **"Yüce Allah şöyle buyurdu: Senin ümmetine beş vakit namazı farz kıldım ve onları, vaktinde ve hakkını vererek kılanları cennete koyacağımı vadettim. Beş vakit namazı düzenli kılmayanlar için ise böyle bir vaadim yoktur."**

Ebu Davud, es-Sünen, Salât, 9.

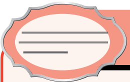

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), namazını hiç terk etmemiştir. Öyle ki savaşta da barışta da hastalığının en ağır olduğu zamanlarda da namazını kılmıştır. Ömrünün son zamanlarında, hasta iken bile Hz. Ali (r.a.) ve Hz. Abbas'ın (r.a.) omuzlarına dayanarak mescide gelmeye, namazlarını camide kılmaya önem vermiştir.

Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Salât, 60.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) namaza çok düşkündü. Zorunlu bir durum olmadıkça her namazı mutlaka vaktinde kılardı. Bir sebepten dolayı namazı zamanında kılamadığında buna çok üzülürdü. Örneğin Hendek Savaşı'nda müşrikler Medine'yi kuşatmışlar ve şehrin çevresine kazılan hendekleri geçmek için saldırı düzenlemişlerdi. Müslümanlarla müşrikler arasında gün boyu şiddetli çatışmalar yaşandı. Özellikle ikindi namazı zamanında yaşanan şiddetli mücadele sebebiyle Peygamberimiz (s.a.v.) ve sahabileri ikindiyi kılamadılar. Gece olunca müşrikler karargâhlarına çekildiler. Hz. Peygamber (s.a.v.) namazı kılamamasına çok üzüldü ve buna sebep olan müşriklere kızıp şöyle buyurdu: **"Onlar bizi ikindi namazını kılmaktan alıkoydular. Allah, onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun."**[3]

BİLGİ NOTU

Bir keresinde Sakif kabilesi mensupları Peygamberimize (s.a.v.) gelmişler, Müslüman olmak istediklerini ama namazdan muaf olmak istediklerini belirtmişlerdir. Hz. Peygamber (s.a.v.) onların bu isteğini kesin bir dille geri çevirmiş ve **"Namazı olmayan bir dinde hayır yoktur."** buyurmuştur.

İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 247.

1. Nesâi, es-Sünen, İşret'ün-Nisâ, 1; Tirmizi, es-Sünen, İman. 8.
2. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 3, s. 128; Nesâi, es-Sünen, İşretü'n-Nisâ, 1.
3. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 411; Vâkıdî, Kitabu'l-Meğâzî, C 2, s. 120.

Allah (c.c.), Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) hitaben, **“Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et…”**[1] buyurmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.) her zaman bu ayetin gereğine uygun davranmıştır. Hem kendisi titizlikle namazına devam etmiş hem de aile fertlerini bu konuda yönlendirmiştir. Allah Resulü (s.a.v.), **“Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun...”**[2] ayetinin gereği olarak aile fertlerini sabah namazına uyandırmıştır. Örneğin o, sabahleyin namaza kalktığında damadı Hz. Ali (r.a.) ile kızı Hz. Fâtıma’nın (r.a.) kapısını çalar, **“Namaz kılmıyor musunuz?”**[3] buyurarak onları uyandırırdı. Gece namazı kılmaları için de onlara uyarıda bulunurdu.

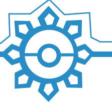

Peygamberimiz (s.a.v.), çocukların da namaza alıştırılmasını istemiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.), namazı huşu içinde ve ta’dil-i erkâna uyarak kılardı. Namazdaki sure ve duaları, harekelere ve sükûnlara dikkat ederek tertil üzere okurdu. [4] Resulullah (s.a.v.), namaz kılarken rükû ve secdelerin, oturuş ve kalkışların, kurallarına uygun yapılmasına çok önem verirdi. Bir gün Allah Resulü (s.a.v.) mescitteyken bir adam geldi. Namaza durup hafif bir şekilde yani rükûnlerini, tesbihlerini kısa tutarak aceleyle namazını kıldı. Gelip Hz. Peygambere (s.a.v.) selam verdi. Adamın selamını alan Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), **“Sen namaz kılmadın. Dön ve namazını yeniden kıl.”** dedi. Adam aynı şekilde yine namaz kıldı. Resulullah (s.a.v.) adamı yine uyardı. Aynı durum iki veya üç kez tekrarlandı. Adam “Ben de insanım, hata yaparım. Bana hatamı göster.” dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) adama namazı nasıl kılması gerektiğini anlattı. Namaz kılarken acele etmemesini; rükû ve secdelerin, oturuş ve kalkışların, yaptığı okuyuşların hakkını vermesini söyledi. Sonra da **“Böyle yaparsan namazını (mükemmel) kılmış olursun. Bunları eksik yaparsan namazını eksilttin, demektir.”**[5] buyurdu.

Allah Resulü (s.a.v.), sadece beş vakit namaza değil, nafile namazlara da önem vermiştir. Örneğin o; kuşluk vaktinde duha namazı, akşam namazından sonra evvâbîn namazı, mescide girdiğinde de tahıyyatü’l-mescit adı verilen namazı kılardı.

1. Tâhâ suresi, 132. ayet.
2. Tahrim suresi, 6. ayet.
3. Buhârî, el-Câmiu’s-Sahih, Teheccüd, 5; Nesâî, es-Sünen, Kıyamü’l-Leyl, 5.
4. Tirmizî, Kitabü’ş-Şemâil, s. 297.
5. Tirmizî, es-Sünen, Salât, 110; Nesâî, Ebu Davud, es-Sünen, Sehv, 67.

HADİS YORUMLAYALIM

مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ رُكُوعِهِنَّ وَسُجُودِهِنَّ وَوُضُوئِهِنَّ وَمَوَاقِيتِهِنَّ وَعَلِمَ أَنَّهُنَّ حَقٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ

"Rükûları, secdeleri, abdestleri ve vakitlerine riayet ederek beş vakit namaza devam eden ve bu beş vakit namazın Allah katından gelen bir emr-i hak olduğunu kabul eden kimse cennete girer."

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 4, s. 266.

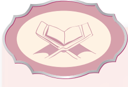

Kulun Rabb'i (c.c.) ile buluşması olan namaz, insanı Allah'a (c.c.) yaklaştırır.

Hz. Peygamberin (s.a.v.) hayatında teheccüt namazının ayrı bir önemi vardı. Resulullah (s.a.v.), **"Gecenin bir kısmında uyanarak sana mahsus bir nafile olmak üzere namaz kıl. (Böylece) Rabb'in seni Makam-ı Mahmud'a (övgüye değer bir makama) ulaştırsın."**[1] ayetindeki emri titizlikle yerine getirmiştir. Hz. Aişe'nin (r.a.) ifadesiyle kendisi için bir sorumluluk saydığı gece namazını hiç terk etmemiştir. Öyle ki Allah Resulü (s.a.v.) hastalandığında veya o, vücudunda bir ağırlık hissettiğinde dahi gece namazını oturarak kılmıştır.[2]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), namazı Rabb'i (c.c.) ile buluşma zamanları olarak değerlendirirdi. **"Kulun Rabb'ine en yakın olduğu zaman, secdede olduğu zamandır…"**[3] buyururdu. O, namazı, Allah'ın (c.c.) verdiği sayısız nimete karşı şükrün bir gereği kabul ederdi. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), isteyerek, severek ve huşu içinde namaz kılardı. Bu ibadeti yapmamayı ise nankörlük olarak değerlendirirdi.

1. İsrâ suresi, 79. ayet.
2. bk. Ebu Davud, es-Sünen, Salât, 307.
3. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Salât, 215.

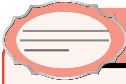

HADİS YORUMLAYALIM

أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ صَلاَتُهُ فَإِنْ كَانَ أَكْمَلَهَا وَإِلاَّ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اُنْظُرُوا لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَإِنْ وُجِدَ لَهُ تَطَوُّعٌ قَالَ: أَكْمِلُوا بِهِ الْفَرِيضَةَ

"(Kıyamet günü) kulun ilk hesaba çekileceği şey namazıdır. Eğer bunu tam olarak yapmışsa (ne âlâ!) Ama (farz namazları tamam) değilse Yüce Allah, 'Kulumun nafilelerine bakın.' buyurur. Eğer nafile namazı bulunursa 'Onunla farzları tamamlayın.' buyurur."

Nesâî, es-Sünen, Salât, 9.

BİLGİ NOTU

Hz. Aişe (r.a.) şöyle dedi:

Resulullah (s.a.v.) geceleri kalkıp ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Bunun üzerine ona:

-Ya Resulallah! Senin geçmiş ve gelecek bütün hataların bağışlandığı hâlde neden kendini bu kadar yoruyorsun, dedim. O da bana şu cevabı verdi:

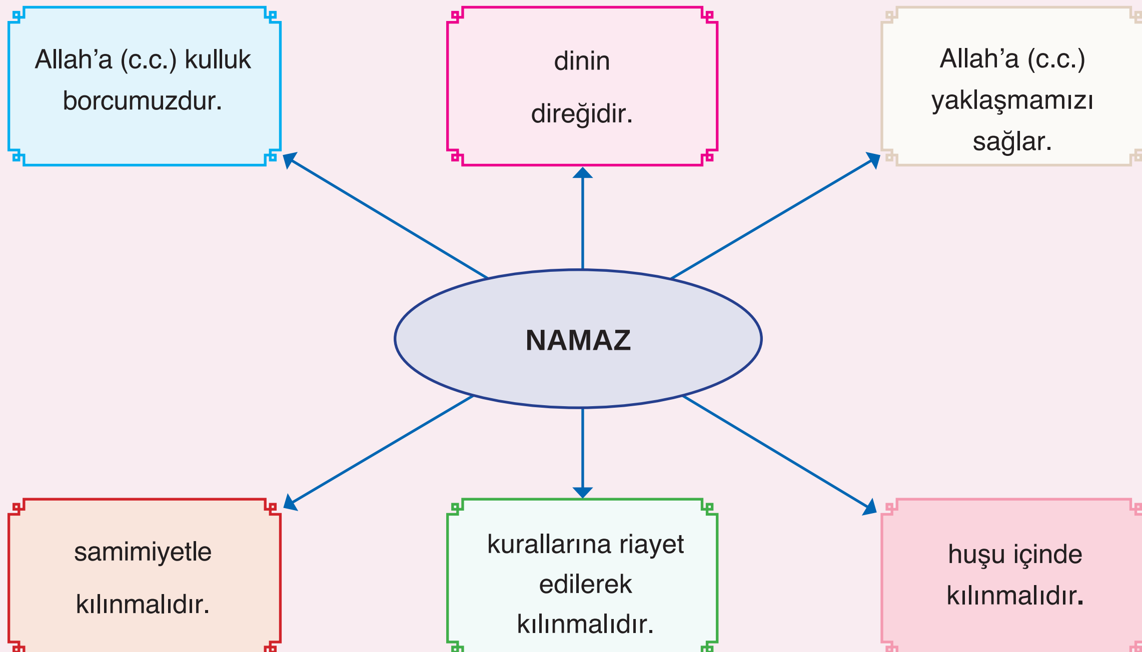
-Ey Aişe! Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Teheccüd, 6; Tirmizî, Kitabü'ş-Şemâil, s. 285.

ETKİNLİK

Aşağıdaki şemayı sınıfınızda arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

5. PEYGAMBERİMİZİN BEŞERÎ ÖZELLİKLERİ

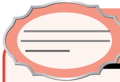

"Beşerî özellik" ne demektir? Söyleyiniz.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Allah (c.c.) tarafından, insanlığı doğru yola iletmek üzere gönderilen son peygamberdir. Ancak o da diğer tüm peygamberler gibi insanlar arasından seçilmiştir. Dolayısıyla Hz. Peygamberin (s.a.v.) biri beşerî (insani), diğeri de risalet yani peygamberlik yönü olmak üzere iki farklı yönü vardır. Kur'an-ı Kerim'de, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) de herkes gibi bir beşer olduğu vurgulanır ve onun insani özelliklerine dikkat çekilir. Örneğin bir ayette Peygamberimize (s.a.v.) şöyle hitap edilir: **"(Ey Muhammed!) De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, İlah'ınızın sadece bir İlah olduğu vahyolunuyor. Artık her kim Rabbi'ne kavuşmayı umuyorsa salih amel işlesin ve Rabb'ine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın."**[1] Başka bir ayette de Hz. Muhammed'in (s.a.v.) insani özelliklerinden bazıları şöyle dile getirilir: **"De ki: Ben, Allah'ın dilediğinden başka kendime herhangi bir fayda veya zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı bilseydim elbette daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiçbir fenalık dokunmazdı. Ben sadece inanan bir kavim için bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim."**[2]

Kur'an'da, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) de herkes gibi ölümlü olduğu belirtilir (Peygamberimizin (s.a.v.) kabrinin bulunduğu, Mescid-i Nebi'deki Ravza-i Mutahhara).

BİLGİ NOTU

"De ki: Ben size, Allah'ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana uyarım. De ki: Kör ile gören hiç bir olur mu? Hiç düşünmez misiniz?"

En'âm suresi, 50. ayet.

1. Kehf suresi, 110. ayet.
2. A'râf suresi, 188. ayet.

Hz. Muhammed (s.a.v.) bir beşerdir. Örneğin o da bizler gibi bir anne ve babadan dünyaya gelmiş, evlenmiş, çocuk sahibi olmuş, acıkmış, yorulmuş, sevinmiş, üzülmüştür. Ancak Efendimiz (s.a.v.) sıradan bir insan değildir. Allah'tan (c.c.) vahiy alan bir peygamber, üstün ahlaki özelliklere sahip seçkin bir insandır. Hz. Aişe (r.a.) de kendisine Peygamberimizin (s.a.v.) ahlakının nasıl olduğunu soranlara şu cevabı vermiştir: "Siz hiç Kur'an okumuyor musunuz? Onun ahlakı Kur'an'dan ibaretti."[1] İslam kültüründe, Peygamber Efendimizin (s.a.v.); kişisel özelliklerini, alışkanlıklarını, ahlakını, davranışlarını, hayat tarzını anlatan ve şemail denilen çok sayıda eser yazılmıştır. Şimdi bu bilgiler çerçevesinde Efendimizin (s.a.v.) bazı ahlaki özelliklerini öğrenelim.

AYET YORUMLAYALIM

وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظ۪يمٍ ﴿٤﴾

"Ve (Ey Muhammed!) sen elbette yüce bir ahlak üzeresin."

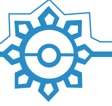
Kalem suresi, 4. ayet.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), insanlara güler yüzlü ve nazik davranırdı. Asık suratlı, çatık kaşlı biri değildi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çevresindekileri üzecek ve incitecek sözlerden kaçınırdı. Hiç kimseyi ayıplamaz, başkalarının kusurlarını dile getirmezdi. İnsanların gizli hâllerini araştırmaz, sevap kazanma umudu olmazsa asla konuşmazdı.[2] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir şeye öfkelendiğinde bu durum yüz ifadesinden anlaşılırdı. Ancak o, kendi nefsi için öfkelenmezdi. Kendisine kaba davrananlara bile incitici ifadeler kullanmazdı. Örneğin bir gün sahabilerine savaşta elde edilen malları dağıtırken bir adam yanına gelip ona, "Ey Muhammed! Bugün seni adaletli görmedim." demişti. Hz. Peygamber (s.a.v.), adamın bu saygısızlığına kızmasına rağmen kötü bir söz söylemedi ve **"Yazık sana! Adalet bende olmazsa kimde olur?"**[3] buyurdu.

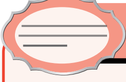

Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, güler yüzlü ve samimi olmalıyız.

1. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Salatü'l-Müsafirîn, 139.
2. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 409.
3. Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Zekât, 148; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 190.

Hz. Muhammed (s.a.v.) bir peygamberdi. Zaman zaman insanlarla sohbet ederdi. O, özellikle namazlardan sonra Mescid-i Nebi'de insanlara dinî ve ahlaki öğütler verir, Kur'an ayetlerini açıklardı. Onun muhatapları arasında toplumun her kesiminden, bilgi ve kültür seviyesi çok farklı insanlar vardı. Ama Resulullah (s.a.v.) camide, çarşıda, pazarda vb. ortamlarda konuştuğu zaman herkes onun dediklerini rahatça anlayabilirdi. Çünkü Allah Resulü (s.a.v.), konuşurken muhataplarının seviyesini göz önünde bulundururdu. İnsanlara da böyle yapmayı tavsiye ederdi. Bir hadisinde şöyle buyurmuştu: **"İnsanlara akılları nispetinde (oranında) konuşunuz."**[1]

BİLGİ NOTU

Hz. Peygamber (s.a.v.) açık, net ve anlaşılır konuşurdu. Hz. Aişe (r.a.) bu konuda şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.v.) konuşurken tane tane konuşurdu. Öyle ki biri, kelimeleri saymak istese sayardı. O, sözü peş peşe getirmezdi (Hızlı konuşmazdı.)."

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Menâkıb, 23; Tirmizî, es-Sünen, Menâkıb, 20.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) konuşmalarında öne çıkan özelliklerden biri de onun, az ve öz konuşması, az sözle çok şey ifade edebilmesiydi. Efendimiz (s.a.v.) gereksiz konuşmaz, maksadını az ve öz ifadelerle muhatabına aktarırdı. Bu özelliğe, **cevâmiu'l-kelim** denir.

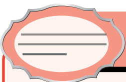

HADİS YORUMLAYALIM

فُضِّلْتُ عَلَى الأَنْبِيَاءِ بِسِتٍّ أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَأُحِلَّتْ لِىَ الْغَنَائِمُ
وَجُعِلَتْ لِىَ الْأَرْضُ طَهُورًا وَمَسْجِدًا وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً وَخُتِمَ بِىَ النَّبِيُّونَ

"Ben altı şeyle diğer peygamberlere üstün kılındım: Ben cevâmiu'l-kelim ile gönderildim. Düşmanlarıma karşı korku salmakla yardım edildim. Ganimetler bana helal kılındı. Yeryüzü bana temiz ve mescit kılındı. Ben tüm insanlara peygamber olarak gönderildim ve peygamberlik benimle son buldu."

Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Mesâcid, 5.

BİLGİ NOTU

"Allah Resulü (s.a.v.) sürekli tefekkür hâlindeydi. Suskun bir tabiatı vardı. İhtiyaç olmadan konuşmazdı. Az ve öz cümlelerle konuşurdu. Sözlerinin hepsi, gerçeği ifade ederdi. Sözlerinde ne fazlalık ne eksiklik olurdu. Konuşurken muhatabına ne kaba davranır ne de ona hakaret ederdi. Hiçbir şekilde nimeti yermez, az ve değersiz de olsa nimetin kadrini bilirdi. Dünya ve dünyalıklar onu öfkelendirmez, ancak bir hak çiğnendiğinde onun intikamı alınmadıkça ne öfkesi diner ne de kimse onun gazabına karşı koyabilirdi. Ama kendi nefsi için kimseye öfkelenmez ve ondan, intikam almazdı. Çoğunlukla tebessüm ederdi. Güldüğünde inci tanesi gibi dişleri görünürdü."

İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 407.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) son derece mütevazı idi. Kendisini başkalarından üstün görmezdi. Toplumun her kesiminden insanla oturur, konuşurdu. İnsanlar arasında; hür-köle, çocuk-yetişkin, kadın-erkek, zengin-fakir ayrımı yapmazdı. Bir yere vardığında kendisi için ayağa kalkılmasını istemezdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir topluluğa vardığı zaman boş bulduğu yere otururdu. Peygamberimizin (s.a.v.) damadı Hz. Ali'nin (r.a.) verdiği bilgilere göre "Resulullah (s.a.v.) bir meclise girdiği zaman üst

1. Ebu Davud, es-Sünen, Edeb, 20.

tarafa geçmezdi; alt tarafa oturur, böyle yapılmasını emrederdi. Resulullah'ın (s.a.v.) meclisinde oturanların hepsi, kendilerini Hz. Peygamberin (s.a.v.) yanında, ona herkesten daha yakın görürlerdi. Bir şahıs onun yanında oturduğunda ya da durumunu ona arz ettiğinde, kendisi ayrılıncaya kadar Allah Resulü (s.a.v.) onu sabırla dinler ve ilgilenirdi. Ondan bir şey isteyene ya istediğini verir ya da güzel sözlerle onu teselli ederdi."[1]

Peygamberimiz (s.a.v.), insani ilişkileri güçlendirmek için şakalaşmaya da önem verirdi. Gerek çocuklarla gerek büyük sahabileriyle şakalaşırdı. Bir keresinde bir kişi, Allah Resulü'nden (s.a.v.) bir binek hayvanı istemişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) o kişiye, **"Seni dişi bir deve yavrusuna bindirelim."** buyurmuştur. Adam, **"Deve yavrusunu ben ne yapayım?"** deyince Efendimiz (s.a.v.), **"Develeri, dişi develerden başkası mı doğrurur?"** buyurarak şaka yaptığını ifade etmiştir.[2] Bir gün yaşlı bir kadın Allah Resulü'nün (s.a.v.) huzuruna geldi. **"**Ya Resulallah! Bana dua et de Allah beni cennetine koysun.**"** dedi. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) o kadına, **"Yaşlılar cennete girmez."** diye cevap verdi. Bunu duyan yaşlı kadın büyük bir üzüntüyle ağlayıp gitti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kadına haber gönderdi: **"Ona söyleyin. İnsan, cennete yaşlı olarak değil, genç olarak girer. Ben bunu kastettim."** [3]

BİLGİ NOTU

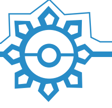
Ashab-ı kiram Resulullah Efendimize (s.a.v.) "Ya Resulallah! Sen de bize bazen şakalar yapıyorsun." demişler, bunun üzerine Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"Ben -şaka da olsa- sadece doğruyu, hak ve hakikati söylerim."**

Tirmizî, es-Sünen, Birr, 57.

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.); oturması, kalkması, yürümesi, uyuması vb. davranışları son derece edepliydi. Resulullah (s.a.v.) içinde bulunduğu ortama göre davranır, saygısızlık olarak değerlendirilebilecek tarzda oturup kalkmazdı. Örneğin başkalarının yanında ayaklarını uzatmamaya özen gösterirdi. Duruma göre diz üstü çökerek, bağdaş kurarak ya başka şekillerde de otururdu. Arkadaşlarının hayret ettiği şeye hayret eder, konuşan kişi konuşmasını bitirinceye kadar dinlerdi. Resulullah (s.a.v.), otururken ve kalkarken mutlaka Allah'ın (c.c.) adını anardı. Allah'ın Resulü (s.a.v.), hızlı yürürdü ve yürürken sağa sola değil, önüne bakardı.[4]

Allah Resulü'nün (s.a.v.) yemesi, içmesi, uyuması hep bir plan dâhilindeydi ve dengeliydi. O, genellikle öğle vakitlerinde, namazdan sonra bir süre uyurdu. Gece uyumadan önce İhlas, Felak ve Nâs surelerini okur, sonra da ellerini vücuduna sürerdi. Yatmadan önce dua ederdi. Uyku için genellikle sağ tarafına yatardı.[5] Aşırılıklardan kaçınır, her işinde orta yolu tutar ve dengeli davranırdı.[6] Hz. Muhammed (s.a.v.) yemede, içmede ve giyimde ölçüye dikkat ederdi. O, aşırı yemek yenilmemesini tavsiye ederdi. Hz. Peygamber (s.a.v.); midenin üçe ayrılıp bir bölümünün yemekle, bir bölümünün suyla doldurulmasını, üçte birinin de boş bırakılmasını isterdi.[7]

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 409.
2. Ebu Davud, es-Sünen, Edeb, 92; Tirmizî, es-Sünen, Birr, 57.
3. Tirmizî, Kitabü'ş-Şemâil, s. 258.
4. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 408, 409; Tirmizî, Kitabü'ş-Şemâil, s. 158, 160.
5. Tirmizî, Kitabü'ş-Şemâil, s. 279-283.
6. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 408, 409, 410.
7. bk. Tirmizî, es-Sünen, Zühd, 47; İbn-i Mâce, es-Sünen, Et'ime, 50.

HADİS YORUMLAYALIM

أَحْبِبْ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا وَأَبْغِضْ بَغِيضَكَ هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا

"Sevdiğin bir kişiyi ölçülü sev, belki bir gün düşmanın olur. Nefret ettiğin kişiye nefretinde de ölçülü ol, belki bir gün dostun olur."

Tirmizî, es-Sünen, Birr , 60.

Görüldüğü gibi Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed (s.a.v.); sözleri, davranışları, mimikleri, oturması, kalkması, yemesi, içmesi, uyuması, giyim kuşamı vb. insani özellikleriyle âdeta içimizden biridir. Hz. Aişe'nin (r.a.) haber verdiğine göre "Allah Resulü (s.a.v.), evinde herhangi bir insan gibi davranırdı. Kendi elbisesini yamar, ayakkabılarını tamir eder, ev işlerinde hanımlarına yardımda bulunurdu."[1] Onun hayatının her alanında, bizim için alınabilecek güzel örnekler vardır. Müslüman olarak bizler; sözlerimizde, davranışlarımızda, yeme-içmemizde, kısacası hayatımızın her alanında onu örnek almalıyız.

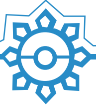

ETKİNLİK

Aşağıdaki tabloda kendinize uygun bölüme "X" işareti koyunuz. Böylece kendi davranışlarınızı değerlendiriniz.

PEYGAMBERİMİZ (S.A.V.)	BEN		
	Bunu Yapabiliyorum	Bunu Yapamıyorum	Bunu Bazen Yapıyorum
Az ve öz konuşurdu.			
Muhatabının anlayacağı şekilde konuşurdu.			
Güler yüzlüydü.			
İnsanlarla iyi geçinirdi.			
Son derece edepliydi.			
Alçak gönüllüydü.			
Savurganlıktan kaçınırdı.			
Yemeğini ölçülü yerdi.			
Sevdiğini ölçülü severdi.			
Kızdığına ölçülü kızardı.			
Öfkelendiğinde kendine hâkim olurdu.			
Yürürken sağa sola bakmaz, önüne bakardı.			
Zamanını planlı kullanırdı.			
Kötü sözler söylemezdi.			
İnsanları ayıplamazdı.			
Şakalaşmaya önem verirdi.			
Şaka yaparken bile hep doğruyu söylerdi.			

1. Buhari, el-Câmiu's-Sahih, Nafakât, 8.

6. BİR HADİS ÖĞRENİYORUM

Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak için neler yapabiliriz? Düşüncelerinizi belirtiniz.

Mekke'deki sahabilerden biri, Ümmü Kays (r.a.) adında bir kadınla evlenmek ister. Ancak Ümmü Kays (r.a.) o adama, Medine'ye hicret etmeyi düşündüğünü, kendisi de Medine'ye hicret ederse ancak orada evlenmelerinin mümkün olabileceğini söyler. Esasen hicreti düşünmeyen bu sahabi, kadınla konuştuktan sonra onunla evlenebilmek için Medine'ye hicret etmek zorunda kalır. Diğer sahabiler de bu sahabiye, "Ümmü Kays'ın muhaciri" demeye başlarlar ve onun, hicret sevabı kazanıp kazanmadığını tartışmaya başlarlar. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.), aşağıdaki sözleri söyler.[1]

ETKİNLİK

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

"Ameller niyetlere göredir. Herkes, yaptığı işin karşılığını niyetine göre alır. Kimin hicreti, Allah'a ve Resulü'ne ise onun hicreti, Allah'a ve Resulü'nedir. Kimin hicreti de elde edeceği dünyalığa veya evleneceği bir kadına ise hicret ettiği şeye ulaşır."

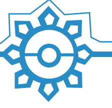
Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, İmân, 41, Nikâh, 5 ; Müslim, el-Câmiu's-Sahih, İmâret, 155.

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız. Bu hadisten hangi mesaj ve ilkeleri çıkarabiliriz? Çıkardığınız ilke ve mesajların, hayatımızdaki önemi nedir? Tartışınız.

Dinimizde niyet çok önemlidir. Niyet, bir davranışın ibadet mi âdet mi olduğunu birbirinden ayıran en önemli şeydir. Niyetin yeri kalptir. İnsan dili ile aksini söylese de önemli olan, kalbinden geçirdiği düşüncelerdir yani niyetidir. Buna göre herkesin yaptığı işler, niyetine göre değer kazanır. Eğer Müslüman kişi, yaptığı şeyle Allah'ın (c.c.) rızasını amaçlıyorsa yani niyeti Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak ise amelinden sevap elde eder. Eğer niyeti Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak değil de başka bir şey ise o yaptığından sevap kazanamaz. Yani dinimize göre bir kişinin niyeti halis ise ameli de salih olur ve kendisine sevap kazandırır.

Bizler de her işimizde Rabb'imizin (c.c.) rızasını ve sevgisini kazanmak için çaba harcamalıyız. İbadetlerimizde, sözlerimizde, iş ve davranışlarımızda sadece Allah'ın (c.c.) rızasını gözetmeliyiz. Rabb'imizin (c.c.) rızasını gözeterek yaptığımız her güzel davranışın ibadet sayılacağını ve bize sevap kazandıracağını aklımızdan çıkarmamalıyız.

1. İbn-i Hacer, el-Askalanî, Fethu'l-Barî, Şerh-i Sahih-i Buhârî, C 1, s. 24.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Peygamberimizin (s.a.v.) Allah (c.c.) sevgisini örneklerle açıklayınız.

2. Müslüman, neden her zaman Allah'a (c.c.) güvenmelidir? Belirtiniz.

3. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) namaz ibadetine verdiği önemi anlatınız.

4. Manevi temizlik ne demektir? Manevi yönden temiz olmak için neler yapmamız gerekir? Söyleyiniz.

5. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) konuşurken dikkat ettiği başlıca hususlar nelerdir? Açıklayınız.

B Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

6. I. Allah'ı (c.c.) çok zikretmek
II. Her işte Allah'ın (c.c.) rızasını gözetmek
III. Allah'a (c.c.) şükretmek
IV. Allah'a (c.c.) ibadet etmek

Yukarıdakilerden hangileri, Allah'ı (c.c.) sevmenin göstergesi olabilir?

A) I B) I, II ve III C) I, II ve IV D) I, II, III ve IV

7. I. Ümitsizlik
II. Sabır
III. Karamsarlık
IV. Tevekkül

Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alan, Allah'a (c.c.) inanan ve güvenen bir insanda yukarıdakilerden kaç tanesi görülür?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

8. Aşağıdakilerden hangisi, Peygamberimizin (s.a.v.) insanlara değer verdiğinin bir göstergesi **olamaz**?

A) İnsanları görünce onlara güler yüzle selam vermesi
B) İnsanların davetine icabet etmesi
C) Çocuklarla şakalaşması
D) Kur'an-ı Kerim'i çok okuması

9. **"Cennetin anahtarı namaz, namazın …………………….. abdesttir (temizliktir)."** (*Tirmizî, es-Sünen, Tahâret, 1.*)

Hadisteki boşluğa hangi ifade getirilmelidir?

A) Özü B) Anahtarı C) Direği D) Temeli

10. Peygamberimiz (s.a.v.) ağız ve diş temizliğine önem vermiş, ağzını sık sık .... denilen bir tür ağaç parçasıyla temizlemiştir. Boşluğa hangi ifade getirilmelidir?

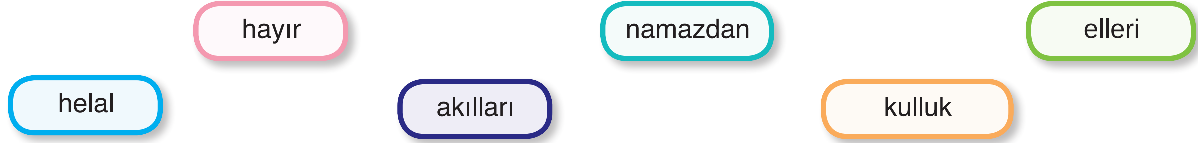
A) Misvak B) Mişkât C) Mızrap D) Mihrap

11. Taharet İslam kültüründe hangi anlamda kullanılan bir kavramdır?

A) Temizlik B) İbadet C) Şükür D) İman

12. Aşağıdakilerden hangisi, Peygamberimizin (s.a.v.) beşerî yani insani yönüyle ilgili **değildir?**

A) Bir anne ve babadan dünyaya gelmesi
B) Allah'tan (c.c.) vahiy alması
C) Evlenip çocuk sahibi olması
D) Yorulup dinlenmesi

hayır | namazdan | elleri | helal | akılları | kulluk

✦ **"Allah'ım! Seni anmak, sana şükretmek, sana güzelce ....etmekte bana yardım et."**

(Ebu Dâvûd, Salât, 361; Nesâî, Sehv, 60.)

✦ **"Mümin kendisiyle iyi geçinen ve başkalarıyla iyi geçinen kimsedir. Geçimsiz kimsede .... yoktur."**

(Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 1, s. 400.)

✦ **"Bir Müslüman'ın (din) kardeşine üç günden fazla küs durması .... değildir."**

(Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Edeb, 12.)

✦ **"Yemeğin bereketi, yemekten önce ve sonra .... yıkamaktadır."**

(Tirmizî, es-Sünen, Et'ime, 39.)

✦ **"Ümmetime sıkıntı verecek olmasaydım onlara her .... önce misvak kullanmalarını emrederdim."**

(Ebu Davud, es-Sünen, Tahâret, 25.)

✦ **"İnsanlara .... nispetinde (oranında) konuşunuz."**

(Ebu Davud, es-Sünen, Edeb, 20.)

5. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZ VE SAHABE

Cennetü'l- Bâkî Kabristanı/ Medine

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sahabi, sahabe ve ashap kavramlarının anlamlarıyla ilgili bir araştırma yapınız.
2. Sahabilerin, diğer Müslümanlara göre ne gibi ayrıcalıkları vardır? Araştırınız.
3. Enes b. Malik (r.a.) hakkında, İslam ansiklopedisinden ve diğer kaynaklardan bir araştırma yapınız.
4. Peygamberimizin (s.a.v.), sahabenin üstünlüğünü ifade eden bir hadisini bulup defterinize yazınız.
5. Aşere-i Mübeşşere kavramının anlamını ve Aşere-i Mübeşşere'nin kimlerden oluştuğunu Genel Ağ, İslam ansiklopedisi vb. kaynaklardan araştırınız.

1. PEYGAMBERİMİZİN YOL ARKADAŞLARI: SAHABİLER

Peygamberimizi (s.a.v.) görmek, onun sohbetinde bulunmak ister miydiniz? Niçin? Söyleyiniz.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), 610 yılının Ramazan ayında, Allah (c.c.) tarafından insanları hak dine davet etmekle görevlendirildi. Hira Mağarası'nda, Alak suresinin ilk beş ayetinin indirilmesiyle başlayan vahiy süreci, Allah Resulü'nün (s.a.v.) 632 yılında vefatına kadar devam etti. Hz. Muhammed (s.a.v.), yirmi üç yıllık peygamberlik hayatı boyunca insanları tevhit inancına davet etti. Müşriklerin kınamalarına, hakaretlerine, alaylı sözlerine, iftiralarına, baskı ve eziyetlerine aldırmadan hak bildiği yolda mücadelesini sürdürdü. Allah Resulü (s.a.v.), tek başına çıktığı bu kutlu yolculuğunda, tevhit mücadelesinde binlerce yol arkadaşı edindi. Aile fertleri, dostları ve en yakınlarının iman etmesiyle başlayan İslam dininin yayılma sürecinde, Müslüman olanların sayısı günden güne arttı. Zaman içinde Peygamberimizin (s.a.v.) etrafından ayrılmayan, onun her dediğini emir kabul eden, Resulullah (s.a.v.) için hiç tereddüt etmeden canını bile feda etmeye hazır olan bir İslam ümmeti, sahabe topluluğu meydana geldi.

BİLGİ NOTU

Sahabi kelimesi sözlükte arkadaş, dost, veli anlamlarına gelir. İslami bir kavram olarak ise sahabi; Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, çok kısa süre de olsa Resulullah'ı (s.a.v.) görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve Müslüman olarak ölmüş kimselere denilmektedir. Sahabi kelimesinin çoğulu ashaptır. Sahabe de ashap ile aynı anlama gelen, çoğul bir kullanımdır.

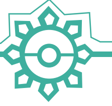
Dinî Terimler Sözlüğü, s. 318.

Sahabiler; Allah Resulü'nü (s.a.v.) görme şerefine erişmiş, ona iman etmiş ve arkadaş diye nitelendirilebilecek kadar bir süre onunla birlikte bulunup Efendimizin (s.a.v.) sohbetine devam etmiş, Hz. Peygamberin (s.a.v.) ilminden ve ahlakından faydalanmış müminlerdir. Ashab-ı kiram, İslam dinine ilk inanan, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğini ilk tasdik eden kimselerdir. Onlar İslam'ı gönülden kabul etmiş, hemen hemen bütün toplumun Resulullah'a (s.a.v.) karşı çıktığı dönemde onun yanında olmayı göze almışlardır. Sahabiler; atalarının yüzlerce yıllık sapkın inançlarını, toplumun binlerce yıllık yanlış geleneklerini ayakları altına alabilmiş, İslam'ın aydınlık yolunda yürüme cesaretini ve başarısını gösterebilmiş seçkin insanlardır.

BİLGİ NOTU

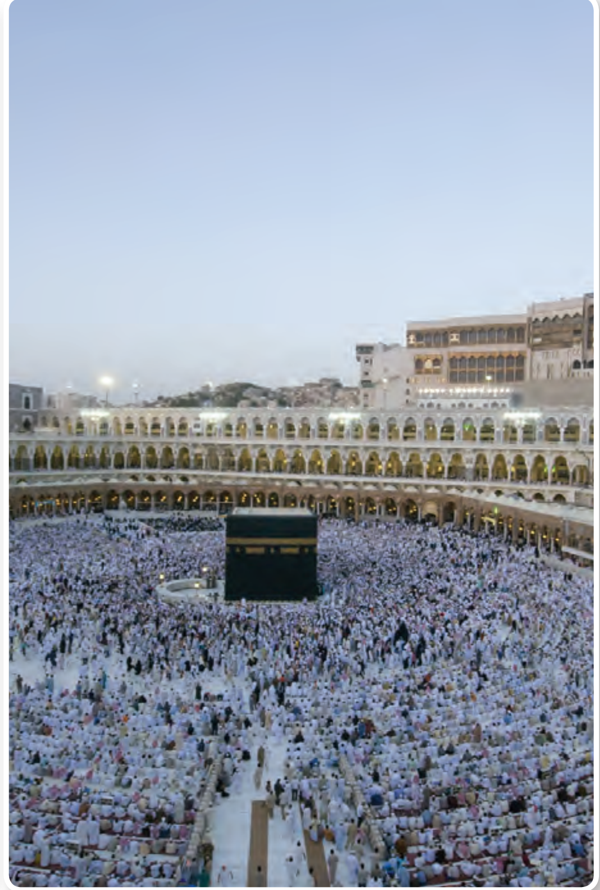
Hz. Peygamberin (s.a.v.) sağlığında Müslüman olduğu hâlde Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) görme şerefine nail olamamış kimseler için sahabi ifadesi kullanılmaz. Bunlara **muhadram** (çoğulu muhadramûn) denir. Hicri 37 senesinde vefat eden Üveys el-Karanî ve hicri 80 yılında vefat eden Kadı Şüreyh b. el-Haris, en tanınmış muhadramlar arasındadır.

Dinî Terimler Sözlüğü, s. 243.

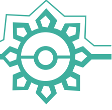
Sahabiler, Allah'ın (c.c.) dinini en güzel şekilde yaşamak için çaba harcamış, Resulullah'ın (s.a.v.) yanında olma ve onu tanıma bahtiyarlığına erişmişlerdir. Onlar, İslam'ın yayılmasında ve savunulmasında Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte yıllarca mücadele etmişlerdir. Müşriklerin her türlü baskısına, çeşitli hakaretlerine, dayanılması zor işkencelerine sabırla göğüs germişlerdir. Sayıca çok az olmalarına rağmen müşriklerle korkmadan savaşmayı, canlarını Allah (c.c.) ve Resulü (s.a.v.) uğrunda feda etmeyi göze alabilmişlerdir. Sahabiler; inançları uğruna ailelerini, evlerini ve mallarını geride bırakıp Mekke'den Habeşistan'a ve Medine'ye hicret etmişlerdir. Medineli ensar da onlara kucak açmış, kardeşleri için her türlü fedakârlığı yapmıştır. Kur'an, muhacir ile ensarı şöyle övmüş ve müjdelemiştir: **"İman edip de Allah yolunda hicret ve cihat edenler, (muhacirleri) barındıran ve yardım edenler var ya, işte gerçek müminler onlardır. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır."**[1] Başka bir ayette ise **"(İslam dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu, büyük kurtuluştur."**[2] buyrulmuştur.

Sahabiler, ibadetlerin nasıl yapılacağını Peygamberimizden (s.a.v.) öğrenmişler ve öğrendiklerini sonraki nesillere aktarmışlardır.

1. Enfâl suresi, 74. ayet.
2. Tevbe suresi, 100. ayet.

Sahabiler hem İslam'ı en güzel şekilde yaşayarak bizlere örnek olmuşlar hem de yüce dinimizin doğru anlaşılması için büyük çaba sarf etmişlerdir. Onlar, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) her hareketini dikkatle takip etmişler, onun sözlerini ve davranışlarını ezberlemişlerdir. Ashab-ı kiram; Peygamber Efendimizin (s.a.v.) nasıl abdest aldığını, nasıl namaz kıldığını, diğer ibadetleri nasıl yaptığını en ince ayrıntısına kadar öğrenmek için büyük gayret sarf etmiştir. Böylece onlar, İslam'ı doğru anlamak ve yaşamak için Peygamberimizin (s.a.v.) söz ve davranışlarını hem zihinlerine nakşetmişler hem de yazıya geçirmişlerdir. Sahabiler; aile hayatlarında, alışverişlerinde, sosyal ilişkilerinde, kısaca hayatlarının her alanında Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almışlardır. Dinimizle ilgili bilmedikleri konuları Allah Resulü'ne (s.a.v.) sormuşlar, anlayamadıkları ayetleri, Kur'an-ı Kerim'in kapalılık ve mecaz içeren ayetlerini Resulullah'a (s.a.v.) sorarak öğrenmişlerdir. Onlar, Allah Resulü'nün (s.a.v.) verdiği cevapları titizlikle takip etmişler ve hafızalarına kaydetmişlerdir.

BİLGİ NOTU

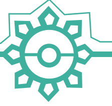
Meşhur sahabilerden bazıları:

1. Hz. Ebu Bekir (r.a.)
2. Hz. Ömer (r.a.)
3. Hz. Osman (r.a.)
4. Hz. Ali (r.a.)
5. Talha b. Ubeydullah (r.a.)
6. Zübeyr b. Avvam (r.a.)
7. Abdurrahman b. Avf (r.a.)
8. Sa'd b. Ebu Vakkas (r.a.)
9. Ebu Ubeyde b. Cerrah (r.a.)
10. Said b. Zeyd (r.a.)

Çoğu ilk Müslümanlardan olan ve Peygamberimizin (s.a.v.), henüz hayattayken cennetle müjdelediği bu on sahabi, "Aşere-i Mübeşşere" olarak da bilinir.

Abdullah Aydınlı, İ. Lütfi Çakan, "Aşere-i Mübeşşere," TDVİA, C 3, s. 47.

Hz. Peygamberin (s.a.v.) vefatının ardından İslam coğrafyasının hemen her bölgesine dağılan sahabiler, sonraki nesil Müslümanlara İslam'ı en yalın, en saf, en doğru hâliyle aktarmışlardır. Müslümanlar; İslam dininin temel ilkelerini, bunların doğru bir şekilde nasıl uygulanacağını, Kur'an-ı Kerim'in nasıl anlaşılması gerektiğini, ibadetlerin nasıl yapılacağını, İslam'ın öngördüğü adab-ı muaşeret kurallarını, iyi Müslüman'ın hangi özelliklere sahip olması gerektiğini vb. hususları sahabilerden öğrenmişlerdir. Eğer sahabiler olmasaydı İslam'ın saf ve doğru bir şekilde günümüze ulaşması mümkün olmazdı. Dolayısıyla sahabe-i kiramın İslam'a büyük katkıları olmuştur. Bütün bu özellikleri sebebiyle de sahabiler hem Allah (c.c.) hem de Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından övgüyle anılma bahtiyarlığına ulaşmışlardır.

Rabb'imiz (c.c.), Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde sahabilerin yaptığı fedakârlıklardan söz etmiş ve onları övmüştür. Örneğin bir ayette şöyle buyurmuştur: **"Fakat Peygamber ve onunla beraber inananlar, mallarıyla, canlarıyla cihat ettiler. İşte bütün hayırlar onlarındır ve onlar, kurtuluşa erenlerin kendileridir. Allah, onlara içinde ebedî kalacakları ve zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte büyük kazanç budur."**[1]

HADİS YORUMLAYALIM

فَوَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ! لَوْ أَنْفَقَ أَحَدُكُمْ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَهُ

"Canım elinde olana (Allah'a) yemin ederim ki eğer biriniz, Uhud (Dağı) kadar altını Allah yolunda harcasa bu, onlardan birinin bir ölçek ya da yarım ölçek sadakasına erişemez."

Ebu Davud, es-Sünen, Sünnet, 10.

Sahabiler hem Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) hem de birbirlerine son derece bağlı idiler. Onlar İslam için beraberce mücadele etmişler, birbirleri için gerektiğinde canlarını feda etmeyi göze almışlardır. Örneğin Peygamberimiz (s.a.v.), 628 yılında Medine'den sahabileriyle birlikte umre için yola çıkmış ve bu amaçla geldiğini haber vermek üzere Mekkelilere Hz. Osman'ı (r.a.) elçi olarak göndermişti. Bir süre sonra Hz. Osman'ın (r.a.) öldürüldüğü haberi gelmişti. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) ashabını kendisine biat etmeye çağırdı. Sahabiler, gerekirse savaştan kaçmayacaklarına dair Resulullah'a (s.a.v.) bir ağacın altında biat ettiler[2]. **Rıdvan Biatı** denilen bu olayı ve sahabilerin tavrını Rabb'imiz (c.c.), Kur'an'da övmektedir.

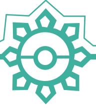
AYET YORUMLAYALIM

لَقَدْ رَضِىَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِى قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ
عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

"Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir. Yine onları elde edecekleri birçok ganimetlerle de mükâfatlandırdı. Allah üstündür, hikmet sahibidir."

Fetih suresi, 18-19. ayetler.

1. Tevbe suresi, 88-89. ayetler.
2. İbn-i Hişam, es-sîretü'n Nebeviyye C 3, s. 433-434.

ETKİNLİK

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرٰيهُمْ رُكَّعاً سُجَّداً
يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَاناً سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي
التَّوْرٰيةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْاِنْجِيلِ كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْـَٔهُ فَاٰزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوقِهِ
يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً
وَاَجْراً عَظِيماً ﴿٢٩﴾

“Muhammed Allah’ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün. Allah’tan lütuf ve rıza isterler. Onların nişanları, yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat’taki vasıflarıdır. İncil’deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider. Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelendirir. Allah onlardan inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük mükâfat vadetmiştir.”

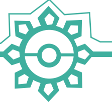
Fetih suresi, 29. ayet.

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ وَالْاِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ
فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا اُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلٰى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ
وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

“Daha önceden Medine’yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler. Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa işte onlar, kurtuluşa erenlerdir.”

Haşr suresi, 9. ayet.

Yukarıdaki ayetlerde, sahabilerin hangi özelliklerinden söz edilmektedir? Bunları belirleyiniz. Belirlediğiniz özellikler üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz.

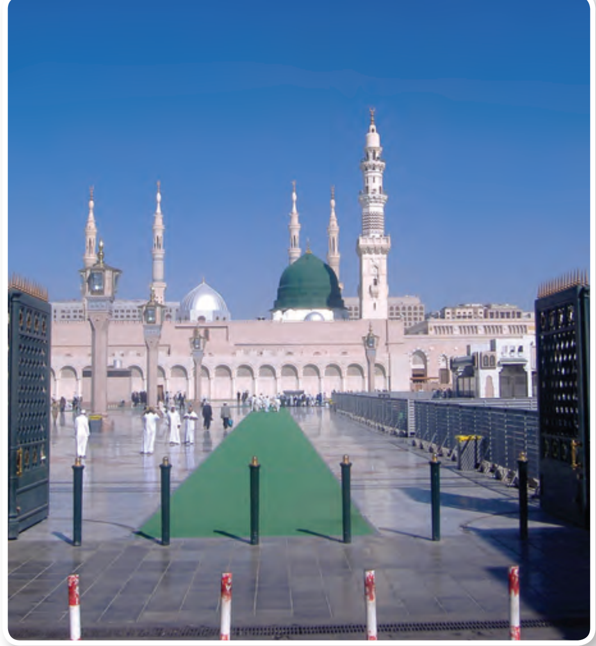

2. SAHABENİN DİLİNDEN PEYGAMBERİMİZ

Peygamber Efendimizi (s.a.v.) neden çok severiz? Bu konuyla ilgili görüş ve düşüncelerinizi açıklayınız.

Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamber olarak gönderilmeden önce Arap toplumunda birçok olumsuzluk yaşanıyordu. Putperestlik topluma hâkim olmuş; cana kıyma, kız çocuklarını diri diri toprağa gömme, kadınları hor görme, yalan, gasp, hırsızlık, haksızlık, zayıfları ezme gibi birçok kötülük yaygınlaşmıştı. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamber olmasıyla birlikte toplumda büyük ve köklü değişimler başladı. İnsanlar tevhit inancına yöneldiler; yalanın, zulmün, kan davalarının ne kadar kötü şeyler olduğunun farkına vardılar. Toplumda kadınların hakları konuşulmaya başlandı; kölelere iyi davranılmasının gerekliliği, kız çocuklarını iyi yetiştirmenin cennete girmeye vesile olacağı, kul hakkına riayet edilmesinin şart olduğu, kardeşliğe ve barışa önem verilmesi gerektiği anlayışı yerleşti. Bütün bunlar, Allah'ın (c.c.) yardımıyla ve Peygamber Efendimizin (s.a.v.) çabalarıyla oldu. İnsanlar; kendilerini zulmün, şirkin, küfrün karanlığından İslam'ın aydınlık yoluna çıkaran Hz. Muhammed'e (s.a.v.) büyük sevgi ve saygı duydular. Onu, yolunda canlarını feda edecek kadar çok sevdiler. Hatta kendi canlarından önce Peygamberimizi (s.a.v.) düşündüler. Çünkü Rabb'imiz (c.c.), bunun böyle olması gerektiğini belirtiyor ve bir ayette şöyle buyuruyordu: **"Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır..."**[1]

Mescid-i Nebi'nin günümüzden bir görünümü

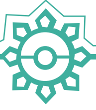
AYET YORUMLAYALIM

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونٖي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٣١﴾

"(Resulüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir."

Âl-i İmrân suresi, 31. ayet.

1. Ahzab suresi, 6. ayet.

BİLGİ NOTU

Bir gün, bir kişi Peygamber Efendimize (s.a.v.) sordu: "Ya Resulallah! Kıyamet ne zaman kopacaktır?" Peygamberimiz (s.a.v.) ona cevap vermedi. Namazını kıldıktan sonra **"Kıyametin kopmasıyla ilgili soru soran kişi nerededir?"** buyurdu. Adam "Benim." dedi. Resulullah (s.a.v.) ona, "Kıyamet için ne hazırladın?" diye sordu. Adam, "Fazla bir namazım, ibadetim hazırlığım yoktur ama ben Allah'ı ve Resulü'nü seviyorum." dedi. **Hz. Peygamber (s.a.v.), "Kişi sevdiğiyle beraberdir. Sen de sevdiğinle beraber olacaksın."** buyurdu. Hadisi rivayet eden sahabi der ki: "Müslümanların, Müslüman olmaları dışında, bu söze sevindikleri kadar başka hiçbir şeye sevindiklerini görmedim."

Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Birr, 50; Ebu Davud, es-Sünen, Edeb, 113; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5, s. 356.

Kur'an-ı Kerim'de belirtildiğine göre Allah'ı (c.c.) seviyorsak Peygamberimizi (s.a.v.) de sevmeli ve ona tâbi olmalıyız. Böyle yaparsak Rabb'imiz (c.c.) de bizi sever ve günahlarımızı bağışlar. Sahabe-i kiram bunun bilincindeydi. Söz ve davranışlarına da hep bu bilinçle yön veriyordu. Onlar Resulullah'ı (s.a.v.) çok seviyorlar, hep onun yanında ve yakınında olmak istiyorlardı. Hz. Peygamberden (s.a.v.) ayrı kalma düşüncesi bile ashabı rahatsız ediyordu.

Sahabiler, Resulullah'ı (s.a.v.) o kadar çok seviyorlardı ki Hz. Peygamber (s.a.v.) abdest alacağı zaman ona su vermek için birbiriyle yarışıyorlardı. Resulullah (s.a.v.) bir emir verince onu yerine getirmek için âdeta birbirleriyle yarış ediyorlardı. O konuşunca seslerini kısıyorlardı.[1]

BİLGİ NOTU

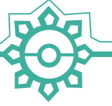
Sahabiler, Resulullah (s.a.v.) ile konuşurken;

"Anam babam sana feda olsun ya Resulallah!" diyerek konuşurlardı.

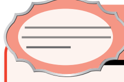
Böylece ona sevgi, saygı ve bağlılıklarını ifade ederlerdi.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 3, s. 431; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 451.

Reci Vakası'nda Zeyd b. Desinne (r.a.) adlı sahabi esir alınmıştı ve kendisine işkence ediliyordu. Müşrikler, bu sahabiyi öldürmeye karar vermişlerdi ve onun öldürülüşünü görmek için insanlar bir meydanda toplanmıştı. Ebu Süfyan, biraz sonra öldürülecek olan Zeyd'e (r.a.) dedi ki: "Ey Zeyd! Allah iyiliğini versin. Şimdi senin yerine Muhammed'in bizim elimizde olmasını, onun boynunu vurmamızı ve senin de ailenin yanında olmasını ister miydin?" Resulullah'a (s.a.v.) büyük bir sevgiyle bağlı olan Zeyd (r.a.), şu cevabı verdi: "Onu bırak. Vallahi ben evimde otururken Muhammed'in ayağına bir dikenin bile batmasını istemem." Bu cevabı duyan Ebu Süfyan şaşkınlıkla şöyle dedi: "Muhammed'in ashabının Muhammed'i sevmesi gibi hiçbir insanın diğerini sevdiğini görmedim." Sonra da Zeyd (r.a.) şehit edildi.[1]

BİLGİ NOTU

Sahabenin Peygamberimize (s.a.v.) olan sevgisini ve bağlılığını inkârcı müşrikler bile şaşkınlıkla gözlemlemişler, bu durum karşısındaki hayretlerini defalarca ifade etmişlerdir. Örneğin Hudeybiye'de müşrikler adına görüşmeleri yürütmek için Efendimizin (s.a.v.) yanına gelen Urve b. Mesud, görüşmeyi bitirip şehre dönünce kendisini bekleyenlere şunları söylemiştir:

"Ey Kureyş topluluğu! Şüphesiz ben Kisra'yı makamında gördüm, Kayser'i makamında gördüm ve Necaşi'yi makamında gördüm. Ben, vallahi şimdiye kadar kavmi içinde hiçbir melik görmedim ki Muhammed'in ashabı içindeki yeri gibi bir yeri olsun. Ant olsun, bir kavim gördüm ki hiçbir şeyden dolayı onu asla yardımsız bırakmazlar. O hâlde görüşünüzü ona göre belirleyin."

İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 3, s. 429-430; İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 318.

Bedir Savaşı öncesinde Kureyş kervanını takip için yola çıkan Peygamberimiz (s.a.v.) ve ashabı, Mekkeliler kendileri ile savaşmak üzere yola çıkınca aralarında istişare ettiler. Peygamberimiz (s.a.v.), sahabenin savaşmak istemeyeceğini düşünmüştü. Sahabiler bu durumda Peygamber Efendimize (s.a.v.) şöyle dediler: "Biz sana iman ettik ve senin getirdiğin şeyin hak olduğuna şahitlik ettik. Bunun için sana itaat etmek ve emirlerini dinlemek üzere yola çıktık. O hâlde istediğin şekilde devam et. Ya Resulallah. Biz seninle beraberiz. Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki şayet sen bize şu denizi göstersen ve ona dalsan elbette biz de seninle birlikte dalarız. Bizden hiçbir kimse geri kalmaz."[2]

Dinaroğulları kabilesinden bir kadın vardı. Bu kadına, Uhud Savaşı'nda eşinin, kardeşinin ve babasının şehit olduğu haber verildi. En yakını olan üç kişinin şehadet haberini alan kadın, hemen "Resulullah'a ne oldu?" diye sordu. Kadına, Resulullah'ın (s.a.v.) iyi olduğu söylendi. Ancak kadın yine de "Bana Resulullah'ı (s.a.v.) gösterin, onu göreyim." dedi. Kadına, Hz. Peygamber'i (s.a.v.) gösterdiler. Allah Resulü'nü (s.a.v.) görünce rahatlayan kadın, "Senden (seni gördükten) sonra bana her musibet hafif kalır." dedi.[3]

Resulullah (s.a.v.) vefat ettiğinde sahabiler çok üzülmüştü. Hatta Hz. Ömer (r.a.), Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefat ettiğini söylemeyi yasaklamıştı. Çünkü ashab-ı kiram, Peygamberimizi (s.a.v.) çok seviyordu. Onların hayatında Hz. Peygamberin (s.a.v.) çok büyük yeri vardı. Resulullah (s.a.v.) vefat edince sahabiler ona ağıtlar yaktılar. Efendimize (s.a.v.) olan özlemlerini, sevgilerini dile getiren şiirler söylediler.

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 3, s. 244-245; Vâkıdî, Kitabu'l-Meğâzî, C 1, C 1, s. 413-415.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 349.
3. İbni Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 380.

ETKİNLİK

Sahabe-i kiramdan Ka'b b. Malik (r.a.), Peygamberimizin (s.a.v.) vefatı esnasında şunları söylemiştir:

"Takva zamanı insanların en müttakisine,
Deveye binenin en hayırlısına ağlayın.

Kerem sahibi efendiye, yaratılmışların en iyisine,
En güzel ahlak sahibine ağlayın.

Soyu tüm yaratılmışların soyundan üstündür onun,
O, Benî Haşim'den, ümit kaynağı olandır.

Bizim için bir müjdeleyici ve uyarıcıdır,
O bir nurdur, bizi aydınlatan bir nurdur."

İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 2, s. 327. (Özetlenmiştir.)

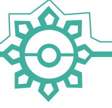
Yukarıdaki şiirde Peygamberimizin (s.a.v.) hangi özelliklerinden söz edilmektedir? Belirleyiniz.

Siz, Peygamber Efendimize (s.a.v.) sevgi ve saygınızı hangi davranışlarınızla gösterirsiniz? Bu konuda yaptıklarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) üstün kişiliğini, örnek ahlakını ve mükemmel özelliklerini sahabiler birçok kez ifade etmişlerdir. Örneğin ilk vahiy geldiğinde şaşkınlık ve heyecanla evine gelen Sevgili Peygamberimize (s.a.v.), aynı zamanda İslam'ı ilk kabul eden kişi olan eşi Hz. Hatice (r.a.) şöyle demişti: "Allah'a yemin ederim ki Allah seni asla utandırmaz. Çünkü sen akrabalık bağını sürdürürsün, işini göremeyenlerin yükünü yüklenirsin, fakire destek olursun, misafiri ağırlarsın, hak yolunda karşılaşılan sıkıntılarda insanlara yardım edersin."[1]

Sahabiler, Peygamberimize (s.a.v.) olan sevgilerini ve hayranlıklarını birçok kez ifade etmişlerdir. Örneğin Ebu Hureyre (r.a.) der ki: "Resulullah'tan (s.a.v.) daha güzel yüzlü bir insan görmedim. Sanki alnında güneş parlıyordu. Resulullah'tan (s.a.v.) daha süratli yürüyen birini de görmedim."[2] Ebu Eyyub Halid b. Zeyd el-Ensari (r.a.) de Hz. Peygamber (s.a.v.) için "Resulullah'ın vücudu kadar parlak hiçbir insan görmedim. Sanki bir ay parçası gibiydi."[3] demiştir.

1. İbni Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 152-153.
2. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 1, s. 399-400.
3. İbn-i Said, Kitabüt- Tabakati'l-Kebir, C 1, s. 403.

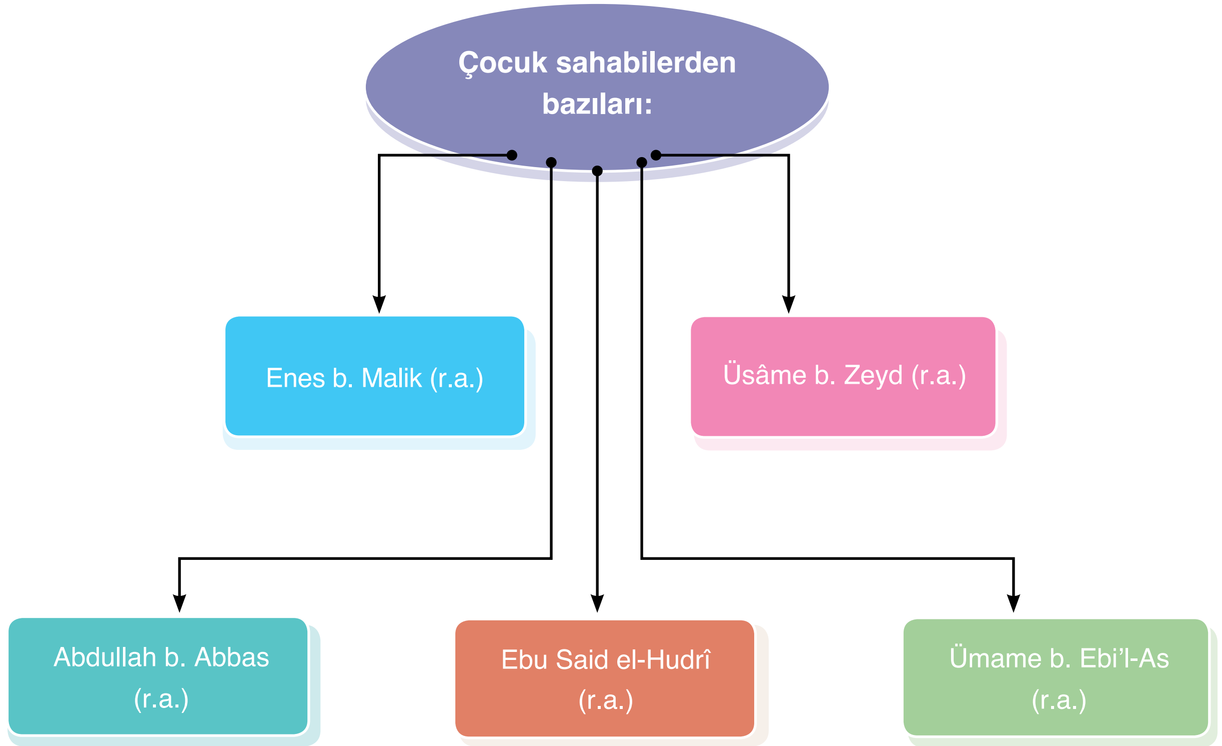

3. ÇOCUK SAHABİLER

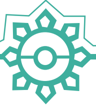
Peygamberimizi (s.a.v.) gören çocuklar ne gibi güzellikler yaşamış olabilir? Empati yapınız.

Hz. Peygamberin (s.a.v.) yaşadığı İslam toplumunda genç, yetişkin ve orta yaşlı insanlar olduğu gibi çocuklar da vardı. Bu şanslı çocuklar, Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) getirdiği ilkelerin hâkim olduğu, hayat bulup yaygınlaştığı İslami bir iklimde yetiştiler. Cahiliye toplumunun kötülüklerini ve karanlık ortamını tatmadılar. Allah Resulü'nün (s.a.v.) terbiyesinde eğitildiler, İslami prensiplere uygun olarak yetiştirildiler. Çocuk sahabiler, âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed'i (s.a.v.) görme ve onun sohbetinde bulunma şerefine eriştiler. Resulullah'ın (s.a.v.) mübarek yüzünü görme lütfuna mazhar oldular. Resulullah (s.a.v.); çocuk sahabileri görünce onlara selam verdi, onlarla şakalaştı, kendilerini sevdi. Çocuk sahabiler Hz. Peygamberin (s.a.v.) mescidinde ibadet ettiler, Allah Resulü'nün (s.a.v.) arkasında namaz kılma bahtiyarlığına ulaştılar. Onun; insanlığa örnek olan hayat tarzını, dinimizin ikinci kaynağı olan sünnetini ve hadislerini sonraki nesillere aktardılar. Şimdi bu bahtiyar çocuklardan bazılarını tanıyalım.

Çocuk sahabilerin en tanınmışlarından biri, Enes b. Malik'tir (r.a.). Annesi Ümmü Süleym'dir (r.a.). Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye hicret edince şehirdeki hemen herkes ona bir hediye vermiştir. Hediye verecek bir şeyi bulunmayan Ümmü Süleym (r.a.), yetim kalan ve on yaşında olan yavrusunu elinden tutup Hz. Peygambere (s.a.v.) getirmiştir. "Ya Resulallah! Benim dışımda halkın hepsi istisnasız sana hediye verdi. İşte bu, benim oğlumdur ve yazı yazmasını bilen bir delikanlıdır. Sana hizmet etsin. Onun için dua et." demiştir.[1]

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5, s. 342, 346,347.

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Enes'i (r.a.) kendi çocuğu gibi gördü. Bu yetime sahip çıktı. Ona çok iyi davrandı; hep sevgi, şefkat ve merhametle muamele etti. Peygamberimiz (s.a.v.), Enes'i (r.a.) hiç azarlamadı, ona kızmadı ve kötü söz söylemedi. Enes b. Malik (r.a.) der ki: Ben Resulullah'a (s.a.v.) on yıl hizmet ettim. Bana bir defa bile "Öf!" demedi. Yaptığım bir şey için "Şunu niye yaptın?" veya yapmadığım bir şey için "Şunu niye yapmadın?" demedi.

Buhârî,el-Câmiu's-Sahih, Edeb, 39, Vesâyâ, 25; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5, s. 346,347.

Hz. Peygamberin (s.a.v.) hep yakınında olan ve onun verdiği terbiyeyle yetişen Enes b. Malik (r.a.), Peygamberimiz (s.a.v.) ile birlikte Hudeybiye Antlaşması, Hayber Seferi, Kaza Umresi, Mekke'nin Fethi, Huneyn Gazvesi, Tâif Muhasarası ve Veda Haccı'nda bulundu. Yaşının küçüklüğü sebebiyle savaşçı olarak katılamadığı Bedir Gazvesi'nde de Hz. Peygamberin (s.a.v.) yanından ayrılmadı. Resulullah'a (s.a.v.) on yıl hizmet ettiği için "Hâdimü'n-Nebi" (Resulullah'ın hizmetkârı) olarak da anılan Enes b. Malik (r.a.), hicri 93 yılında, 103 yaşında, Basra'da vefat etmiştir. O, Basra'da vefat eden son sahibidir.[1]

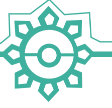
BİLGİ NOTU

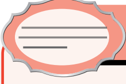
Enes b. Malik (r.a.), Peygamberimizden (s.a.v.) en çok hadis rivayet eden sahabilerden biriydi. O, küçük yaştan itibaren Resulullah'ın (s.a.v.) yanından ayrılmamış, onun söz ve davranışlarına yakînen şahit olmuştu. Hz. Peygamberin (s.a.v.) hadislerini, sünnetini iyi bilirdi. Onun, iki binden fazla hadis rivayet ettiği belirtilmektedir. Enes (r.a.) hadis rivayeti konusunda titiz davranır, hata yapmaktan korkardı. O, aynı zamanda hadisleri yazıyordu.

"Enes b. Malik" TDVİA, C 11, s. 234-235; İbn-i Sa'd, Kitabu't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5, C5, s. 348.

Çocuk sahabilerden biri de Ebu Said el-Hudrî'dir (r.a.). Onun asıl adı Sa'd b. Malik'tir. Hazreç kabilesine mensup olan Ebu Said el-Hudrî (r.a.), Uhud Savaşı'na katılmak için Peygamberimizin (s.a.v.) yanına gelmiş, ancak yaşı küçük olduğu için Resulullah (s.a.v.) tarafından geri çevrilmiştir. Savaş dönüşü Resulullah'ı (s.a.v.) karşılayanlar arasında iken Hz. Peygamber (s.a.v.) onu görmüş ve "Sa'd b. Malik." diye seslenmiştir. O da "Evet, anam babam sana feda olsun." demiştir. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) yaklaşmış, ona babasının şehadetini haber verip sabır dilemiş ve dua etmiştir.[2] Ebu Said el-Hudrî (r.a.), babası ölünce yetim kalmış, annesiyle birlikte maddi yönden sıkıntı içine düşmüştü. Ancak Peygamberimizin (s.a.v.) tavsiyesi üzerine hiç kimseden bir şey istemedi. Çektiği sıkıntılara sabretti, hâlini Allah'a (c.c.) arz etti, ondan yardım diledi. Ebu Said el-Hudrî (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte Hendek Savaşı'na katıldı. Ondan sonra da on iki savaşta daha bulundu. Rıdvan Biatı esnasında Resulullah'a (s.a.v.) ilk biat edenler arasında yer aldı. Hicri 74 yılında Medine'de vefat etti. Ardından yas tutulmamasını ve mezarının üzerine türbe yapılmamasını istedi. Namaz kıldığı ve Allah'ı (c.c.) zikrettiği elbiseyle kefenlenmesini vasiyet etti.[3]

1. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5. s. 342-347; İbrahim Canan, "Enes b. Malik", TDVİA, C 11, s. 234.
2. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5, s. 372.
3. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 5, s. 377; Raşit Küçük, "Ebu Said-el-Hudrî", TDVİA, C 10, s. 223.

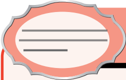
BİLGİ NOTU

Özellikle fıkhi konularda derin bilgisi olan Ebu Said-el-Hudrî (r.a.), âlim ve fakih sahabilerden biridir. "İmam" ve "Fakih" lakaplarıyla da anılmıştır. Çeşitli konulardaki birçok fetvası ve içtihadı, kaynaklarda yer almıştır. En fazla hadis rivayet eden sahabilerden biridir. 100'den fazla hadis rivayetinde bulunan yedi sahabi arasında yer almıştır.

Raşit Küçük, "Ebu Said-el-Hudrî", TDVİA, C 10, s. 223.

Hz. Peygamberin (s.a.v.) torunu Ümame b. Ebi'l-As (r.a.) da çocuk sahabilerden biridir. Ümame (r.a.), Mekke'de dünyaya gelmiştir. Peygamberimizin (s.a.v.) kızı Zeynep'in (r.a.) çocuğudur. Zeynep (r.a.), kocası Ebu'l-As Müslüman olmadığı için kızı ile beraber Mekke'de kalmış, Peygamberimizle (s.a.v.) Medine'ye hicret etmemişti. Bedir Savaşı'ndan sonra Hz. Zeynep (r.a.) ve kızı Ümame (r.a.) de Medine'ye hicret etmiştir. Ümame (r.a.) 629 yılında annesini, 634 yılında babasını kaybetti. Hz. Fâtıma'nın (r.a.) vefatından sonra Hz. Ali (r.a.) ile evlenmiştir. Ümame (r.a.), hicri 50 yılında vefat etmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.), torunu Ümame'yi çok severdi. Onu kucağına alır, öper, koklardı. Ümame (r.a.) ile oyunlar oynardı. Torununa zaman zaman hediyeler verir, onu sevindirirdi. Örneğin bir keresinde Habeş Kralı Necaşi'nin gönderdiği hediyeler arasında bulunan altın bir yüzüğü torununa hediye etmişti.[1] Resulullah (s.a.v.), kendisine hediye gelen bir gerdanlığı da Ümame'ye (r.a.) vermiş ve **"Yavrucuğum. Bunu tak."** buyurmuştur.[2]

En tanınmış çocuk sahabilerden biri de Abdullah b. Abbas'tır (r.a.). Abdullah (r.a.), Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) amcasının oğludur. Hicret'ten üç yıl kadar önce, müşriklerin Müslümanlara sosyal ve ekonomik ambargo uyguladığı zamanda Mekke'de dünyaya geldi. Abdullah (r.a.) doğunca babası Abbas (r.a.), onu Resulullah'a (s.a.v.) getirdi. Peygamberimiz (s.a.v.) de Abdullah'ı (r.a.) kucağına aldı ve onun için dua etti. Abdullah b. Abbas (r.a.), Hz. Peygamber'i (s.a.v.) dikkatle takip eder, Resulullah'ın (s.a.v.) söz ve davranışlarını takip edip öğrenmeye çalışırdı. Hz. Peygamberin (s.a.v.) eşi Meymune (r.a.) teyzesi olduğu için bazı geceler Hz. Peygamberin (s.a.v.) evinde gecelerdi. Hz. Peygambere (s.a.v.) sevgisi ve bağlılığı sebebiyle Resulullah Efendimizin (s.a.v.) takdirini kazanmıştır.[3]

BİLGİ NOTU

Peygamberimiz (s.a.v.), bir gün eşi Meymune'nin (r.a.) evindeydi. Gece abdest almak için su istedi. Meymune (r.a.) de suyu getirdi ve "Ya Resulallah! Bu suyu sana hazırlayan, Abdullah b. Abbas'tır." dedi. Peygamberimiz (s.a.v.) de onu çağırdı, başını okşadı ve **"Allah'ım, ona Kitab'ı öğret ve onu dinde fakih kıl!"** *(Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, İlim, 17; Vudû, 10; Müslim, el-Câmiu's-Sahih, Fedâilü's-Sahabe, 138.)* buyurarak amcasının oğluna dua etti.

Abdullah b. Abbas (r.a.), "Tercümanü'l-Kur'an" (Kur'an'ın tercümanı, açıklayıcısı) lakabıyla da tanınır. O, tefsir ve hadis alanında otorite kabul edilen, en fazla hadis rivayet eden sahabilerden biridir.

1. İbn-i Mâce es Sünen, Libas 40; İbn-Sa'd, Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, C 10, s. 252-253.
2. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 10, s. 253.
3. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 6, s. 318-321.

Arap diline son derece vâkıf olan Abdullah b. Abbas (r.a.); ayetlerin indiriliş sebebini anlamını, içeriğini, nâsih ve mensuhunu çok iyi bilirdi. İnsanlar ondan bir şeyler öğrenmek için büyük çaba harcar, etrafında halka oluştururlardı. Abdullah b. Abbas (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.) vefat ettiğinde on üç yaşındaydı. Kur'an-ı Kerim'i tefsir edenlerden biri İbn-i Abbas'tır (r.a.). Kaynaklarda, İbn-i Abbas'ın (r.a.) rivayetlerine dayanan bir tefsir kitabı olduğu belirtilmektedir.[4] Abdullah b. Abbas, hicri 68 yılında, 72 yaşında, Taif'te vefat etti.[5]

Çocuk sahabilerden bir diğeri, Üsâme b. Zeyd'dir (r.a.). Bu sahabinin babası Zeyd b. Harise (r.a.), Hz. Hatice'nin (r.a.) kölesiydi. Hz. Hatice (r.a.), Hz. Muhammed'le (s.a.v.) evlenince kölesini Peygamberimize (s.a.v.) hediye etmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de onu azat etmiş, dadısı Ümmü Eymen (r.a.) ile evlendirmiştir. Bu evlilikten, Hicret'ten sekiz yıl önce Üsâme b. Zeyd (r.a.) dünyaya gelmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.), Üsâme'yi (r.a.) çok sever ve onu, ailesinden biri gibi görürdü. Bir dizine onu, diğer dizine de torunu Hasan'ı (r.a.) oturtur ve **"Allah'ım, ben bunları seviyorum, sen de sev."**[6] buyururdu

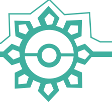

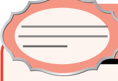

Müslüman, Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, çocuklara sevgi ve merhametle yaklaşmalıdır.

Hz. Peygamber (s.a.v.), Mekke'nin fethedildiği gün, devesinin terkisinde Üsâme b. Zeyd (r.a.) olduğu hâlde şehre girip devesini çöktürdü ve hayvanından indi. Sonra yanında Üsâme (r.a.) ile Bilal Habeşî (r.a.) de olduğu hâlde Kâbe'ye girdi.[7] Üsâme (r.a.), Peygamberimizi (s.a.v.) çok sever ve ona hep yakın olmaya çalışırdı. Hicri 54 yılında, Medine yakınlarındaki Cürf denilen yerde vefat etti.[8]

4. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 2, s. 370- 372; İ. Lütfi Çakan, Muhammed Eroğlu, "Abdullah b. Abbas", TDVİA, C 1, s. 76-79.
5. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 6, s. 346-34.
6. Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Fedâilü's-Sahabe, 18; İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 4, s. 69.
7. İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 4, s. 71.
8. Mehmet Salih Arı, "Üsâme b. Zeyd", TDVİA, C 42, s. 361-362.

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Üsâme b. Zeyd'i (r.a.) çok sevdiği gibi ona son derece de güvenirdi. Üsâme (r.a.) daha on sekiz yaşında bir gençken Resulullah (s.a.v.), onu ordu komutanı olarak sefere yollamıştı. Ordunun içinde de Hz. Ebu Bekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.) gibi sahabenin önde gelenleri vardı. Babası azatlı bir köle olan on sekiz yaşındaki tecrübesiz bir gencin, ashabın büyüklerine komutan olması, insanlar arasında memnuniyetsizliğe ve söylentilere yol açtı. Hz. Peygamber (s.a.v.), söylentileri işitince ashabına şunları söyledi:

"Ey insanlar! Üsâme'yi ayıplıyor ve onun emirliğine karşı çıkıyorsunuz. Bunu, daha önce onun babası hakkında da yapmıştınız. O, muhakkak ki emirliğe layıktır, onun babası da emirliğe layıktı. Babası bana nasıl insanların en sevimlisiyse kendisi de ondan sonra bana insanların en sevimlisidir. O hâlde onun hakkında özenli olun; zira o, sizin en hayırlınızdır."

İbn-i Sa'd, Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr, C 4, s. 73; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 404.

ETKİNLİK

Çocuk sahabilerden en çok dikkatinizi çeken hangisidir? Niçin?

Çocuk sahabilerin hayatı ile kendi hayatınızı karşılaştırdığınızda ne gibi benzerlikler ve farklılıklar görüyorsunuz?

Onların en fazla imrendiğiniz yönü nedir? Bu konudaki düşüncelerinizi ifade ediniz.

Peygamberimiz (s.a.v.) zamanında yaşayan bir çocuk olsaydınız neler yapar, Resulullah'a (s.a.v.) nasıl davranırdınız? Bu konudaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. BİR HADİS ÖĞRENİYORUM

Ashab-ı kiramı neden sevmeliyiz? Belirtiniz.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), birçok hadisinde sahabilerini övmüştür. Onların, İslam ümmeti arasında müstesna bir yeri olduğunu ifade etmiştir. Çünkü sahabiler, İslam'ın altın neslidir. Onlar İslam'a ilk inananlar, Allah Resulü'nün (s.a.v.) peygamberliğini ilk tasdik edenlerdir. Toplumda hemen herkesin putlara taptığı ve atalarının yüzlerce yıldır sürdürdüğü yanlış geleneklere bağlı kaldığı bir dönemde sahabiler, kendilerine farklı bir yön çizebilmişlerdir. Onlar; güçlülerin, zenginlerin, toplumun geniş kesimlerinin ağır tepkilerini göğüslemişlerdir. Sahabiler, Müslüman olmanın en ağır bedelleri ödemeyi gerektirdiği bir dönemde İslam'ın neferleri olabilmişlerdir.

Sahabiler; Bedir'de, Uhud'da, Hendek'te ve Mûte'de kendilerinden kat kat fazla düşmanla karşılaştılar. İslam uğruna, Allah (c.c.) ve Resulü (s.a.v.) uğruna seve seve canlarını feda etmeyi göze aldılar. Onlar, bu tutumlarıyla hem Allah (c.c.) hem de Resulü (s.a.v.) tarafından övüldüler.

ETKİNLİK

خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِى ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ

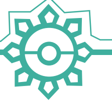
"İnsanların en hayırlıları benim asrımda yaşayanlardır. Sonra ondan sonra gelenler, sonra da ondan sonra gelenlerdir."

Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, Fedâilü's-Sahabe, 1.

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız. Bu hadisten hangi ilke ve değerleri çıkarabiliriz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sahabilerini öven ve onları "ashabım" diye nitelendirerek onurlandıran Peygamber Efendimiz (s.a.v.), sahabe-i kiramın aleyhine konuşulmasını yasaklamıştır. Onları sevmemiz gerektiğini ifade etmiştir.

Peygamberimizin (s.a.v.) sahabileri, İslam'ı en güzel şekilde öğrenmek ve yaşamak için çaba harcadılar. Resulullah'a (s.a.v.) büyük bir sevgiyle bağlandılar. Onun her dediğini emir kabul ettiler. Onlar, Hz. Peygamberin (s.a.v.) söz ve davranışlarını, kendileri için uyulması gerekli temel değerler olarak gördüler. Allah'ın (c.c.) kitabını, Resulü'nün (s.a.v.) sünnetini doğru anlayabilmek için Peygamberimize (s.a.v.) sorular sordular, onu dikkatle dinlediler. Böylece İslam'ı en doğru şekilde öğrendiler. Sahabiler, kendilerinden sonraki nesillere öğrendiklerini aktarmak için büyük gayret sarf ettiler. Bunda da çok başarılı oldular. Onların gayretleri ve samimiyetleri olmasaydı yüce dinimizin doğru bir şekilde anlaşılması mümkün olmazdı. Allah (c.c.) onlardan razı olsun, selam onların üzerine olsun.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sahabiler, İslam ümmeti içinde niçin ayrıcalıklı bir nesildir? Açıklayınız.

2. Sahabilerin İslam'ın doğru anlaşılmasındaki rolü nedir? Örneklerle anlatınız.

3. Sahabilerin Peygamberimize (s.a.v.) olan sevgi ve bağlılığını örneklerle açıklayınız.

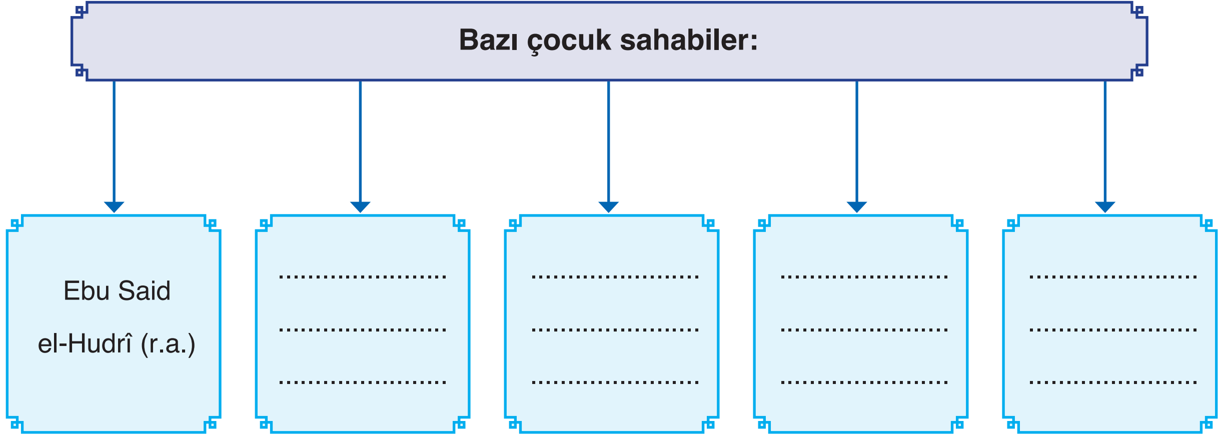
4. Peygamber Efendimizi (s.a.v.) neden sevmeliyiz? Düşüncelerinizi sınıfta anlatınız.

5. Peygamberimizin (s.a.v.) çocuk sahabilere yaklaşımı nasıldı? Örnek vererek anlatınız.

6. Sahabilerin dikkatinizi en fazla çeken özellikleri nelerdir? Defterinize listeleyiniz.

7. Peygamberimiz (s.a.v.) sahabilerle ilgili neler söylemiş, bize ne gibi tavsiyelerde bulunmuştur? Belirtiniz.

8. Aşağıdaki şemayı çocuk sahabilerin adını yazarak örnekteki gibi tamamlayınız.

B Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

9. "Ashabıma sövmeyin! Canım elinde olana (Allah' a) yemin ederim ki eğer biriniz, Uhud (Dağı) kadar altını Allah yolunda harcasa bu, onlardan birinin bir ölçek ya da yarım ölçek sadakasına erişemez."

(Ebu Davud, es- Sünen, Sünnet, 10.)

Yukarıdaki hadiste esas anlatılmak istenen nedir?

A) Sahabilerin fazileti

B) Uhud Dağı'nın önemi

C) Muhtaçlara yardım etmenin önemi

D) Sahabilerin sayısının çokluğu

10. Aşağıdakilerden hangisi, Aşere-i Mübeşşere arasında yer **almaz**?

A) Hz. Ebu Bekir (r.a.)

B) Abdullah b. Abbas (r.a.)

C) Talha b. Ubeydullah (r.a.)

D) Zübeyr b. Avvam (r.a.)

11. Aşağıdakilerden hangisi, Hulefâ-i Râşidîn olarak adlandırılan sahabiler arasında yer **almaz?**

A) Hz. Ali (r.a.)

B) Hz. Osman (r.a.)

C) Hz. Ömer (r.a.)

D) Hz. Hamza (r.a.)

12. Kur'an-ı Kerim'i ilk tefsir edenlerden biri olan, Tercümanü'l-Kur'an (Kur'an'ın tercümanı, açıklayıcısı) lakabıyla da tanınan, Peygamberimizin (s.a.v.) kendisine dua ettiği ünlü sahabi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Abdullah b. Abbas (r.a.)

B) Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.)

C) Said b. Zeyd (r.a.)

D) Abdurrahman b. Avf (r.a.)

Aşağıdaki hadislerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlar ile tamamlayınız.

muhadram | Rıdvan Biatı | Aşere-i Mübeşşere | sahabi

✦ Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, çok kısa süre de olsa Resulullah'ı (s.a.v.) görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve Müslüman olarak ölmüş kimselere ……………………………...... denir.

✦ Hz. Peygamberin (s.a.v.) sağlığında Müslüman olduğu hâlde Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) görme şerefine nail olamamış kimseler için sahabi nitelemesi kullanılmaz. Bunlara ……………………………...... denir.

✦ Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) hayattayken bazı sahabilerini cennetle müjdelemiştir. Efendimizin (s.a.v.) cennetle müjdelediği on sahabiye ……………………………...... denir.

✦ Sahabilerin, Mekke yolunda, Hudeybiye'de bir ağacın altında Peygamber Efendimize (s.a.v.) biat etmelerine ……………………………...... denir.

SÖZLÜK

A

adab-ı muaşeret : İnsanlarla hoşça ve güzel geçinmek, iyi ilişkiler içinde olmak için toplumsal ilişkilerde uyulması gerekli olan nezaket kuralları.

adap : 1. İzlenmesi gereken usuller, yollar, prensipler. 2. En iyi hâl ve hareketler, ölçülü davranışlar, kişiler arasındaki iyi ilişkileri düzenleyen kurallar, uyulması gereken görgü kuralları. 3. Ahlak, terbiye, incelik, saygı.

ahiret : 1. Dünya hayatını takip eden hayatın adı. 2. Dünya hayatındaki amellerin söz, davranış ve eylemlerin sonuçlarının alınacağı ve değerlendirileceği zaman.

ahit : 1. Söz verme, ant, yemin. 2. Taahhüt, sözleşme, mukavele. 3. İnsanın başkasına verdiği güvence. 4. İnsanın, Allah'tan (c.c.) başka tanrı tanımayacağına dair Allah'a (c.c.) kesin söz vermesi.

akika : Yeni doğan çocuğun doğumu sebebiyle Cenab-ı Hakk'a (c.c.) şükür için kesilen kurbanın adı.

âlâ : İyi, güzel, hoş.

alâk : 1. Yumurtanın döllenmesinden sonra yumurta içinde oluşan canlı, embriyo. 2. Sperm ile döllenmiş yumurtadan meydana gelen ve insanın ilk hâlini oluşturan hücreler topluluğu.

âlem : 1. Akıl ve duyu organlarıyla bilinebilen veya mevcudiyeti düşünülebilen Allah (c.c.) dışındaki bütün varlıklar. 2. Yaratıcısının varlığına işaret eden ve onun mevcudiyetinin bilinmesini sağlayan her şey. 3. Dünya, cihan, kâinat.

amel : 1. Yapılan iş, eylem, fiil. 2. Dünya ve ahirette ceza veya mükâfat konusu olan her türlü davranış. 3. Bir niyete ve amaca bağlı olarak yapılan iş.

arz : 1. Sunma, ortaya koyma, bir nesneyi gösterme, arz etme. 2. Yeryüzü.

ashab-ı kiram : Kerem sahibi, cömert ve şerefli sahabeler.

ashap : 1. Arkadaşlar, dostlar, veliler. 2. Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamber Efendimizi (s.a.v.) çok kısa süre de olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimseler.

azat : 1. Serbest bırakma. 2. Özgür, hür. 3. Köle veya cariyeyi hürriyetine kavuşturma.

B

bahşetmek : Karşılıksız olarak vermek, bağışlamak, sunmak.

batıl : 1. Yok olup giden, gerçek ve doğru olmayan, esassız, boş şey, boşa giden, hükümsüz, gerçeğe aykırı, hikmetsiz, temelsiz. 2. Allah'ın (c.c.), peygamberleri aracılığıyla bildirmiş olduğu dine uymayan her türlü inanç, fikir, duygu, kanaat, tutum, davranış.

beşer : İnsan, insanoğlu.

biat : 1. Söz verme amacıyla el sıkma. 2. Birinin hâkimiyetini kabul etme ve emirlerine bağlılığını bildirme. 3. Halifelik makamına geçenin eli üzerine el koyarak veya el sıkışarak kişinin ona bağlılığını göstermesi ve itaat edeceğine söz vermesi.

buğuz : 1. Nefret, kin, düşmanlık, tiksinme, iğrenme. 2. Bir kişiye, yapmış olduğu bir kötülükten dolayı kin besleme, husumet.

C

cihat : 1. Söz ve fiille bütün kuvvetini harcayarak çalışma, yorulma, aşırı gayret etme. 2. İyiliğin yerleşmesi ve kötülüğün ortadan kalkması için maddi ve manevi tüm imkânlarını kullanarak Allah (c.c.) rızası için gayret etme. 3. Düşmanlara karşı ülkeyi savunmak için silahlı mücadele verme. 4. İnsanın her türlü kötülüğe, şeytana karşı verdiği mücadele ve içindeki çirkin tutkuları yenme çabası.

Ç

çapak : Göz pınarında ve kirpiklerde birikerek pıhtılaşan veya kuruyan akıntı.

D

def : Yuvarlak bir tahta kasnağa gerilen deriden bir örtü ile yapılmış olan çalgı aleti.

defin : Ölüyü gömme.

diyet : İslam hukukuna göre, öldürme ve yaralamalarda suçlunun ödemek zorunda olduğu para veya mal, kan parası, kefaret.

E

edep : 1. İyi ahlak, güzel terbiye, eğitim. 2. Utanma, zarafet, insanlara söz ve hareketlerle güzel davranışta bulunma. 3. Bir toplumda örf, âdet ve kural hâlini almış iyi tutum ve davranışlar veya bunları kazandıran bilgi.

elem : Üzüntü, dert, keder, hüzün.

emin : 1. İnanılan, güvenilen kimse. 2. Emniyetli, tehlikesiz, güvenilir. 3. Kendisine bırakılan şeyi iyi koruyan, emanete ihanet etmeyen. 4. Doğru sözlü, sözünde duran, vefalı.

ensar : 1. Yardım edenler, koruyanlar, destekleyenler, himaye edenler. 2. Hicret sırasında Hz. Peygambere (s.a.v.) ve Mekke'den Medine'ye göç eden diğer Müslümanlara kucak açıp onları misafir eden; onların beslenme, barınma ihtiyaçlarını gideren ve farklı bir ortamda yeni bir hayat kurulabilmesinde onlara yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi onlarla paylaşan Medineli Müslümanlar.

erdem : 1. Olgunluk, erdemlilik, üstünlük, değer, kıymet. 2. İffet, namus, güzel ahlak. 3. İnsanın doğuştan sahip olduğu ve sonradan çalışma yoluyla geliştirip zenginleştirdiği güzel nitelikler, fazilet.

F

faiz : 1. Fazlalık, artma, çoğalma. 2. Hizmet ve emek karşılığı olmaksızın paranın kullanılmasına karşılık olarak elde edilen ve İslam dininde haram kabul edilen kazanç.

fakih : Din bilgini, fıkıh âlimi, müçtehit.

fazilet : 1. Olgunluk, erdemlilik, üstünlük, değer, kıymet. 2. İffet, namus, güzel ahlak. 3. İnsanın doğuştan sahip olduğu ve sonradan çalışma yoluyla geliştirip zenginleştirdiği güzel nitelikler.

fıkıh : 1. Derin anlayış, kavrayış, bir şeyi en ince ayrıntısına kadar bilme. 2. İbadet, cezalar ve muamelatla ilgili dinî hükümleri, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberin (s.a.v.) sünnetinden çıkarılan ayrıntılı delillerle bilme.

fuhuş : Söz ve fiilde çirkinlik, edep ve ahlak dışı söz ve davranış.

G

ganimet : 1. Herhangi bir zorluk çekmeden elde edilen şey. 2. Savaş sırasında Müslüman olmayan düşman ordusundaki askerlerden alınan her türlü mal ve esirler.

gayb : 1. Göz önünde olmayan, gözle görülmeyen, gizli olan, hazırda olmayan. 2. Akıl ve duyular ile hakkında bilgi edinilemeyen varlık alanı. 3. Henüz içinde yaşanılmayan, gelecek zaman ve gelecek içerisinde meydana gelecek olaylar.

gayrımüslim : Müslüman olmayan kimse.

gazve : 1. Savaş, fetih, fetih hazırlığı, askerî saldırı. 2. Hz. Peygamberin (s.a.v) bizzat kendisinin sevk ve idare ettiği savaşlar.

H

hadis : 1. Söz, haber. 2. Hz. Peygamberin (s.a.v.) sözleri, fiilleri ve takrirleri. 3. Hz. Peygamberin (s.a.v.) Kur'an'dan anladıklarını söz ve davranışlarıyla ifade etmesi.

hadis-i kutsi : 1. Allah'ın (c.c.) Hz. Muhammed'in (s.a.v.) gönlüne ilham ettiği, onun da ilham edilen bu şeyleri kendi ifadesiyle dile getirdiği hadisler. 2. Hz. Peygamberin (s.a.v.) Kur'an-ı Kerim dışında Allah'a (c.c.) nispet ederek söylediği sözler, hadisler.

hak : "Her şeyi bir hikmete göre -gerekçesine uygun olarak- kullarının dünyada ve ahirette yararlarını gözeterek adaletli bir biçimde yaratan, kendisinin varlığı sürekli olan ve bütün hayatı yönlendirmesi, nimetler vermesi kesintisiz biçimde devam eden" anlamında Allah'ın (c.c.) esmâ-i hüsnâsından biri.

hamd : 1. İyilik, güzellik, üstünlük ve erdemlilikle niteleme. 2. Allah'a (c.c.) teşekkür, şükran. 3. Bütün övgü çeşitlerini içeren sevgi ve saygıyla Allah'a (c.c.) yapılan şükür. 4. Yapılan iyiliğin kendisine yönelik olma şartı aramadan, Allah'ın (c.c.) mutlak manada lütufkâr ve iyiliksever olmasını dile getirme.

hasep : Kişisel özellik, nitelik.

haset : 1. Kıskançlık, çekememezlik. 2. Başkasının elinde bulunan maddi ve manevi imkânların kendisine verilmesi ve kıskanılan kişinin bu imkânları kaybetmesi için kalpte bulunan temenni ve istek.

haşr : 1. Toplanma, bir araya gelme. 2. Bütün canlıların öbür dünyada yeniden diriltilerek mahşer denilen yerde dünyadaki yaptıklarının ve yapmadıklarının hesabını vermek üzere bir araya gelmeleri, getirilmeleri.

hidayet : 1. Doğru yolu gösterme, doğru yolu bulma, rehberlik yapma, irşat etme. 2. Allah'ın (c.c.), insanlara kendi yolunda gidebilecek akıl, düşünme, öğrenme, hatırlama gibi yetenekler vermesi ve insanların da bunları kullanarak doğru yolu bulması. 3. Allah'ın (c.c.), kişiye dünya ve ahirette huzurun kaynağı olan ve onu sürekli mutlu edecek yolu göstermesi.

hikmet : 1. Bilgelik, felsefe. 2. Allah'ı (c.c.) gereği gibi bilme bilgisi. 3. İnsanın, varlıkların hakikatini, gerçek yüzünü, gücü oranında bilip ona göre hareket etmesi. 4. Hüküm vermede doğru karar verme yeteneği. 5. İslam dinindeki hükümlerin konuluş amaçları.

hilye : 1. Güzel nitelikler, güzel yüz, şemail. 2. Hz. Peygamberin (s.a.v.) bedensel ve ahlaki özelliklerini ayrıntılarıyla anlatan edebî eser, hilye-i şerif. 3. Türk kültüründe, Hz. Peygamberin (s.a.v.) niteliklerinin hat sanatıyla yazılıp süslendiği levhalar.

himaye : Koruma, gözetme, bakımını üstlenme.

huşu : 1. Mutlak bir teslimiyetle Allah'ın (c.c.) emirlerini yeri getirme. 2. Allah'a (c.c.) duyulan saygının bir gereği olarak başta namaz olmak üzere ibadetlerin yerine getirilmesi sırasında kulun sükûnet ve vakar içinde bulunması.

İ

iffet : 1. Haramdan uzak durma, kötü söz ve işlerden kaçınma. 2. Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlı kalarak insanın namusunu, şerefini ve haysiyetini koruması.

ihlas : 1. Samimiyet, içtenlik, kalbî ve karşılıksız sevgi ve yürekten bağlılık, doğruluk, temizlik, saflık, gösterişsizlik. 2. İnsanın bütün sözlerinde, davranışlarında, ibadetlerinde sadece Allah'ın (c.c.) rızasını gözetmesi.

ikmal : 1. Eksik bir şeyi tamamlama, daha iyi duruma getirme, bütünleme. 2. Bitirme.

ilah : 1. Hak olsun, batıl olsun, tapınılan her türlü varlık. 2. Tapınılan, yüceliği karşısında hayranlık duyulan, gönülden bağlanılıp sığınılan, duyularla idrak edilemeyen varlık. 3. Hayatın tüm alanlarındaki kuralları belirleme yetkisini elinde bulunduran; sevgi, saygı ve yüceltmede eşsiz kabul edilen mutlak varlık, Allah (c.c.).

ilham : 1. Esin. 2. Allah'ın (c.c.), peygamberlerin yüreğine doldurduğu ilahi âleme özgü duygu ve düşünceler.

infak : 1. Tükenme, son bulma, yoksul düşme. 2. Karşılıksız yardım, sadaka verme. 3. Zekât.

istisna : 1. Bir kimse veya bir şeyi benzerlerinden ayrı tutma. 2. Genelden ayrı, kural dışı olma, ayrıklık. 3. Ayrı tutulan kimse veya şey.

istişare : 1. Görüş alışverişinde bulunma, fikir alma, danışma. 2. Herhangi bir konuda doğruyu bulmak için sahasında güvenilir bir uzmanın görüşüne başvurma. 3. Yöneticilerin, halkın durumunu ilgilendiren konularda daha güzel ve yararlı sonuçlara varabilmeleri için uzmanlarla görüş alışverişinde bulunmaları.

K

kabile : Ortak bir atadan türediklerine inanılan toplumsal ve ekonomik ilişkilerinde anaerkil, ataerkil anlayışı uygulayan geleneksel topluluk, klan.

kader : 1. Hükmetme, gücü yetme. 2. Allah'ın (c.c.) sonsuz ilmi ve kudretiyle başlangıçtan sona kadar evrende olacak olan her şeyi programlaması, varlıkları istediği şekil ve biçimde yaratması ve insanların özgür iradelerine göre yapacakları her şeyi Allah'ın (c.c.) önceden bilmesi, takdir etmesi, bir plana göre düzenlemesi.

kadir : 1. Kıymet, değer, itibar. 2. Gücü yeten, güçlü.

kafile : 1. Birlikte yolculuk eden topluluk. 2. Aynı yöne giden taşıt veya yolcu topluluğu, konvoy. 3. Sıra ile gönderilen şeylerin her bir bölüğü.

kâhin : Doğaüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme iddiasında bulunan kimse.

kavim : Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.

kayser : Eski Bizans ve Roma hükümdarlarına verilen unvan.

kelam : 1. Söz. 2. Söz söyleme. 3. "Dilediği varlıkla kendine has biçimde konuşması" anlamında Allah'ın (c.c.) ezelî sıfatlarından biri. 4. İslam dininin inanç esaslarını konu edinen ilim.

kerem : 1. Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. 2. Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.

kerim : 1. Soylu, asil, şerefli. 2. Eli açık, cömert. 3. "Yarattıklarını rızıklandırmayı, yaşatmayı, şefkat göstermeyi sürdüren; nimetlerini karşılıksız veren, insanların bir kısmını inkâr ve isyanlarına rağmen cezalandırma hususunda acele etmeyen, tövbeleri çokça kabul eden, cömert, ulu, büyük ve en şerefli" anlamlarında Allah'ın (c.c.) esmâ-i hüsnâsından biri.

kervan : 1. Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı. 2. Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler.

kıyamet : 1. Kalkma, doğrulma, dirilme, ayaklanma, dikilme. 2. Evrende bulunan her şeyin yok olmasıyla ölen tüm insanların, yaptıklarının hesabını vermek üzere diriltilecekleri zaman.

kisra : Eski İran hükümdarlarına verilen unvan.

kutsal : 1. Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken, kutsi, mukaddes. 2. Tapınılacak veya yolunda can verilecek derecede sevilen.

küfür : 1. Bir şeyi inkâr etme. 2. Allah'ın (c.c.) varlığını ve İslam dininin ilkelerini inkâr etme, reddetme.

künye : 1. Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt. 2. Soy sop ile ilgili kimlik bilgileri.

L

lif : 1. Her türlü maddeyi oluşturan, çok ince ve uzun parça. 2. Yıkanmak için kullanılan bitki telleri demeti veya türlü ipliklerden yapılmış örgü.

lütuf : 1. Bağış, iyilik etme, yardımda bulunma. 2. Kulu, Allah'ın (c.c.) af ve merhametine yaklaştıran, günahlara düşmekten uzaklaştıran her türlü yardım.

M

mağfiret : 1. Örtme, gizleme, bağışlama, af. 2. Allah'ın (c.c.), kendisine içtenlikle tövbe eden ve hatasını kabul edip bir daha işlememe konusunda söz veren kullarının günahlarını bağışlaması, affetmesi.

manastır : Hristiyan din adamlarının, tapınma amacıyla kent hayatından uzakta, kırlık ve dağlık yerlerde yaptıkları dinsel yapı.

mancınık : Top yapımının bilinmediği çağlarda, kale kuşatmalarında, ağır taş gülle fırlatmakta kullanılan basit bir savaş aracı, sapan.

maruz kalmak : Bir olayın, bir durumun etkisinde kalmak, bir olay veya durumla karşı karşıya kalmak.

mecaz : 1. Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz. 2. Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor.

mecnun : Akıl sağlığı yerinde olmayan, deli.

Mecusi : Ateşe tapan.

melik : Kral, padişah, hükümdar, hakan.

mensuh : Önceden geçerli iken, sonradan gelen bir emirle kaldırılan, geçerliliğini yitiren hüküm, ayet veya hadis.

mensup : Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

merkep : Eşek.

mesh etmek : 1. Bir şeyi elle sıvazlama. 2. Abdest alırken ıslak eli başa ve meste sürme.

metanet : Metin olma, dayanma, dayanıklılık, sağlamlık.

minber : Cami ve mescitlerde imamın üzerinde hutbe okuduğu, basamaklarla çıkılan ve mihrabın sağında bulunan yüksekçe yer.

misvak : Diş temizliğinde kullanılan, erak ağacının küçük ve ince dalı.

misyon : 1. Görev. 2. Amaç.

muamele : Bir kimseye veya bir şeye karşı belli tavır takınma, davranış.

muhayyer : Serbest, seçme ve tercih hakkına sahip olan.

musafaha etmek : Tokalaşmak.

mübarek : Kutlu, uğurlu, hayırlı, bereketli, değerli, kendisinde ilahi hayır bulunan.

müstesna : 1. Bir bütünün veya kuralın dışında olan. 2. Dışında, ayrı, hariç tutularak. 3. Kural dışı.

mütevazı : Alçak gönüllü, gösterişsiz, iddiasız, büyüklük taslamayan.

müttaki : 1. Allah'ı (c.c.) görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getiren, Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapan, sünneti hayatında titizlikle uygulayan kişi. 2. Haramları, dinen şüpheli olan durumları ve dinin kötü gördüğü şeyleri terk eden kimse.

müzakere : Bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma.

N

nafile : 1. Fazlalık, fazladan yapılan iş. 2. Farz ve vacibin dışında fazladan sevap kazanmak amacıyla Peygamber Efendimizin (s.a.v) yaptığı ve Müslümanların da onun sünnetine uyarak yaptıkları amel ve ibadetler.

nail : Erişmiş, ele geçirmiş, başarmış, kazanmış, ulaşmış.

nakşetmek : 1. Süslemek, bezemek, nakış yapmak. 2. Kalıcı ve etkili olmasını sağlamak, işlemek.

nasih : 1. Nesheden; değiştiren, yok eden, iptal eden, bir şeyi başka bir şeyin yerine koyan, kaldıran, hükümsüz kılan. 2. Bir dinî hükmü, sonradan gelen bir emirle kaldıran, önceki hükmün geçerliliğini kaldıran hüküm, ayet veya hadis.

nazil olmak : 1. İndirilmek. 2. Kur'an ayetlerinin Allah (c.c.) tarafından Peygamberimize (s.a.v.) indirilmesi, gönderilmesi, vahyedilmesi.

nebi : 1. Elçi, peygamber, resul. 2. Allah'ın (c.c.), kendisine vahyettiği şeyleri öğrenip olduğu gibi insanlara aktaran, onları vahye inanmaya ve itaat etmeye çağıran peygamber.

nefis : 1. Kişi, zat, varlığın kendisi. 2. Can. 3. Gönül, iç dünya. 4. Ruh. 5. Arzu, istek, tutku. 6. Kötü huy ve davranışların kaynağı.

nezdinde : Yanında, huzurunda, gözetiminde.

nimet : 1. İyilik, mutluluk, bağış, ihsan. 2. Hayırlı mal, evlat, servet, sağlık, yiyecek, içecek gibi şeyler. 3. Ekmek. 4. Allah (c.c.) tarafından insanlara iman başta olmak üzere her çeşit iyiliğin verilmesi ve her çeşit zararın insandan uzaklaştırılması.

nur : 1 Aydınlık, parlaklık, ışık. 2. Elle tutulamayan, gözle görülemeyen ama hissedilen parıltı, insanı neşelendiren coşku, güzellik, ferahlık.

Ö

örf : 1. Güzel ve iyi iş, iyilik, ihsan. 2. Aklın ve dinin iyi ve güzel bulduğu, akıl tarafından reddedilmeyen güzel şeyler. 3. Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu ve toplumda eskiden beri sürdürülen söz ve davranışlar.

P

put : Kendisine tapılmak, ibadet edilmek üzere taş, ağaç, maden, toprak vb. şeylerden yapılmış olan heykel, resim ve oymalar.

R

Rab : 1. Yetiştiren, besleyen, büyüten, olgunlaştıran. 2. Allah (c.c). 3. Yaratan ve yarattıklarını boş bırakmayıp terbiye eden. 4. Rızık veren, bütün varlıkların ihtiyaçlarını karşılıksız olarak bol bol veren.

rahmet : 1. İncelik, sevgi, şefkat, merhamet. 2. Birinin suçunu bağışlama, affetme. 3. Sevap, lütuf ve ihsan. 4. Bütün varlıkların iyiliğini arzu edip onlara her türlü yardımda bulunma isteği.

rıza : Razı olma, hoşnut olma durumu.

rızık : 1. Kendisinden faydalanılan her şey. 2. İnsanın ve diğer canlıların beslenip yaşayabilmeleri için yedikleri ve içtikleri her şey.

riayet : 1. Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme. 2. Uyma, boyun eğme.

rida : Örtü, belden yukarı örtülen şey, şal, hırka.

risalet : 1. Peygamberlik, nebilik, elçilik. 2. Allah'ın (c.c.) gönderdiği vahiyleri, emir ve yasakları alıp insanlara dinin gerçeklerini duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik.

rivayet : 1. Söylenti. 2. Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.

rükû : Namazın farzlarından olmak üzere, kıraatten sonra ellerin dizlerin üzerine konulup tespih dualarını okumak için eğilme.

S

sadık : 1. Doğru, yalan söylemeyen, sözleri ve davranışları birbirine uyan, içi dışı bir olan. 2. Allah'a (c.c.) ve Resulü'ne (s.a.v.) iman eden, imanını bilgi temeline oturtup inanç konusunda herhangi bir şüpheye düşmeden gereğinde inancı için canını ve malını feda edebilen mümin.

sahabi : 1. Arkadaş, dost. 2. Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Hz. Peygamber'i (s.a.v.) çok kısa bir süre de olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse. Çoğulu sahabe, ashap.

salih : 1. İyi, güzel, düzgün, faydalı, hayırlı. 2. Dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, sorumluluk bilinci taşıyan, inancı ile amelleri arasında uygunluk bulunan samimi mümin.

sarf etmek : Harcamak, kullanmak.

seciye : Yaradılış, huy, karakter.

seyyid : 1. Efendi, reis, ileri gelen, başkan, önder, eşraftan olan. 2. İlim, ahlak ve erdem bakımından üstün olan. 3. Hz. Peygamberin (s.a.v.) soyunu, torunu Hz. Hüseyin (r.a.) aracılığıyla devam ettiren müminler, Hz. Hüseyin'in (r.a.) soyundan gelenler.

sidre : Göğün en yüksek katı kabul edilen makam.

statü : Bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu.

sûr : Kıyametin kopmasını ve kıyamet koptuktan sonra yeniden dirilmeyi duyurmak için İsrafil adlı melek tarafından üflenilecek olan bir boru.

sünnet : 1. Yol, âdet, gidişat, huy, karakter, mizaç, hâl, tavır, davranış. 2. Hz. Peygamberin (s.a.v.); söz, fiil ve takrirlerini (onamalarını) içeren örnek davranışlar. 3. Hz. Peygamberin (s.a.v.) yapmış olduğu farz ve vacibin dışındaki tavsiyeler, öğütler.

Ş

şemail : 1. Huy, seciye, tabiat, ahlak. 2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ahlak ve alışkanlıklarını konu edinen eserler. 3. Kur'an-ı Kerim'in Müslümanlar için örnek olarak gösterdiği Hz. Peygamberin (s.a.v.) ibadeti, ahlakı, hayat tarzı, davranışları, kişisel özellikleri ve fiziki yapısı ile ele alıp anlatan ilim, bu konuda yazılan kitaplar.

T

taassup : 1. Bağnazlık, aşırı taraftarlık, tutuculuk, körü körüne bağlılık, fanatizm. 2. Herhangi fikrî, siyasi veya sosyal olayın çözümü ve açıklamasıyla ilgili bir düşünceyi tek doğru kabul edip karşı görüşte olan insanların düşüncelerine değer vermeme; anlayıp dinlemeden inkâr etme, kendi görüşlerini başkalarına kabul ettirmek için baskı yapma.

tabi : Bağımlı, bağlı (olmak.).

tadil-i erkân : Namazda rükûyu güzelce yapma, rükûdan sonra doğrulup bir müddet bekleme, secdeleri gereği gibi yerine getirip iki secde arasında bir müddet oturma gibi namazla ilgili tüm hareketleri Hz. Peygamberin (s.a.v.) yaptığı gibi yerli yerince, acele etmeden ve tam olarak uygulama.

tağut : 1. Haddi aşan, ileri giden, azgın, ölçüsüz, zorba. 2. Şeytan. 3. Allah'a (c.c.) isyan ederek insanların tek hâkimi ve sahibi olduğunu iddia eden ve onları kendine kulluk etmeye zorlayan kimse veya kurum.

takva : 1. Bilinçli davranma, uyanıklık, dikkatli olma, sakınma, korunma, korkma, endişelenme, kaygılanma. 2. Allah'ı (c.c.) görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme, Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma ve sünneti yerine getirme. 3. Haramları ve dinen şüpheli olan durumları, dinin kötü gördüğü şeyleri terk etme.

talan : Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması, yağma.

talimat : 1. Yönerge. 2. Görevin gerektirdiği türlü hizmetlerin başarıyla yürütülmesi için kumandan, başkan veya daire başkanları tarafından verilen, o hizmetle ilgili sorumluluk, düzen ve ilkeleri içine alan buyruklar.

tasdik : Onama, kabul etme, bir şeyin doğru olduğunu belirtme.

tavaf : 1. Dönme, çevresini dolaşma. 2. Hac ve umre ibadetini yapacak kişinin, Kâbe'nin çevresini yedi kez dönmesi.

tebliğ : 1. Ulaştırma, duyurma, açıklama. 2. Peygamberlerin, Allah'tan (c.c.) aldıkları vahyi insanlara eksiksiz olarak bildirmesi.

tefekkür : 1. Düşünme, derin düşünme, fikir yürütme, kavramaya çalışma, kafa yorma. 2. Var olan bir şeyin manasını anlamaya çalışma ve eşyanın bilgisini zihinde toplayabilmek için aklın hareket hâlinde olması, derin derin düşünmesi. 3. Allah'ın (c.c.) ayetleri, yarattığı tüm varlıklar ve onun tarafından meydana getirilen olaylar üzerinde kafa yorup düşünme; ibret alma, yaratan ile yaratılanlar arasında ilgi kurma, Allah'ın (c.c.) Rablığını kavramaya gayret etme.

tefsir : 1. Kapalı bir şeyi açma, bir manayı açığa çıkarma ve bir şeyi açıklama. 2. İnsanın, bilgi birikimi ve Arap diline hâkimiyeti ölçüsünde, Kur'an-ı Kerim metninin içerdiği manaları ortaya çıkarması, yorumlaması. 3. Kur'an ayetlerinin anlamlarını açıklamaya, hükümlerinin ve bu hükümlerin dayandığı gerekçeleri açığa çıkarmaya ve ayetleri belirli bir yöntem çerçevesinde yorumlamaya yarayan ilim dalı.

teheccüt namazı : Gecenin son üçte birlik bölümünde uykudan kalkarak kılınan nafile namaz.

telif : 1. Uzlaştırma. 2. Kitap yazma. 3. Yazarın kendi kaleme aldığı eser.

tesbih : 1. Allah'ı (c.c.); zatında, sıfatlarında, fiillerinde ve isimlerinde her türlü noksanlıktan uzak tutma. 2. Allah'ı (c.c.), yüceliğine layık olmayan kusur ve eksikliklerden, yanlış nitelemelerden, gerek inanç gerekse söz ve kalp ile tenzih etme. 3. "Sübhânallah" sözünü söyleme.

tevazu : Kendi değerini olduğundan aşağı gösterme, başkalarını küçük görmeme, büyüklenmeme, alçak gönüllülük.

tevekkül : 1. Güvenme, bağlanma, vekil tayin etme, havale etme. 2. İnsanın, yapacağı işlerde kendisine düşen görevleri yapıp her türlü tedbiri aldıktan sonra, Allah'a (c.c) dua edip ondan yardım dilemesi ve sonucu Allah'tan (c.c) beklemesi.

tevhit : 1. Birleme, bir şeyin bir olduğuna karar verme, tek kılma. 2. "Allah'ı (c.c.) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme; onun tek ve eşsiz olduğuna inanma; ona hiçbir şeyi ortak koşmadan, ibadeti yalnızca Allah (c.c.) için yapma. 3. "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed onun resulüdür." anlamına gelen "Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resulullah." cümlesine kalp ile inanma ve bu ifadeyi dil ile söyleme.

türbe : 1. Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı. 2. İçinde din ve devlet büyüklerinin mezarları bulunan yapı.

U

umre : Hac mevsiminin dışında, ihramlı olarak Kâbe'yi tavaf edip Safa ile Merve arasında sa'y yaptıktan sonra tıraş olmak suretiyle ihramdan çıkarak yapılan ibadet; Kâbe ziyareti.

Ü

ümmet : 1. Topluluk, cemaat, millet. 2. Din ve inanç birliği temelinde bir araya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.

ümmi : Okuma, yazma bilmeyen.

V

vaha : Çöllerde çoğu kez yüze çıkan yer altı sularının oluşturduğu tarım veya yerleşme bölgesi.

vahiy : 1. Gizli konuşma, fısıldama, ilham etme, ima ve işaret etme, ortaya çıkarma. 2. Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyulup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgi, bu bilginin gönderiliş tarzı.

vesile : 1. Kendisiyle herhangi bir amaca ulaşılan ve yakınlık sağlanan şey, araç, vasıta. 2. İnsanı Allah'a (c.c.) yakınlaştıran ve onun Allah (c.c.) katında güzel bir konum edinmesini sağlayan dosdoğru inanç, ibadet, ahlak, ilim ve Hz. Peygamberin (s.a.v.) sünneti.

Y

Yahudilik : Allah'ın (c.c.), Hz. Musa (a.s.) aracılığı ile İsrailoğulları'na göndermiş olduğu dinin, insanlar eliyle değiştirilmesiyle ortaya çıkan dinî ve millî inanç.

Z

zat : Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs.

zikir : 1. Adını söylemek, sözünü söylemek, anmak. 2. Okunması âdet olan duaları ve Kur'an ayetlerini sürekli tekrarlamak. 3. Allah'ın (c.c.) bazı isimlerini, anlamlarını düşünerek belli sayıda ve belli miktarlarda okumak.

KAYNAKÇA

Ahmed b. Hanbel. **el-Müsned.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Ali b. Ebi Bekr Heysemî. **Mecmau'z-Zevâid.** Beyrut: 1967.

Arı, Muhammet Salih. **"Usame b. Zeyd". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 42: 361-363. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2012.

Aydınlı, Abdullah ve İsmail Lütfi Çakan. **"Aşere-i Mübeşşere". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 3: 47. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1991.

Çakan, İsmail Lütfi ve Muhammed Eroğlu. **"Abdullah b. Abbas". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** 1: 76-79. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1988.

Dinî Terimler Sözlüğü. haz.: Ahmet Nedim Serinsu, Mehmet Sürmeli, Arif Alkan, Ömer Akyürek, Bilal Deliser, Ayhan Baştürk, Ali Çınar, Yusuf Mavili ve Recep Toparlı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2010.

Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah El-Hâkim En-Neysabûrî. **Ma'rifetü Ulûmi'l-Hadis.** Beyrut: Dâru İbn-i Hazm, 2003.

Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail Buhârî. **el-Câmiu's-Sahih.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1991.

Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail Buhârî. **el-Edebü'l-Müfred.** Tercüme: Hanefi Akın. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2013.

Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer Vâkıdî. **Kitabü'l-Meğâzî.** Tercüme: Musa Kâzım Yılmaz. İstanbul: Harf Yayınları, 2014.

Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvini İbn-i Mâce. **es-Sünen.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb Nesâî. **es-Sünen.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin b. Ali Beyhakî. **el-Âdab.** Tercüme: Faik Akçaoğlu ve Muhammed Enes Topgül. İstanbul: Beka Yayınları, 2013.

Ebû İsa Muhammed b. İsa Tirmizî. **es-Sünen.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Ebû İsa Muhammed b. İsa Tirmizî. **Kitabü'ş-Şemâil.** Tercüme: Mehmet Raif Efendi. İstanbul: Hisar Yayınevi, 2013.

Ebû Muhammed Abdülmelik İbn-i Hişam. **es-Sîretü'n-Nebeviyye.** Tercüme: Hasan Ege. İstanbul: Ravza Yayınları, 2012.

Ebu'l-Fidâ İmâduddin Ömer İbn-i Kesir. **es-Sîretü'n-Nebeviyye.** Tercüme: Hanefi Akın. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2013.

Ebu'l-Fidâ İmâduddin Ömer İbn-i Kesir. **Peygamberler Tarihi.** Tercüme: Mahmut Varhan ve Hasan Ali Saygın. İstanbul: Karınca &Polen Yayınları, 2011.

Ebu'l-Hüseyn Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî Müslim. **el-Câmiu's-Sahih.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Hadislerle İslam. haz.: Komisyon. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.

İbn-i Hacer Askalânî. **Fethu'l-Barî Şerh-i Sahih-i Buhârî.** Kahire: 1986.

İlmihâl. haz.: Hayrettin Karaman, Ali Bardakoğlu, H. Yunus Apaydın, İbrahim Kâfi Dönmez, Mehmet Erkal, Ömer Faruk Karaman, Ahmet Saim Kılavuz, Süleymen Uludağ ve İrfan Yücel. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005.

Kandemir, M. Yaşar. **"Hatice". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 16: 465-466. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1993.

Karaman, Hayrettin. **"Cuma". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 8: s. 86. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1997.

Köksal, M. Âsım. **Peygamberler Tarihi.** Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005.

Kur'an-ı Kerim Meali. haz.: Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali. haz.: Hayrettin Karaman, Mustafa Çağrıcı, İbrahim Kâfi Dönmez, Sadrettin Gümüş, Ali Özek ve Ali Turgut. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000.

Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir. haz.: Hayrettin Karaman, Mustafa Çağrıcı, İbrahim Kâfi Dönmez ve Sadrettin Gümüş. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.

Küçük, Raşit. **"Ebu Said-el-Hudrî". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 10: 223. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1994.

Malik b. Enes. **el-Muvatta.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Muhammed b. Cerir Taberî. **Tarih-i Taberî.** Tercüme: Faruk Gürtunca. İstanbul: Sağlam Yayınları, 2013.

Muhammed Hamidullah. **İslam Peygamberi.** Tercüme: Salih Tuğ. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1980.

Muhammed İbn-i İshak. **es-Sîretü'n-Nebeviyye.** Tercüme: M. Şafi Bilik. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2012.

Muhammed İbn-i Sa'd. **Kitabü't-Tabakâti'l-Kebîr.** İstanbul: Siyer Yayınları, 2015.

Sezikli, Ahmet. **"Abdullah b. Abdülmuttalib". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 1: 272-273. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1988.

Süleyman b. Eş'as Ebu Davud. **es-Sünen.** İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Süleyman Çelebi. **Musahhah Mevlid-i Şerif.** haz.: Mustafa Varlı. İstanbul: Esma Yayınları, 2004.

Şahyar, Ayşe Esra. **"Ümame b. Ebil-As". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 42: 300-301. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2012.

Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.

Ünal, Sadettin. **"Kâbe". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.** 24: 14-15**.** İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2001.

Yazım Kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2012.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Yayınevi arşivi: 11, 13, 19, 21, 37, 42, 54, 58, 59, 64, 65, 75, 77, 89, 98, 99, 100, 108, 109, 121, 122.

Sayfa 83: https://www.tdv.org/tr-TR/site/icerik/hayri-ve-sosyal-hizmetler-1078.

Sayfa 83: https://www.kizilay.org.tr/

www.shutterstock.com (Telif hakkı ödenerek satın alınmıştır.)

Sayfa	Shutterstock No.	Erişim Tarihi
9	652123213	03.06. 2018
12	536955364	03.06. 2018
16	603299390	03.06. 2018
31	145968977	03.06. 2018
33	316333775	03.06. 2018
38	581895172	03.06. 2018
41	511313356	03.06. 2018
45	6544916034	09.06.2018
51	145968977	09.06.2018
52	153270764	09.06.2018
52	163486103	09.06.2018
53	47042410	09.06.2018
54	795708916	09.06.2018
54	1312853060	09.06.2018
54	499699768	09.06.2018
59	789118705	09.06.2018
62	538878748	09.06.2018
64	171747647	09.06.2018
69	622782341	09.06.2018
73	112181378	09.06.2018
75	139167035	09.06.2018
75	420716107	09.06.2018
77	297418421	13.06.2018
78	81987442	13.06.2018
80	140645731	13.06.2018
80	726747610	13.06.2018
90	630278675	13.06.2018
91	186192581	13.06.2018
95	180992297	13.06.2018
95	76876807	13.06.2018
96	81237448	13.06.2018
98	291246569	14.06.2018
99	16589074	14.06.2018
99	627799319	14.06.2018
102	444701992	14.06.2018
102	312426782	14.06.2018
102	312426782	14.06.2018
104	45251212	14.06.2018
107	282483692	18.07.2018
115	591510347	18.07.2018
117	200924921	18.07.2018
117	52908289	18.07.2018
128	165299786	18.07.2018
128	405395272	18.07.2018

CEVAP ANAHTARLARI

1. ÜNİTE

B

9	10	11	12	13	14
A	C	C	C	D	C

C

Zemzem	Beytullah	Şirk	Cahiliye	Mevlit	Hira	Veda

Ç

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Y	D	D	Y	D	Y	D	D	Y

2. ÜNİTE

B

8	9	10	11	12	13
D	B	C	A	C	C

C

Nebi	Resul	Kıssa	Mucize	İsmet	Tebliğ

Ç

1	2	3	4	5	6
D	Y	Y	D	Y	D

3. ÜNİTE

B

6	7	8	9	10	11
D	A	D	B	D	D

C

Saygı	Merhamet	Yetime	Cennette	Terbiye

4. ÜNİTE

B

6	7	8	9	10	11	12
D	B	D	B	A	A	B

C

Kulluk	Hayır	Helal	Elleri	Namazdan	Akılları

5. ÜNİTE

A

8.			
Enes bin Malik (r.a.)	Üsame bin Zeyd (r.a.)	Abdullah bin Abbas (r.a.)	Ümame bin Ebi'l As (r.a.)

B

9	10	11	12
A	B	D	A

C

Sahabi	Muhadram	Aşere-i Mübeşşere	Rıdvan Biatı